

This PDF you are browsing now is a digitized copy of rare books and manuscripts from the Jnanayogi Dr. Shrikant Jichkar Knowledge Resource Center Library located in Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University Ramtek, Maharashtra.

KKSU University (1997- Present) in Ramtek, Maharashtra is an institution dedicated to the advanced learning of Sanskrit. The University Collection is offered freely to the Community of Scholars with the intent to promote Sanskrit Learning.

Website
<https://kksu.co.in/>

Digitization was executed by NMM

<https://www.namami.gov.in/>

Sincerely,

Prof. Shrinivasa Varkhed
Hon'ble Vice-Chancellor

Dr. Deepak Kapade
Librarian

Digital Uploaded by eGangotri Digital Preservation Trust, New Delhi
<https://egangotri.wordpress.com/>

शिर्षक	ग्रंथकार	विषय	विस्तार (पूर्ण/ अपूर्ण)	टिकाकार	आकार	पृष्ठे	लिपी	सामग्री	Lines per page	Letters per line	Condition & age (शके/विक्रम संवत्)	Additional Particulars / Remark
हार्मदगाचार्यशंखिताया श्रीश्रीकण्ड	श्री हार्मद	संक्षिप्त	पूर्ण	-	3 12	52	संस्कृत	कागद	16	48		

M. 3027

श्रीकृष्णाय नमः ॥ वृष्णिनांकृष्णदेवानामाचार्यायमहात्मने ॥ श्रीमद्गर्गकवीशायतस्मै नित्यं नमो नमः ॥ १ ॥ शौनक उवाच ॥ श्रुतं तव
 मुखाद्ब्रह्मपुराणानां च विस्तरात् ॥ श्रेष्ठं श्रेष्ठं च माहात्म्यं कर्णयोः सुखवर्द्धनम् ॥ २ ॥ गर्गस्य च मुनेरद्यसंहितायाः प्रयत्नतः ॥ अस्माकं वद माहा
 त्म्यं साररूपं विचार्य च ॥ ३ ॥ अहो धन्या भागवती मुनेर्गर्गस्य संहिता ॥ राधामाधवयोर्यस्यां महिमा बहु वर्णितः ॥ ४ ॥ सूत उवाच ॥ अहो
 शौनक माहात्म्यं नारदाच्च मया श्रुतम् ॥ उक्तं संमोहने तत्रेशिवायै च शिवे न वै ॥ ५ ॥ कैलासशिखरेशु भ्रेयत्राक्षयवटाजिरे ॥ तीरे चालकनंदायानि
 त्यं संराजते हरः ॥ ६ ॥ शंकरं चैकदा देवंगिरिजा सर्वमंगला ॥ सिद्धानां शृण्वतां तत्र प्रच्छवां छित्तं मुदा ॥ ७ ॥ पार्वत्युवाच ॥ यं देवं ध्यायसे
 नाथ तस्यापि चरितं परम् ॥ जन्म कर्म रहस्यं च कथयस्व ममाग्रतः ॥ ८ ॥ पुरा त्वन्मुखतः साक्षाच्छ्रुतं नाम्नां सहस्रकम् ॥ श्रीमद्गोपालदेवस्य तत्क
 थां वद मे हर ॥ ९ ॥ महादेव उवाच ॥ कथा गोपालकृष्णस्य राधेशस्य महात्मनः ॥ गर्गस्य संहितायां च श्रूयते सर्वमंगले ॥ १० ॥ पार्वत्यु
 वाच ॥ बहूनि च पुराणानि संहितादीनि शंकर ॥ सर्वान्विहाय गर्गस्य त्वं प्रशंससि संहिताम् ॥ ११ ॥ यस्यां का भगवल्लीला विस्तरेण तदुच्यताम् ॥ कृ
 तवान् संहितां गर्गः केन संप्रेरितः पुरा ॥ १२ ॥ किं पुण्यं किं फलं चास्याः श्रवणेनापि लभ्यते ॥ पुरा कैः कैर्जनैर्देवश्रुता मम वद प्रभो ॥ १३ ॥ सू
 त उवाच ॥ इति प्रियाया वचनं निश्म्य प्रसन्नचित्तो भगवान्महेशः ॥ विचार्य गर्गस्य कृतां कथां च प्रत्याह वाक्यं सदसि स्थितः सः ॥ १४ ॥ महादेव उ
 च ॥ शृणु देवि सविस्तारं माहात्म्यं पापनाशनम् ॥ राधामाधवयोश्चापि संहितायाः प्रयत्नतः ॥ १५ ॥ पूर्वचरित्रं स्वस्यापि ब्रह्मणा प्रार्थितो यदि ॥
 राधायै कथयामास प्रव्रजन् भूतलं हरिः ॥ १६ ॥ ततः शेषेण भगवान्गोलोके प्रार्थितः पुनः ॥ तस्याग्रे कथयामास समस्तां स्वकथां मुदा ॥ १७ ॥
 शेषो ददौ ब्रह्मणे च ब्रह्माधर्माय संहिताम् ॥ धर्मः संप्रार्थितः प्राह स्वपुत्राभ्यां कथां मृतम् ॥ १८ ॥ नरनारायणाभ्यां च रहसि सर्वमंगले ॥ नारायणो
 नारदाय सेवने निरताय च ॥ १९ ॥ जगाद कृष्णचरितं यच्छ्रुतं धर्मवक्त्रतः ॥ ततश्च प्रार्थितः प्राह गर्गाचार्याय नारदः ॥ २० ॥ नारायणमुखाद्ब्र
 ह्मां सर्वा श्रीकृष्णसंहिताम् ॥ इति श्रुत्वा परं ज्ञानं हरेर्भक्तिसमन्वितम् ॥ २१ ॥ चकार पूजनं गर्गो नारदस्य महात्मनः ॥ उवाच नारदो गर्गत्रिकाल
 ज्ञं च पार्वति ॥ २२ ॥ नारद उवाच ॥ मया तुभ्यं श्रावितं च यशः संक्षेपतो हरेः ॥ वैष्णवानां प्रियं गर्गत्वमेतद्विपुलं कुरु ॥ २३ ॥ सर्वेषां कामदंश

गर्गसं०

॥ १ ॥

श्वत्कृष्णभक्तिविवर्द्धनम् ॥ ममप्रियंकुरुविभोशास्त्रंतुपरमाद्भुतम् ॥ २४ ॥ वचसाममविप्रेन्द्रकृष्णद्वैपायनेनच ॥ सर्वशास्त्रात्परंश्रेष्ठंश्रीमद्भागव
तंकृतम् ॥ २५ ॥ ब्रह्मन्यथाभागवतंगोपयिष्याम्यहंतथा ॥ त्वत्कृतंश्रावयिष्यामिबहुलाश्वयभूभृते ॥ २६ ॥ इतिश्रीसम्मोहनतंत्रेपार्वतीहरसं
वादेश्रीगर्गसंहितामाहात्म्येप्रथमोऽध्यायः ॥ १ ॥ महादेवउवाच ॥ श्रुत्वादेवर्षिवचनंगर्गाचार्योमहामुनिः ॥ विनयावनतोभूत्वाप्रहसन्निदमब्रवीत्
॥ १ ॥ गर्गउवाच ॥ त्वयाब्रह्मन्वचश्चोक्तंकठिनंसर्वतोऽस्फुटम् ॥ तथापिचकरिष्यामित्वंकरोषिकृपांयदि ॥ २ ॥ इत्येवमुक्तोभगवान्नारदःसर्वमं
गले ॥ स्ववीणांवादयन्गायन्ब्रह्मलोकंययौमुदा ॥ ३ ॥ गर्गाचलेकविर्गर्गःशास्त्रंचक्रेमहाद्भुतम् ॥ निरूपितंचसंवादंदेवर्षिबहुलाश्वयोः ॥ ४ ॥
नानाकृष्णचरित्रैश्चविचित्रैःपरिपूरितम् ॥ श्लोकैर्द्वादशसाहस्रैःसुधामिष्टैरलंकृतम् ॥ ५ ॥ यच्छ्रुतंगुरुवक्त्राच्चयदृष्टंश्रीहरेर्महत् ॥ तत्सर्वच
रितंगर्गःसंहितायांसमादधे ॥ ६ ॥ श्रीगर्गसंहितानाम्नाकथाभूत्कृष्णभक्तिदा ॥ यस्याःश्रवणमात्रेणसर्वकार्यंचसिद्धयति ॥ ७ ॥ अत्रैवोदाहरंतीम
मितिहासंपुरातनम् ॥ यस्यश्रवणमात्रेणसर्वपापंप्रणश्यति ॥ ८ ॥ वज्रस्यापिसुतोराजाप्रतिबाहुर्नृपोह्यभूत् ॥ तस्यराज्ञःप्रियादेविमालिनी
नामवर्त्तते ॥ ९ ॥ मथुरायांकृष्णपुत्र्यार्याभार्ययासहितोनृपः ॥ संतानार्थेविधानेनबहून्यत्नांश्चकारह ॥ १० ॥ गावश्चबहवोदत्ताःसुपात्रेभ्यः
सवत्सकाः ॥ तथातेनकृतायज्ञादक्षिणाभिःप्रयत्नतः ॥ ११ ॥ गुरवोब्राह्मणादेवाःपूजिताभोजनैर्धनैः ॥ पुत्रो नजातस्तदपिततश्चितातु
रोऽभवत् ॥ १२ ॥ तावुभौदंपतीनित्यंचिताशोकपरायणौ ॥ पितरोस्यजलंदत्तंकवोष्णमुपभुंजते ॥ १३ ॥ राज्ञःपश्चान्नपश्यामोयो
स्माकंतर्पयिष्यति ॥ इत्येवंस्मरतस्तस्यदुःखिताःपितरोऽभवन् ॥ १४ ॥ नबांधवानमित्राणिनामात्यसुहृदस्तथा ॥ शोचयंत्यस्यभूपस्यन
गजाश्वाःपदातयः ॥ १५ ॥ नैराश्यंभूपतेस्तस्यनित्यंमनसिवर्त्तते ॥ जनस्यसुतहीनस्यनास्तिवैजन्मनःफलम् ॥ १६ ॥ गृहंशून्यंह्यपुत्रस्य
दुःखितंचमनःसदा ॥ देवमानुषपितृणानानृणत्वंसुतंविना ॥ १७ ॥ पुत्रमुत्पादयेत्प्राज्ञस्तस्मात्सर्वप्रयत्नतः ॥ यशस्तेषांभूमिलोकेपरलो
केगतिर्भवेत् ॥ १८ ॥ तेषांतुपुण्यकर्तृणांपुत्रजन्मगृहेभवेत् ॥ आयुरारोग्यसंपत्तीतेषांगेहेप्रवर्त्तते ॥ १९ ॥ एवंविचित्यमनसानशर्मलभ
तेनृपः ॥ श्वेतान्स्वमूर्द्धजान्दृष्ट्वाचक्रेशोकमहर्निशम् ॥ २० ॥ तस्यैकदामधुपुरेशांडिल्योपिमुनीश्वरः ॥ स्वेच्छयासउपागच्छत्प्रतिबाहुंविलो

माहात्म्य.

अ० २

॥ १ ॥

कितुम् ॥ २१ ॥ तं दृष्ट्वा सहसाराजाप्रत्युत्थानासनादिभिः ॥ निवेद्य मधुपर्कादींश्चकार पूजनं मुदा ॥ २२ ॥ उदासीनं नृपं दृष्ट्वा कृत्वा विस्मयमे
 वच ॥ ऋषिस्तमभिनं द्याथ स्वस्तिवाचनपूर्वकम् ॥ २३ ॥ पप्रच्छ कुशलं राज्ये सप्तस्वंगेषु भूपतेः ॥ निवेदितुं स्वकुशलं प्रत्याह नृपसत्तमः ॥ २४ ॥
 ॥ राजोवाच ॥ पूर्वदोषेण यद्दृष्टं स्वदुःखं किं ब्रवीम्यहम् ॥ ऋषयस्त्वादृशा ब्रह्मन् किं न जानंति सांप्रतम् ॥ २५ ॥ सौख्यं नराष्ट्रेन पुरे मम नैव तु दृश्य
 ते ॥ किं करोमि क्व गच्छामि पुत्रप्राप्तिः कथं भवेत् ॥ २६ ॥ राज्ञः पश्चान्न पश्यामो योस्माकं पालयिष्यति ॥ इत्येवं स्मरतः सर्वादुःखिता मे भव
 न्प्रजाः ॥ २७ ॥ उपायं वद मे ब्रह्मन् त्वं साक्षाद्दिव्यदर्शनः ॥ येनापि निष्कलः पुत्रो वंशकर्त्ता भविष्यति ॥ २८ ॥ महादेव उवाच ॥ इति श्रुत्वा वचो
 देवि दुःखितस्य नृपस्य च ॥ उवाच मुनिः शांडिल्यः कश्मलं शमयन्निव ॥ २९ ॥ इति श्रीसंमोहनतंत्रे पार्वतीहरसंवादे गर्गसं० मा० द्वि० अध्यायः ॥ २ ॥
 ॥ शांडिल्य उवाच ॥ ॥ उपायाश्च कृताराजन्वहवश्च पुरात्वया ॥ परंतु तैः सुतो ह्येको न जातः कुलदीपकः ॥ १ ॥ तस्माच्छृणु विधानेन भार्य
 या सहितः शुचिः ॥ धनदां पुत्रदां राजन्मुक्तिदां गर्गसंहिताम् ॥ २ ॥ सर्वदादात्यसौ विष्णुर्लघूपायेन वै कलौ ॥ पुत्रादि सुखसंपत्तिः संहिता श्रव
 णान्नृणाम् ॥ ३ ॥ नरेन्द्रश्च न्मुनिसंहितायाः नवाहयज्ञेन जनाः पुनीताः ॥ इहैव सौख्यं परमाप्नुवंतस्ततस्तु गोलोकपुरं व्रजंति ॥ ४ ॥ रोगी पु
 मात्रो गणात्प्रमुच्यते भीतो भयाद्बन्धनगश्च बन्धनात् ॥ श्रुत्वा कथां निर्धन एति वै भवं मूर्खो भवेत्पण्डित एव सत्वरम् ॥ ५ ॥ विप्रोऽथ विद्वान्विजयी
 नृपात्मजो वै श्योनिधीशो वृषलोऽपि निर्मलः ॥ श्रुत्वा कथां प्राप्तमनोरथो भवेत्स्त्रीणां जनानामतिदुर्लभोऽपि हि ॥ ६ ॥ निष्कारणो भक्तियुतः शृ
 णोति हि सर्वामिमां वै मुनिर्गर्गसंहिताम् ॥ विजित्य विघ्नान्प्रविजित्य नाकपान्गोलोकधाम प्रवरं प्रयातिसः ॥ ७ ॥ प्रबन्धकल्पना गर्गसंहितायाश्च दु
 र्लभा ॥ सहस्रजन्मपुण्येन लभ्यते भूतले नृप ॥ ८ ॥ श्रीगर्गसंहितायाश्च दिनानां नियमो न हि ॥ सर्वदा श्रवणं चोक्तं भुक्तिमुक्ति करं कलौ ॥ ९ ॥
 न जाने समयेनापि प्रभाते किं भविष्यति ॥ प्रोक्तं तु संहितायाश्च नवाह श्रवणं ततः ॥ १० ॥ ज्ञानेन ब्रह्मचर्येण चैकभुक्तेन भूपते ॥ एकान्नेन ह वि
 ष्येण फलाहारेण वा पुनः ॥ ११ ॥ मिष्टान्नं पूरिकां चैव गोधूमस्य यवस्य वा ॥ अश्रीयत्सैन्धवं कंदं दधि दुग्धं विधानतः ॥ १२ ॥ विष्णोः प्रसादं
 भुंजीत नाप्रसादं नृपोत्तम ॥ श्रद्धया तु प्रकुर्वीत श्रवणं सर्वकामदम् ॥ १३ ॥ भूमिशायी भवेत्प्राज्ञः क्रोधलो भविवर्जितः ॥ कथां गुरुमुखाच्छ्रुत्वा

गर्गसं०
॥ २ ॥

सर्वकामफलंलभेत् ॥ १४ ॥ गुरुभक्तिविहीनानानास्तिकानांचपापिनाम् ॥ अवैष्णवानांदुष्टानांकथायाश्चफलंनहि ॥ १५ ॥ सुमुहूर्तेकथारंभं
स्वगृहेकारयेन्नरः ॥ ब्रह्मक्षत्रियविदूशूद्रान्समाहूयस्वकान्स्वकान् ॥ १६ ॥ मंडपंकदलीखंडैःप्रकुर्व्याद्रक्तितःसुधीः ॥ अग्रेतुकलशंधृत्वा
जलपूर्णसपल्लवम् ॥ १७ ॥ पूर्वविनायकंपूज्यतत्पश्चात्तुनवग्रहान् ॥ ततश्चपुस्तकंपूज्यवक्तारंपरिपूजयेत् ॥ १८ ॥ सुवर्णदक्षिणांदत्वाह्यश
क्तेरजतस्यवा ॥ कलशेश्रीफलंधृत्वामिष्टान्नंतुनिवेदयेत् ॥ १९ ॥ प्रकुर्व्यादार्तिकंभक्त्यासंपूज्यतुलसीदलैः ॥ समाप्तिदिवसेराजन्प्रदक्षिण
मुपाचरेत् ॥ २० ॥ परदाररतंधूर्तवादिनंशिवनिन्दकम् ॥ अवैष्णवंक्रोधपरंवक्तारंतुनकल्पयेत् ॥ २१ ॥ वादीचनिंदकोमूर्खोगाथायांभंग
माचरेत् ॥ दुःखदाताचसर्वेषांसतुश्रोताहतःस्मृतः ॥ २२ ॥ गुरुशुश्रूषणेरक्तोविष्णुभक्तःकथार्थवित् ॥ गाथांश्रोतुंमनोयस्यसश्रोताश्रेष्ठउच्य
ते ॥ २३ ॥ शुद्धःसआचार्यकुलप्रजातःश्रीकृष्णभक्तोबहुशास्त्रवेत्ता ॥ कृपाकरःसर्वजनेषुनित्यंसंदेहहारीकथितःसवक्ता ॥ २४ ॥ वरणंब्रा
ह्मणानांचयथाशक्त्याचकारयेत् ॥ कथाविघ्ननिवृत्त्यर्थेद्वादशाक्षरविद्यया ॥ २५ ॥ कथांतुधीरकंठेनवाचयेत्प्रहरत्रयम् ॥ कथायास्तत्रविश्रामो
द्विवारंकारयेद्बुधः ॥ २६ ॥ लघुशंकादिकंकृत्वाभूत्वानीरेणवैशुचिः ॥ प्रक्षाल्यपाणीपादौचमुखप्रक्षालनंचरेत् ॥ २७ ॥ नवाहेपूजनं
चोक्तंखंडेविज्ञानकेनृप ॥ पुस्तकंपूजयित्वाचपुष्पनैवेद्यचंदनैः ॥ २८ ॥ सुवर्णरजताद्यैश्चवाहनाद्यैःसदक्षिणैः ॥ वस्त्रभूषणगंधाद्यैर्वाचकं
पूजयेत्सुधीः ॥ २९ ॥ विप्रान्वानवसाहस्रांस्तथानवशतानृप ॥ तथानवनवंवापिपायसैर्वानवद्विजान् ॥ ३० ॥ भोजयेत्तुयथाशक्त्याकथा
याश्चफलंलभेत् ॥ कथायास्तत्रविश्रामेकीर्तनंकारयेद्बुधः ॥ ३१ ॥ स्त्रीजनैःपुरुषैः सार्द्धंविष्णुभक्तिसमन्वितैः ॥ कांस्यशंखमृदंगाद्यैर्जयश
ब्दैरितस्ततः ॥ ३२ ॥ श्रीगर्गसंहितायाश्चपुस्तकंगुरवेजनः ॥ निधायस्वर्णसिंहेवैदद्यात्सोतेहरिंव्रजेत् ॥ ३३ ॥ इतितेकथितंराजर्निकभूयः
श्रोतुमिच्छसि ॥ संहिताश्रवणेनापिभुक्तिर्मुक्तिःप्रदृश्यते ॥ ३४ ॥ इति श्रीसंमोहनतंत्रेपार्वतीहरसंवादेश्रीगर्गसंहितामाहात्म्येश्रवणविधिव
र्णनंनामतृतीयोऽध्यायः ॥ ३ ॥ ॥ महादेवउवाच ॥ ॥ इदंवचःश्रीमुनिशस्यश्रुत्वाप्रहस्यराजावनतस्तुसम्यक् ॥ कुरुत्वंसपुत्रंमुनेमांश
रण्यंत्वरंश्रावयत्वंहरेःसंहितांच ॥ १ ॥ श्रुत्वाभूपवचश्चकारसुखदंपारायणंमंडपंकृत्वाश्रीयमुनातटेमुनिवरःश्रुत्वाऽऽययुर्माथुराः ॥ पूर्णेनाथ

माहात्म्य.

अ० ३

॥ २ ॥

दिने तथा परदिने राजाथ दानं त्वदा द्विप्रेभ्यो वरभोजनं बहु धनं श्रीयादवेन्द्रो महान् ॥ २ ॥ शांडिल्याय मुनीन्द्राय रथाश्चान्द्रविणं महत् ॥ गोगजादी
 निरत्नानि संपूज्य प्रददौ नृपः ॥ ३ ॥ श्रीमद्गोपालकृष्णस्य ममोक्तं सर्वमंगले ॥ सहस्रनामशांडिल्यः सर्वदोषहरं जगौ ॥ ४ ॥ कथावसाने राजे
 द्रः शांडिल्येन प्रणोदितः ॥ दध्यौ भक्त्या व्रजपतिं श्रीमन्मदनमोहनम् ॥ ५ ॥ ततः प्रादुरभूत्कृष्णः प्रियया पार्षदैः सह ॥ वंशीवित्रधरः श्यामः को
 टिमन्मथमोहनः ॥ ६ ॥ दृष्ट्वा गतं तं शांडिल्यो राज्ञा च सर्वश्रोतृभिः ॥ प्रणामं तु चकाराशुस्तुतिं च क्रेविधानतः ॥ ७ ॥ शांडिल्य उवा
 च ॥ वैकुण्ठलीलाप्रपरं मनोहरं नमस्कृतं देवगणैः परं वरम् ॥ गोपाललीलाभियुतं भजाम्यहं गोलोकनाथं शिरसानमाम्यहम् ॥ ८ ॥ प्र
 तिवाहुरुवाच ॥ गोलोकनाथगिरिराजपते परेश वृंदावने शकृतनित्यविहारलील ॥ राधापते व्रजवधूजनगीतकीर्तेर्गोविंदगोकुलपते किल
 तेजयोस्तु ॥ ९ ॥ राड्युवाच ॥ वृंदावने शराधेश पुरुषोत्तम माधव ॥ भक्तानां त्वंतु सुखदस्त्वामहं शरणं गता ॥ १० ॥ सर्वेश्रोतार
 ऊचुः ॥ श्रीनाथ हे जगन्नाथ ह्यपराधं क्षमस्व नः ॥ सुपुत्रं देहि भूपायाऽस्मभ्यं भक्तिस्वपादयोः ॥ ११ ॥ महादेव उवाच ॥ इति श्रुत्वास्तु
 तिं देवि भगवान्भक्तवत्सलः ॥ उवाच प्रणतान्सर्वान्मेघगंभीरयागिरा ॥ १२ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ मुनीन्द्रशृणु मद्राक्यं राज्ञा सर्वजनैः
 सह ॥ वचनं युष्मदादीनां सफलं च भविष्यति ॥ १३ ॥ गर्गेण कथिता ब्रह्मत्रायेयं गर्गसंहिता ॥ सर्वदोषहरा पुण्या चतुर्वर्गफलप्रदा ॥ १४ ॥ ये
 ये मनोरथं यं वांछन्ति मनुजाः कलौ ॥ तंतं दास्यति सर्वेभ्यो श्रीमुनेर्गर्गसंहिता ॥ १५ ॥ शिव उवाच ॥ इत्युक्त्वा राधया सार्द्धं माधवोऽतर
 धीयत ॥ मुनिभूपादयः सर्वेश्रोतारश्च मुदं ययुः ॥ १६ ॥ शांडिल्यश्च मुनिर्द्रव्यमाथुरान्ब्राह्मणान्पृथक् ॥ दत्त्वा राजानमाश्वास्य सोपि चांतर्द
 धे प्रिये ॥ १७ ॥ ततो भूपतिनाराज्ञीर्गर्भमाधत्त शोभनम् ॥ सूतिकाले सुतो जातो गुणवान्पुण्यकर्मतः ॥ १८ ॥ दृष्ट्वा राजा ब्राह्मणेभ्यः कुमारस्य च
 जन्मनि ॥ गोभू सुवर्णवस्त्राणि गजाश्वादीनि दत्तवान् ॥ १९ ॥ दैवज्ञैश्च स्वपुत्रस्य सुबाहुनाम चाकरोत् ॥ प्रतिबाहुर्नृपश्रेष्ठः कृतकृत्यो बभूव ह
 ॥ २० ॥ श्रीगर्गसंहितां श्रुत्वा भुक्त्वा सर्वसुखानि च ॥ प्रतिबाहुर्ययावंते गोलोकं योगिदुर्लभम् ॥ २१ ॥ स्त्रियं पुत्रं धनं वापि वाहनं च यशोगृहम् ॥
 राज्यं सौख्यं च मोक्षं च दद्याच्छ्रीगर्गसंहिता ॥ २२ ॥ इति सर्वा कथां देव्यै कथयित्वा च शंकरः ॥ तूष्णीं बभूव मुनयः पुनस्तं प्राह पार्वती ॥ २३ ॥

गर्गसं०

॥ ३ ॥

पार्वत्युवाच ॥ ॥ श्रीगर्गसंहितायाश्चकथांवदममाग्रतः ॥ अद्भुतंचरितंयस्यां श्रूयतेमाधवस्यहि ॥ २४ ॥ इतिश्रुत्वाकथांसर्वाभवान्यैभगवा
न्भवः ॥ गर्गस्यसंहितायाश्चकथयामासहर्षितः ॥ २५ ॥ हयमेधचरित्रस्यसुमेरुनामशौनक ॥ पुनस्तत्रादिनैकेनवर्णयामासहर्षितः ॥ २६ ॥
पुनरूचेहरःसाक्षाष्ट्रुत्वंसर्वमंगले ॥ बिल्वकेशवनेसिद्धपीठेगंगार्द्धयोजने ॥ २७ ॥ श्रीमद्भागवतादीनिसंहितादीनिवैकलौ ॥ गोकुलस्थै
र्विष्णुजनैर्वारंवारंचश्रोष्यसि ॥ २८ ॥ ॥ सूतउवाच ॥ ॥ इतीतिहासंरुद्रस्यमुखाच्छ्रुत्वामहाद्भुतम् ॥ वैष्णवीभगवन्मायाप्रसन्नाभूच्चशौनक
॥ २९ ॥ सकृच्छ्रोतुंहरेर्गाथांबिल्वकेशवनेमुने ॥ स्वात्मानंप्रकटंकर्तुंकलेरादौमनोदधे ॥ ३० ॥ तस्माच्छ्रीरूपिणीतत्रनाम्नावैसर्वमंगला ॥
गंगायादक्षिणतटेप्रादुर्भूताभविष्यति ॥ ३१ ॥ श्रीगर्गसंहितायाश्चमाहात्म्यंकथितंमुने ॥ शृणोतियश्चपठतिपापदुःखैःसमुच्यते ॥ ३२ ॥
इति श्रीसंमोहनतंत्रेपार्वतीहरसंवादेश्रीगर्गसंहितामाहात्म्येचतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥ ॥छ॥ ॥छ॥ ॥छ॥

इति श्रीमद्गर्गसंहितामाहात्म्यं समाप्तम् ।

इदं पुस्तकं श्रीकृष्णदासात्मज-खेमराजेन मुम्बय्यां स्वकीये
“श्रीवेङ्कटेश्वर” मुद्रणालये मुद्रितम् । संवत् १९५४

इस पुस्तकका रजिस्टरी सब हक सन् १८६७ का ऐक्ट २५ केबमूजब यन्त्राधिकारीने अपने स्वाधीन रक्खा है.

माहात्म्य.

अ० ४

॥ ३ ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ ॐ सरस्वत्यै नमः ॥ ॥ अथ गोलोकखण्डे प्रारम्भः ॥ ॥ ॐ नारायणं नमस्कृत्य नरैश्चैव नरोत्तमम् ॥ देवीं सर-
 स्वतीं व्यासं ततो जयमुदीरयेत् ॥ १ ॥ शरद्विकचपंकजश्रियमतीव विद्वेषकम् मिलिन्दमुनिसेवितं कुलिशकंजचिह्नावृतम् ॥ स्फुरत्कन-
 कनूपुरंदलितभक्ततापत्रयम् चलद्वयतिपदद्वयं हृदि धामिराधापतेः ॥ २ ॥ वदनकमलनिर्यद्यस्य पीयूषमाद्यं पिबति जनवरो यं पातु सोयं
 गिरं मे ॥ बदरवनविहारः सत्यवत्याः कुमारः प्रणतदुरितहारः शार्ङ्गधन्वावतारः ॥ ३ ॥ कदाचिन्नैमिषारण्ये श्रीगर्गो ज्ञानिनां वरः ॥ आय-
 यौ शौनकं द्रष्टुं तेजस्वी योगभास्करः ॥ ४ ॥ तं दृष्ट्वा सहसोत्थाय शौनको मुनिभिः सह ॥ पूजयामास पाद्याद्यैरुपचारैर्विधानतः ॥ ५ ॥ ॥
 ॥ शौनक उवाच ॥ ॥ सतां पर्यटनं धन्यं गृहिणां शांतये स्मृतम् ॥ नृणामन्तस्तमो हारी साधुरेव न भास्करः ॥ ६ ॥ तस्मान्मे हृदिसं-
 भूतं संदेहं नाशय प्रभो ॥ कतिधा श्रीहरेर्विष्णोरवतारो भवत्यलम् ॥ ७ ॥ ॥ श्रीगर्ग उवाच ॥ ॥ साधुपृष्टं त्वया ब्रह्मन् भगवद्गुणव-
 र्णनम् ॥ शृण्वतां गदतां यद्वै पृच्छतां वितनोति शम् ॥ ८ ॥ अत्रैवोदाहरंतीममिति हासं पुरातनम् ॥ यस्य स्मरणमात्रेण महादोषः प्र-
 शाम्यति ॥ ९ ॥ मिथिलानगरे पूर्वबहुलाश्वः प्रतापवान् ॥ श्रीकृष्णभक्तः शान्तात्मा बभूव निरहंकृतिः ॥ १० ॥ अम्बरादागतं दृष्ट्वा नारदं
 मुनि सत्तमम् ॥ सम्पूज्य चासने स्थाप्य कृतांजलि रभाषत ॥ ११ ॥ श्रीजनक उवाच ॥ ॥ यो नादिरात्मा पुरुषो भगवान् प्रकृतेः परः ॥ क-
 स्मात्तनुं समाधत्ते तन्मे ब्रूहि महामते ॥ १२ ॥ ॥ श्रीनारद उवाच ॥ ॥ गोसाधुदेवता विप्रवेदानां रक्षणाय वै ॥ तनुं धत्ते हरिः साक्षाद्भग-
 वानात्मलीलया ॥ १३ ॥ यथानटः स्वलीलायां मोहितो न परस्तथा ॥ अन्ये दृष्ट्वा च तन्मायां मुमुहुस्तेन संशयः ॥ १४ ॥ ॥ श्रीजनक
 उवाच ॥ ॥ कतिधा श्रीहरेर्विष्णोरवतारो भवत्यलम् ॥ साधूनां रक्षणार्थं हि कृपया वद मां प्रभो ॥ १५ ॥ ॥ श्रीनारद उवाच ॥ ॥
 अंशांशोऽस्तथावेशः कलाः पूर्णः प्रकथ्यते ॥ व्यासाद्यैश्च स्मृतः षष्ठः परिपूर्णतमः स्वयम् ॥ १६ ॥ अंशांशस्तु मरीच्यादिरंशा ब्रह्मादयस्त-
 था ॥ कलाः कपिलकूर्माद्या आवेशा भार्गवादयः ॥ १७ ॥ पूर्णो नृसिं हो रामश्च श्वेतद्वीपाधिपो हरिः ॥ वैकुण्ठोऽपि तथा यज्ञो नरनारायणः
 स्मृतः ॥ १८ ॥ परिपूर्णतमः साक्षाच्छ्रीकृष्णो भगवान् स्वयम् ॥ असंख्यब्रह्मांडपतिर्गोलोके धाम्निराजते ॥ १९ ॥ कार्याधिकारं कुर्व-

गर्गसं०

॥ ४ ॥

न्तःसदांशास्तेप्रकीर्तिताः ॥ तत्कार्यभारंकुर्वतस्तेऽशांशाविदिताःप्रभोः ॥ २० ॥ येषामन्तर्गतोविष्णुःकार्यकृत्वाविनिर्गतः ॥ नानाऽऽ
वेशावतारांश्चविद्धिराजन्महामते ॥ २१ ॥ धर्मविज्ञायकृत्वायःपुनरंतरधीयत ॥ युगेयुगेवर्तमानःसोऽवतारःकलाहरेः ॥ २२ ॥ चतुर्व्यू
होभवेद्यत्रदृश्यंतेचरसानव ॥ अतःपरंचवीर्याणिसतुपूर्णःप्रकथ्यते ॥ २३ ॥ यस्मिन्सर्वाणितेजांसिविलीयन्तेस्वतेजसि ॥ तंवदन्तिपरेसा
क्षात्परिपूर्णतमंस्वयम् ॥ २४ ॥ पूर्णस्यलक्षणंयत्रयंपश्यन्तिपृथक्पृथक् ॥ भावेनापिजनाःसोयंपरिपूर्णतमःस्वयम् ॥ २५ ॥ परिपूर्णत
मःसाक्षाच्छ्रीकृष्णोनाऽन्यएवहि ॥ एककार्यार्थमाऽऽगत्यकोटिकार्यंचकारह ॥ २६ ॥ पूर्णःपुराणःपुरुषोत्तमोत्तमः परात्परोयःपुरुषःपरे
श्वरः ॥ स्वयंसदाऽऽनन्दमयंकृपाकरंगुणाकरंतंशरणंब्रजाम्यऽहम् ॥ २७ ॥ श्रीगर्गउवाच ॥ ॥ तच्छ्रुत्वाहर्षितोराजारोमांचीप्रेमवि
ह्वलः ॥ प्रामृश्यनेत्रेऽश्रुपूर्णैर्नारदंवाक्यमब्रवीत् ॥ २८ ॥ ॥ श्रीबहुलाश्वउवाच ॥ ॥ परिपूर्णतमःसाक्षाच्छ्रीकृष्णःकेनहेतुना ॥ आ
गतोभारतेखंडेद्वारावत्यांविराजते ॥ २९ ॥ तस्यगोलोकनाथस्यगोलोकंधामसुन्दरम् ॥ कर्माण्यऽपरिमेयाणिब्रूहिब्रह्मन्बृहन्मुने ॥ ३० ॥
यदातीर्थाटनंकुर्वच्छतजन्मतपःपरः ॥ तदासत्संगमेत्याऽऽशुश्रीकृष्णंप्राप्नुयान्नरः ॥ ३१ ॥ श्रीकृष्णदासस्यचदासदासःकदाभवेयं
मनसार्द्रचितः ॥ योदुर्लभोदेववरैःपरात्मासमेकथंगोचरआदिदेवः ॥ ३२ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ धन्यस्त्वंराजशार्दूलश्रीकृष्णेष्टो
हरिप्रियः ॥ तुभ्यंचदर्शनंदातुंभक्तेशोऽत्रागमिष्यति ॥ ३३ ॥ त्वांनृपंश्रुतदेवंचद्विजदेवोजनार्दनः ॥ स्मरत्यलंद्वारकायामहोभाग्यंस
तामिह ॥ ३४ ॥ इति श्रीगर्गसंहितायांगोलोकखंडेनारदबहुलाश्वसंवादेश्रीकृष्णमाहात्म्यवर्णनंनामप्रथमोऽध्यायः ॥ १ ॥ श्रीना
रदउवाच ॥ ॥ जिह्वांलब्ध्वापियःकृष्णंकीर्तनीयंनकीर्तयेत् ॥ लब्ध्वापिमोक्षनिश्रेणीं सनारोहतिदुर्मतिः ॥ १ ॥ अथतेसंप्रवक्ष्यामिश्री
कृष्णागमनंभुवि ॥ अस्मिन्वाराहकल्पेवैयद्भूतंतच्छृणुप्रभो ॥ २ ॥ पुरादानवदैत्यानांनराणांखलभूभुजाम् ॥ भूरिभारसमाक्रांतापृथ्वी
गोरूपधारिणी ॥ ३ ॥ अनाथवद्दुदंतीववेदयंतीनिजव्यथाम् ॥ कंपयंतीनिजंगात्रं ब्रह्माणंशरणंगता ॥ ४ ॥ ब्रह्माथाश्वास्यतांसद्यःसर्वैर्देवग
णैर्वृतः ॥ शंकरेणसमंप्रागाद्वैकुण्ठमंदिरंहरेः ॥ ५ ॥ नत्वाचतुर्भुजंविष्णुंस्वाभिप्रायंजगादह ॥ अथोद्विग्नं देवगणंश्रीनाथःप्राहतंविधिम् ॥ ६ ॥

गो०खं०

अ० २

॥ ४ ॥

॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ कृष्णं स्वयं विगणितां डपतिं परेशं साक्षादखंडमतिदेवमतीव लीलम् ॥ कार्यं कदापि न भविष्यति यं विना हि गच्छाशु
 तस्य विशदं पदमव्ययं त्वम् ॥ ७ ॥ ॥ श्रीब्रह्मोवाच ॥ ॥ त्वत्तः परं न जानामि परिपूर्णतमं स्वयम् ॥ यदियोन्यस्तस्य साक्षाच्छोकं दर्श
 यनः प्रभो ॥ ८ ॥ ॥ श्रीनारद उवाच ॥ ॥ इत्युक्तोऽपि हरिः पूर्णः सर्वैर्देवगणैः सह ॥ पदवीं दर्शयामास ब्रह्मांडशिखरोपरि ॥ ९ ॥ वाम
 पादांगुष्ठनखभिन्नब्रह्मांडमस्तके ॥ श्रीवामनस्य विवरे ब्रह्मद्रवसमाकुले ॥ १० ॥ जलयानेन मार्गेण बहिरे निर्ययुः सुराः ॥ कलिंगविंबव
 चेदं ब्रह्मांडं ददृशुस्त ॥ ११ ॥ इंद्रायणफलानीवलुठंत्यन्यानि वैजले ॥ विलोक्य विस्मिताः सर्वे बभूवुश्चक्रिता इव ॥ १२ ॥ कोटिशो यो
 जनार्थं वै पुराणाम् ॥ १३ ॥ दिव्यप्राकाररत्नादिद्रुमवृंदमनोहरम् ॥ १४ ॥ तदूर्ध्वं ददृशुर्देवा विरजायास्तटं शुभम् ॥ तरंगितं क्षौमशुभ्रं सो
 पानैर्भास्वरं परम् ॥ १५ ॥ तं दृष्ट्वा प्रचलन्तस्ते तत्पुरं जग्मु रुरुत्तमम् ॥ असंख्यकोटिमातैर्दज्ज्योतिषां मंडलं महत् ॥ १६ ॥ दृष्ट्वा प्रताडिता
 क्षास्ते तेजसार्धर्षिताः स्थिताः ॥ नमस्कृत्वा तत्तेजो दध्यौ विष्णवाज्ञया विधिः ॥ १७ ॥ तज्ज्योतिर्मंडलेऽपश्यत्साकारं धाम शान्तिमत् ॥
 तस्मिन् महाद्भुतं दीर्घमृणालधवलं परम् ॥ सहस्रवदनं शेषं दृष्ट्वा नेमुः सुरास्ततः ॥ १८ ॥ तस्योत्संगे महालोकगोलोको लोकवन्दितः ॥ यत्र
 कालः कलयतामीश्वरो धाममानिनाम् ॥ १९ ॥ राजन्नप्रभवेन्मायामनश्चित्तं मतिर्ह्यहम् ॥ न विकारो विशत्येव न महांश्च गुणाः कुतः ॥ २० ॥
 तत्र कंदर्पलावण्याः श्यामसुंदरा विग्रहाः ॥ द्वारिगंतुं चाभ्युदितान्यपेधन् कृष्णपार्षदाः ॥ २१ ॥ देवा ऊचुः ॥ ॥ लोकपालावयं सर्वे ब्रह्मवि
 ण्णुमहेश्वराः ॥ श्रीकृष्णदर्शनार्थाय शक्राद्या आगता इह ॥ २२ ॥ श्रीनारद उवाच ॥ ॥ तच्छ्रुत्वा तदभिप्रायं श्रीकृष्णाय सखीज
 नाः ॥ ऊचुर्देवप्रतीहारागत्वा चांतःपुरं परम् ॥ २३ ॥ तदा विनिर्गता काचिच्छतचंद्राननासखी ॥ पीतांबरवेत्रहस्तासाऽपृच्छ द्वां छितं
 सुरान् ॥ २४ ॥ चंद्राननोवाच ॥ ॥ कस्यां डस्याधिपादे वायूयं सर्वे समागताः ॥ वदतां शुगमिष्यामि तस्मै भगवते ह्यहम् ॥ २५ ॥
 देवा ऊचुः ॥ अहो अंडान्युतान्यानि नास्माभिर्दर्शितानि च ॥ एकमंडं प्रजानीमो थोऽपरं नास्ति नः शुभे ॥ २६ ॥ श्रीचंद्राननोवाच ॥
 ब्रह्मदेवलुठंतीह कोटिशो ह्यंडराशयः ॥ तेषु यूयं यथा देवास्तथा ङेऽडे पृथक् पृथक् ॥ २७ ॥ नाम ग्रामं न जानीथ कदा नात्र समागताः ॥

गर्गसं०

॥ ५ ॥

जडबुद्ध्याप्रहृष्यध्वेगृहान्नापिविनिर्गताः ॥ २७ ॥ ब्रह्मांडमेकंजानंतियत्रजातास्तथाजनाः ॥ मशकाश्चयथांतःस्थाऔदुंबरफलेषुवै
॥ २८ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ उपहास्यंगतादेवाइत्थंतूष्णींस्थिताःपुनः ॥ चकितानिवतान्दृष्ट्वाविष्णुर्वचनमब्रवीत् ॥ २९ ॥ श्रीवि
ष्णुरुवाच ॥ यस्मिन्नंडेपृथ्विगर्भोऽवतारोभूत्सनातनः ॥ त्रिविक्रमनखोद्भिन्नेतस्मिन्नंडेस्थितावयम् ॥ ३० ॥ श्रीनारदउवाच ॥
॥ तच्छ्रुत्वातंचसंश्लाघ्यशीघ्रमन्तः पुरंगता ॥ पुनरागत्यदेवेभ्योप्याज्ञांदत्वागतापुरम् ॥ ३१ ॥ अथदेवगणाःसर्वेगोलोकंददृशुःपरम् ॥
तत्रगोवर्द्धनोनामगिरिराजोविराजते ॥ ३२ ॥ वसंतमानिनीभिश्चगोपीभिर्गौगणावृतः ॥ कल्पवृक्षलतासंवैरासमंडलमंडितः ॥ ३३ ॥
यत्रकृष्णनदाश्यामातोलिकाकोटिमंडिता ॥ वैडूर्यकृतसोपानास्वच्छन्दगतिरुत्तमा ॥ ३४ ॥ वृंदावनंभ्राजमानंदिव्यद्रुमलताकुलम् ॥ चि
त्रपक्षिमधुव्रातैर्वेशीवटविराजितम् ॥ ३५ ॥ पुलिनेशीतलेवायुर्मंदगामीवहत्यलम् ॥ सहस्रदलपद्मानारजोविक्षेपयन्मुहुः ॥ ३६ ॥
मध्येनिजनिकुंजोस्तिद्वात्रिंशद्वनसंयुतः ॥ प्राकारपरिखायुक्तोरुणाक्षयवटाजिरः ॥ ३७ ॥ सप्तधापद्मरागाग्राजिरकुड्यविभूषितः ॥
कोटींदुमंडलाकारैर्वितानैर्गुलिकाद्युतिः ॥ ३८ ॥ पतत्पताकैर्दिव्याभैःपुष्पमन्दिरवर्त्मभिः ॥ जातभ्रमरसंगीतोमत्तबार्हि
पिकस्वनः ॥ ३९ ॥ बालार्ककुंडलधराःशतचन्द्रप्रभाः स्त्रियः ॥ स्वच्छन्दगतयोरत्नैःपश्यन्त्यःसुंदरंमुखम् ॥ ४० ॥
रत्नाजिरेषुधावंत्योहारकेयूरभूषिताः ॥ कणन्नूपुरकिंकिण्यश्चूडामणिविराजिताः ॥ ४१ ॥ कोटिशःकोटिशोगावो द्वारिद्रा
रिमनोहराः ॥ इवेतर्पवतसंकाशादिव्यभूषणभूषिताः ॥ ४२ ॥ पयस्विन्यस्तरुण्यश्चशीलरूपगुणैर्युताः ॥ सवत्साः पीतपुच्छाश्चव्रजंत्यो
भव्यमूर्तिकाः ॥ ४३ ॥ घंटामंजीरसंरावाःकिंकिणीजालमंडिताः ॥ हेमशृंग्योहेमतुल्यहारमालाः स्फुरत्प्रभाः ॥ ४४ ॥ पाटलाहरिता
स्ताम्राः पीताःश्यामाविचित्रिताः ॥ धूम्राःकोकिलवर्णाश्चयत्रगावस्त्वनेकधा ॥ ४५ ॥ समुद्रवहुग्धदाश्चतरुणीकरचिह्निताः ॥ कुरंगव
द्विलंबद्विर्गोवत्सैर्मंडिताःशुभाः ॥ ४६ ॥ इतस्ततश्चलंतश्चगोगणेषुमहावृषाः ॥ दीर्घकन्धरसंगाढ्यायत्रधर्मधुरंधराः ॥ ४७ ॥ गोपाला
वेत्रहस्ताश्चश्यामावंशीधराःपराः ॥ कृष्णलीलांप्रगायंतोरागैर्मदनमोहनैः ॥ ४८ ॥ इत्थंनिजनिकुंजन्तन्नत्वामध्येगताःसुराः ॥ ज्योतिषांमंड

गो०खं० १

अ० २

॥ ५ ॥

लंपङ्गसहस्रदलशोभितम् ॥ ४९ ॥ तदूर्ध्वषोडशदलंततोष्टदलपंकजम् ॥ तस्योपरिस्फुरद्दीर्घसोपानत्रयमंडितम् ॥ ५० ॥ सिंहास
नंपरं दिव्यंकौस्तुभैः खचितं शुभैः ॥ ददृशुर्देवताः सर्वाः श्रीकृष्णं राधया युतम् ॥ ५१ ॥ दिव्यैरष्टसखीसंवैर्मोहिन्यादिभिरन्वितम् ॥ श्रीदामाद्यैः से
व्यमानमष्टगोपालसेवितैः ॥ ५२ ॥ हंसाभैर्व्यजनांदोलचामरैर्वज्रमुष्टिभिः ॥ कोटिचन्द्रप्रतीकाशैः सेवितं छत्रकोटिभिः ॥ ५३ ॥ श्रीराधिकालं
कृतवामबाहुं स्वच्छन्दवक्त्रकृतदक्षिणांघ्रिम् ॥ वंशीधरं सुन्दरमन्दहासं भ्रूमंडलामोहितकामराशिम् ॥ ५४ ॥ वनप्रभं पद्मदलायतेक्षणं प्रलं
बबाहुं बहुपीतवाससम् ॥ वृंदावनोन्मत्तमिलिदशब्दैर्विराजितं श्रीवनमालया हरिम् ॥ ५५ ॥ कांचीकलाकंकणनूपुरद्युतिलसन्मनोहारिमहो
ज्ज्वलस्मितम् ॥ श्रीवत्सरत्नोत्तमकुन्तलश्रियंकिरीटहारांगदकुंडलत्विषम् ॥ ५६ ॥ दृष्ट्वा तमानन्दसमुद्रमग्नवत्प्रहर्षिताश्चाश्रुकलाकुलेश
णाः ॥ ततः सुराः प्रांजलयोनताननानेमुर्मुरारिपुरुषं परायणम् ॥ ५७ ॥ ॥ इति श्रीमद्गर्गाचार्यसंहितायांगोलोकखंडेनारदबहुलाश्वसंवादेश्री
गोलोकधामवर्णनं नाम द्वितीयोऽध्यायः ॥ २ ॥ श्रीजनक उवाच ॥ ॥ मुने देवामहात्मानं कृष्णं दृष्ट्वा परात्परम् ॥ अग्रैर्किंचकिरेतत्र तन्मे
ब्रूहि कृपांकुरु ॥ १ ॥ ॥ श्रीनारद उवाच ॥ ॥ सर्वेषां पश्यतां तेषां वैकुण्ठोऽपि हरिस्ततः ॥ उत्थायाष्टभुजः साक्षालीनो भूत्कृष्णविग्रहे ॥ २ ॥
तदैव चागतः पूर्णो नृसिंश्चंद्रविक्रमः ॥ कोटिसूर्यप्रतीकाशो लीनो भूत्कृष्णतेजसि ॥ ३ ॥ रथेलक्षहये शुभ्रे स्थितश्चागतवांस्ततः ॥ श्वेत
द्रीपाधिपोभूमासहस्रभुजमंडितः ॥ ४ ॥ श्रिया युक्तः स्वायुधाढ्यः पार्षदैः परिसेवितः ॥ संप्रलीनो बभूवाशुसोपि श्रीकृष्णविग्रहे ॥ ५ ॥
तदैव चागतः साक्षाद्रामो राजीवलोचनः ॥ धनुर्बाणधरः सीताशोभितो भ्रातृभिर्वृतः ॥ ६ ॥ दशकोट्यर्कसंकाशे चामरैर्दोलिते रथे ॥ असं
ख्यवानरेन्द्राढ्येलक्षचक्रवनस्वने ॥ ७ ॥ लक्षध्वजेलक्षहयेशातकौंभे स्थितस्ततः ॥ श्रीकृष्णविग्रहे पूर्णः संप्रलीनो बभूव ह ॥ ८ ॥ तदैव चा
गतः साक्षाद्यज्ञो नारायणो हरिः ॥ प्रस्फुरत्प्रलयाटोपज्वलदग्निशिखोपमः ॥ ९ ॥ रथे ज्योतिर्मये दृश्यो दक्षिणाढ्यः सुरेश्वरः ॥ सोपिलीनो
बभूवाशुश्रीकृष्णे श्यामविग्रहे ॥ १० ॥ तदा चागतवान् साक्षान्नरनारायणः प्रभुः ॥ चतुर्भुजो विशालाक्षो मुनिवेषो वनद्युतिः ॥ ११ ॥
तडित्कोटिजटाजूटः प्रस्फुरद्दीप्तिमडलः ॥ मुनीन्द्रमंडलैर्दिव्यैर्मंडितोऽखंडितव्रतः ॥ १२ ॥ सर्वेषां पश्यतां तेषां माश्चर्यमनसां नृप ॥ सोपिली

नोबभूवाशुश्रीकृष्णेश्यामसुंदरे ॥ १३ ॥ परिपूर्णतमंसाक्षाच्छ्रीकृष्णचस्वयंप्रभुम् ॥ ज्ञात्वादेवाःस्तुतिचक्रुःपरंविस्मयमागताः ॥ १४ ॥
 श्रीदेवाऊचुः ॥ कृष्णायपूर्णपुरुषायपरात्पराययज्ञेश्वरायपरकारणकारणाय ॥ राधावरायपरिपूर्णतमायसाक्षाद्गोलोकधामधिषणायन
 मःपरस्मै ॥ १५ ॥ योगेश्वराःकिलवदन्तिमहःपरंत्वांतत्रैवसात्वतमनाःकृतविग्रहं च ॥ अस्माभिरद्यविदितंयददोऽद्रयंतेतस्मैनमोस्तुमह
 सांपतयेपरस्मै ॥ १६ ॥ व्यंग्येनवाननहिलक्षणयाकदापिस्फोटेनयच्चकवयोनिविशंतिमुख्याः ॥ निर्देश्यभावरहितंप्रकृतेःपरंचत्वांब्रह्मनि
 गुणमलंशरणं व्रजामः ॥ १७ ॥ त्वांब्रह्मकेचिदवयंतिपरेचकालंकेचित्प्रशांतमपरेभुविकर्मरूपम् ॥ पूर्वैचयोगमपरेकिलकर्तृभावमन्यो
 क्तिभिर्नविदितंशरणंगताःस्म ॥ १८ ॥ श्रेयस्करिंभगवतस्तवपादसेवांहित्वाथतीर्थयजनादितपश्चरन्ति ॥ ज्ञानेनयेचविदिताबहुविग्रसं
 वःसंताडिताःकिलभवन्तिनतेकृतार्थाः ॥ १९ ॥ विज्ञाप्यमद्यकिमुदेवअशेषसाक्षीयःसर्वभूतहृदयेषुविराजमानः ॥ देवैर्नमद्भिरमलाशय
 मुक्तदेहैस्तस्मैनमोभगवतेपुरुषोत्तमाय ॥ २० ॥ योराधिकाहृदयसुन्दरचन्द्रहारःश्रीगोपिकानयनजीवनमूलहारः ॥ गोलोकधामधिषण
 ध्वजआदिदेवःसत्वंविपत्सुविबुधान्परिपाहिपाहि ॥ २१ ॥ वृंदावनेशगिरिराजपतेव्रजेशगोपालवेषकृतनित्यविहारलील ॥ राधापतेश्रुतिध
 राधिपतेधरांत्वंगोवर्द्धनोद्धरणउद्धरधर्मधाराम् ॥ २२ ॥ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ इत्युक्तोभगान्साक्षाच्छ्रीकृष्णोगोकुलेश्वरः ॥ प्रत्या
 हप्रणतान्देवान्मेघगंभीरयागिरा ॥ २३ ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ हेसुरज्येष्ठहेशंभोदेवाःशृणुतमद्वचः ॥ यादवेषुचजन्यध्वमंशैःस्त्रीभि
 र्मदाज्ञया ॥ २४ ॥ अहंचावतरिष्यामिहरिष्यामिभुवोभरम् ॥ करिष्यामिचवःकार्यंभविष्यामियदोःकुले ॥ २५ ॥ वेदामेवचनंविप्रामुखं
 गावस्तनुर्मम ॥ अङ्गानिदेवतायूयंसाधवोह्यसवोहृदि ॥ २६ ॥ युगेयुगेचबाध्येतयदापाखण्डिभिर्जनैः ॥ धर्मःऋतुर्दयासाक्षात्तदात्मानं
 सृजाम्यहम् ॥ २७ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ इत्युक्तवंतंजगदीश्वरंहरिराधापतिंप्राणवियोगविह्वला ॥ दावाग्निनादुःखलतेवमूर्च्छिताऽश्रु
 कंपरोमांचितभावसंवृता ॥ २८ ॥ ॥ श्रीराधोवाच ॥ भुवोभरंहर्तुमलं व्रजेभुवंकृतंपरंमेशपथंशृणोत्वतः ॥ गतेत्वयिप्राणपतेचविग्रहं
 कदाचिदत्रैवनधारयाम्यहम् ॥ २९ ॥ यदात्वमेवंशपथंनमन्यसेद्वितीयवारांबुदयामिवाक्पथम् ॥ प्राणोधरेगंतुमतीवविह्वलःकर्पूरधूलेःक

णवद्भूमिष्यति ॥ ३० ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ त्वयासहगमिष्यामिमाशोकंकुरुराधिके ॥ हरिष्यामिभुवोभारंकरिष्यामिवचस्तव ॥
 ॥ ३१ ॥ ॥ श्रीराधिकोवाच ॥ ॥ यत्रवृंदावनं नास्ति यत्र नोयमुनानदी ॥ यत्र गोवर्द्धनो नास्ति तत्र मे न मनः सुखम् ॥ ३२ ॥ ॥ श्री
 नारद उवाच ॥ ॥ वेदनागक्रोशभूमिं स्वधाम्नः श्रीहरिः स्वयम् ॥ गोवर्द्धनं च यमुनां प्रेषयामास भूपरि ॥ ३३ ॥ तदा ब्रह्मा देवगणैर्न त्वान
 त्वा पुनः पुनः ॥ परिपूर्णतमं साक्षाच्छ्रीकृष्णं समुवाच ह ॥ ३४ ॥ ॥ श्रीब्रह्मोवाच ॥ ॥ अहं कुत्र भविष्यामि कुत्र त्वं च भविष्यसि ॥ एते
 कुत्र भविष्यंति कैर्गृहैः कैश्च नामभिः ॥ ३५ ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ वसुदेवस्य देवक्यां भविष्यामि परः स्वयम् ॥ रोहिण्यां मत्क
 लाशेषो भविष्यति न संशयः ॥ ३६ ॥ श्रीसाक्षादुक्मिणी भैमीशिवाजां ववती तथा ॥ सत्याचतुलसी भूमौ सत्यभामा वसुन्धरा ॥ ३७ ॥
 दक्षिणालक्ष्मणा चैव कालिन्दी विरजा तथा ॥ भद्राह्नीर्मित्रविंदा च जाह्नवी पापनाशिनी ॥ ३८ ॥ रुक्मिण्यां कामदेवश्च प्रद्युम्न इति विश्रुतः ॥
 भविष्यति न संदेहस्तस्य त्वञ्च भविष्यसि ॥ ३९ ॥ नंदो द्रोणो वसुः साक्षाद्यशोदासाधरा स्मृता ॥ वृषभानुः सुचन्द्रश्च तस्य भार्या कलावती ॥
 ॥ ४० ॥ भूमौ कीर्तिरिति ख्याता तस्यां राधा भविष्यति ॥ सदारसंकरिष्यामि गोपीभिर्ब्रजमण्डले ॥ ४१ ॥ ॥ इति श्रीमद्गर्गाचार्यसं
 हितायां गोलोकखण्डे श्रीनारदबहुलाश्वसंवादे आगमनोद्योगवर्णनं नाम तृतीयोऽध्यायः ॥ ३ ॥ ॥ ४१ ॥ ॥ ४१ ॥ ॥ ४१ ॥
 ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ नन्दोपनन्दभवनाः श्रीदामासुवलः सखा ॥ स्तोकः कृष्णोर्जुनोऽंशुश्च नवनन्दगृहे विधे ॥ १ ॥ विशालर्षभते
 जस्विदेव प्रस्थवरूथपाः ॥ भविष्यंति सखायो मे ब्रजेषु वृषभानुषु ॥ २ ॥ श्रीब्रह्मोवाच ॥ कस्य वै नन्दपदवी कस्य वै वृषभानुता ॥ वद देव
 ते साक्षादुपनन्दस्य लक्षणम् ॥ ३ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ गाः पालयन्ति घोषेषु सदा गोवृत्तयोनिशम् ॥ ते गोपाला मया प्रोक्तास्तेषां त्वं
 लक्षणं शृणु ॥ ४ ॥ नन्दः प्रोक्तः स गोपालैर्नवलक्षगवां पतिः ॥ उपनन्दश्च कथितः पञ्चलक्षगवां पतिः ॥ ५ ॥ वृषभानुः स उक्तो यो दशलक्षग
 वां पतिः ॥ गवां कोटिर्गृहे यस्य नन्दराजः स एव हि ॥ ६ ॥ कोट्यर्धं च गवां यस्य वृषभानुवरस्तु सः ॥ एतादृशौ ब्रजे द्वौ तु सुचन्द्रो द्रोण एव हि ॥ ७ ॥
 सर्वलक्षणलक्ष्याभ्यां गोपराजौ भविष्यतः ॥ शतचन्द्राननानां च सुन्दरीणां सुवाससाम् ॥ ८ ॥ गोपीनां मद्ब्रजे रम्ये शतयूथो भविष्यति ॥

गर्गसं०

॥ ७ ॥

॥ श्रीब्रह्मोवाच ॥ हेदीनबन्धोहेदेवजगत्कारणकारण ॥ यूथस्यलक्षणंसर्वतन्मेब्रूहिपरेश्वर ॥ ९ ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ अर्बुदं दश
कोटीनामुनिभिः कथितं विधे ॥ दशार्बुदं यत्र भवेत्सोपियूथः प्रकथ्यते ॥ १० ॥ गोलोकवासिन्यः काश्चित्काश्चिद्वैद्वारपालिकाः ॥ शृङ्गारप्र
कराः काश्चित्काश्चिच्छय्योपकारकाः ॥ ११ ॥ पार्षदाख्यास्तथाकाश्चिच्छ्रीवृन्दावनपालिकाः ॥ गोवर्द्धननिवासिन्यः काश्चित्कुअविधा
यकाः ॥ १२ ॥ मेनिकुंजनिवासिन्यो भविष्यन्ति व्रजे मम ॥ एवञ्च यमुनायूथोजाह्वीयूथ एव च ॥ १३ ॥ रमायामधुमाधव्याविरजायास्त
थैव च ॥ ललिताया विशाखायामायायूथो भविष्यति ॥ १४ ॥ एवं ह्यष्टसखीनाञ्च सखीनां किल षोडश ॥ द्वात्रिंशच्च सखीनाञ्च यूथाभाव्या व्रजे
विधे ॥ १५ ॥ श्रुतिरूपाऋषिरूपामैथिलाः कौशलास्तथा ॥ अयोध्यापुरवासिन्यो यत्र सीता पुलिंदकाः ॥ १६ ॥ यासां मया वरोदत्तो पूर्वपू
र्वेयुगेयुगे ॥ तासां यूथा भविष्यन्ति गोपीनां मद्रजेशुभे ॥ १७ ॥ श्रीब्रह्मोवाच ॥ एताः कथं व्रजे भाव्याः केन पुण्येन कैर्वरैः ॥ दुर्लभं हि प
दं तावैर्योगिभिः पुरुषोत्तम ॥ १८ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ श्वेतद्वीपे च भूमानं श्रुतयस्तुष्टुबुः परम् ॥ उशतीभिर्गिराभिश्च प्रसन्नो भूत्सहस्रपात् ॥ १९ ॥
श्रीहरिरुवाच ॥ ॥ वरंवृणीत यूयं वै यन्मनोवाञ्छितं महत् ॥ येषां प्रसन्नो हं साक्षात्तेषां किं दुर्लभं हितम् ॥ २० ॥ श्रीश्रुतय ऊचुः ॥ ॥ वाङ्मनो
गोचरातीतं ततो न ज्ञायते तु तत् ॥ आनन्दमात्रमिति यद्वदन्तीह पुराविदः ॥ २१ ॥ तद्रूपं दर्शयास्माकं यदि देयो वरोहिनः ॥ श्रुत्वैतद्दर्शयामा
सस्वं लोकं प्रकृतेः परम् ॥ २२ ॥ केवलानुभवानन्दमात्रमक्षरमव्ययम् ॥ यत्र वृन्दावनं नाम वनं कामदुर्वैर्दुमैः ॥ २३ ॥ मनोरमनिकुंजाढ्यं स
र्वतु सुखसंयुतम् ॥ यत्र गोवर्द्धनो नाम सुनिर्झरदरीयुतः ॥ २४ ॥ रत्नघातमयः श्रीमान्सुपक्षिगणसंवृतः ॥ यत्र निर्मलपानीयाकालिंदीसरि
तांवरा ॥ रत्नबद्धोभयतटीहंसपद्मादिसंकुला ॥ २५ ॥ नानारासरसोन्मत्तं यत्र गोपीकदंबकम् ॥ तत्कदंबकमध्यस्थः किशोराकृतिरच्युतः
॥ २६ ॥ दर्शयित्वा च ताः प्राह ब्रूत किं करवाणिवः ॥ दृष्टो मदीयो लोको यं यतो नास्ति परं वरम् ॥ २७ ॥ श्रीश्रुतय ऊचुः ॥ ॥ कन्दर्पको
टिलावण्ये त्वयि दृष्टे मनांसिनः ॥ कामिनीभावमासाद्य स्मरक्षितान्यसंशयम् ॥ २८ ॥ यथा त्वल्लोकवासिन्यः कामतत्त्वेन गोपिकाः ॥ भजं
ति रमणं मत्वा च कीर्षाऽजनिनस्तथा ॥ २९ ॥ श्रीहरिरुवाच ॥ ॥ दुर्लभो दुर्घटश्चैव युष्माकन्तु मनोरथः ॥ मयानुमोदितः सम्यक्सत्यो

गो० खं० १

अ० ४

॥ ७ ॥

भवितुमर्हति ॥ ३० ॥ आगामिनिविरिंचौतुजातेसृष्ट्यर्थमुद्यते ॥ कल्पेसारस्वतेऽतीतेव्रजगोप्योभविष्यथ ॥ ३१ ॥ पृथिव्यांभारतेक्षेत्रे
 माथुरेममंडले ॥ वृंदावनेभविष्यामिप्रेयान्वोरासमंडले ॥ ३२ ॥ जारधर्मेणसुस्नेहंसुदृढंसर्वतोधिकम् ॥ मयिसंप्राप्यसर्वाहिकृतकृत्याभ
 विष्यथ ॥ ३३ ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ताश्चगोप्योभविष्यन्तिपूर्वकल्पवरान्मम ॥ अन्यासांचैवगोपीनांलक्षणंशृणुतद्विधे ॥ ३४ ॥
 सुराणांरक्षणार्थायराक्षसानांवधायच ॥ त्रेतायांरामचंद्रोभूद्वीरोदशरथात्मजः ॥ ३५ ॥ सीतास्वयंवरंगत्वाधनुर्भगंचकारसः ॥ उवाहजा
 नकींसीतांरामोराजीवलोचनः ॥ ३६ ॥ तंदृष्ट्वा मैथिलाःसर्वाःपुरन्ध्योमुमुहुर्विधे ॥ रहस्यचूर्महात्मानंभर्तानोभवहेरघो ॥ ३७ ॥ तामाह
 राघवेन्द्रस्तुमाशोकंकुरुतस्त्रियः ॥ द्वापरान्तेकरिष्यामिभवतीनांमनोरथम् ॥ ३८ ॥ तीर्थदानंतपःशौचंसमाचरततत्त्वतः ॥ श्रद्धयापर
 याभक्त्याव्रजगोप्योभविष्यथ ॥ ३९ ॥ इतिताभ्योवरंदत्वाश्रीरामःकरुणानिधिः ॥ कोसलान्प्रययौधन्वीतेजसाजितभार्गवः ॥ ४० ॥
 मार्गेचकोसलानार्योरांमंदृष्ट्वातिसुंदरम् ॥ मनसावब्रिरेतंवैपतिकन्दर्पमोहनम् ॥ ४१ ॥ मनसापिवरंरामोददौताभ्योह्यशेषवित् ॥ मनोर
 थंकरिष्यामिव्रजगोप्योभविष्यथ ॥ ४२ ॥ आगतंसीतयासार्द्धसैनिकैःसहितंरघु ॥ अयोध्यापुरवासिन्यःश्रुत्वाद्रष्टुंसमाययुः ॥ ४३ ॥ वी
 क्ष्यतंमोहमापन्नमूर्छिताःप्रेमविह्वलाः ॥ तेषुस्तपस्ताःसरयूतीरेरामधृतव्रताः ॥ ४४ ॥ आकाशवागभूतासांद्वापरान्तेमनोरथः ॥ भवि
 ष्यतिनसन्देहःकालिंदीतीरजेवने ॥ ४५ ॥ पितुर्वाक्याद्यदारामोदंडकारुण्यंवनंगतः ॥ चचारसीतयासार्द्धलक्ष्मणेनधनुष्मता ॥ ४६ ॥
 गोपालोपासकाःसर्वेदंडकारण्यवासिनः ॥ ध्यायन्तःसततंमांविंशसार्थध्यानतत्पराः ॥ ४७ ॥ येषामाश्रममासाद्यधनुर्बाणधरोयुवा ॥
 तेषांध्यानेगतोरामोजटामुकुटमंडितः ॥ ४८ ॥ अन्याकृतितेतंवीक्ष्यपरंविस्मितमानसाः ॥ ध्यानादुत्थायददृशुःकोटिकन्दर्पस
 त्रिभम् ॥ ४९ ॥ ऊचुस्तेयस्तुगोपालोवंशीवेत्रेविनाप्रभुः ॥ इत्थंविचार्यमनसानेमुश्चक्रुःस्तुतिम्पराम् ॥ ५० ॥ वरंवृणी
 तमुनयःश्रीरामस्तानुवाचह ॥ यथासीतातथासर्वेभूयाःस्मइतिवादिनः ॥ ५१ ॥ ॥ श्रीरामउवाच ॥ ॥ यथाहिलक्ष्मणोभ्रातात
 थाप्राथ्योवरोयदि ॥ अद्यैवसफलोभाव्योभवद्भिर्मत्प्रसंगतः ॥ ५२ ॥ सीतोपमेववाक्येनदुर्वटोदुर्लभोवरः ॥ एकपत्नीव्रतोहंवैमर्यादापुरुषोत्तमः

गर्गसं०

॥ ८ ॥

॥ ५३ ॥ तस्मात्तुमद्वरेणापिद्वापरान्तेभविष्यथ ॥ मनोरथंकरिष्यामिभवतांवांछितं परम् ॥ ५४ ॥ इतिदत्वावरंरामस्ततःपंचवटीगतः ॥ प
र्णशालांसमासाद्यवनवासंचकारह ॥ ५५ ॥ तद्दर्शनस्मररुजःपुलिन्धःप्रेमविह्वलाः ॥ श्रीमत्पादरजोधृत्वाप्राणांस्त्यक्तुंसमुद्य
ताः ॥ ५६ ॥ ब्रह्मचारिवपुर्भूत्वारामस्तत्रसमागतः ॥ उवाचप्राणसंत्यागंमाकुरुतस्त्रियोवृथा ॥ ५७ ॥ वृंदावनेद्वापरान्तेभवितावोम
नोरथः ॥ इत्युक्त्वाब्रह्मचारीतुतत्रैवान्तरधीयत ॥ ५८ ॥ अथरामोवानरेन्द्रेरावणादीन्निशाचरान् ॥ जित्वालंकामेत्यसीतांपुष्पकेणपुरीय
यौ ॥ ५९ ॥ सीतांतत्याजराजेन्द्रोवनेलोकापवादतः ॥ अहोसतामपिभुविभवनंभूरिदुःखदम् ॥ ६० ॥ यदायदाकरोद्यज्ञरामोराजीवलो
चनः ॥ तदातदास्वर्णमयींसीतांकृत्वाविधानतः ॥ ६१ ॥ यज्ञसीतासमूहोभून्मंदिरेराधवस्यच ॥ ताश्चैतन्यघनाभूत्वारंतुरामंसमागताः
॥ ६२ ॥ ताआहराधवेशेन्द्रोनाहंगृण्हामिहेप्रियाः ॥ तदोचुस्ताप्रेमपरारामंदशरथात्मजम् ॥ ६३ ॥ कथंचास्मान्नगृण्हसिभजन्तीमैथिलीः
सतीः ॥ अर्धांगीर्यज्ञकालेषुसततंकार्यसाधिनीः ॥ ६४ ॥ धर्मिष्ठस्त्वंश्रुतिधरोऽधर्मवद्भाषसेकथम् ॥ करंगृहीत्वात्यजसिततःपापमवा
प्स्यसि ॥ ६५ ॥ ॥ श्रीरामउवाच ॥ ॥ समीचीनंवचःसत्योयुष्माभिर्गदितंचमे ॥ एकपत्नीव्रतोहंहिराजर्षिःसीतयैकया ॥ ६६ ॥
तस्माद्युयंद्वापरान्तेपुण्येवृंदावनेवने ॥ भविष्यथकरिष्यामियुष्माकंतुमनोरथम् ॥ ६७ ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ ताव्रजेपिभविष्य
न्तियज्ञसीताश्चगोपिकाः ॥ अन्यासांचैवगोपीनांलक्षणंशृणुताद्विधे ॥ ६८ ॥ ॥ इति श्रीमद्गर्गाचार्यसं०गोलोक० भगवद्ब्रह्मसंवादेउद्योगप्रश्न
वर्ण० चतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥ ॥ ६९ ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ रमावैकुण्ठवासिन्यःश्वेतद्वीपसखीजनाः ॥ ऊर्ध्ववैकुण्ठवासिन्य
स्तथाजितपदाश्रिताः ॥ १ ॥ श्रीलोकाचलवासिन्यःश्रीसख्योपिसमुद्रजाः ॥ तागोप्योपिभविष्यन्तिलक्ष्मीपतिवराद्वजे ॥ २ ॥ काश्चिद्दि
व्यादिव्याश्चतथात्रिगुणवृत्तयः ॥ भूमिगोप्योभविष्यन्तिपुण्यैर्नानाविधैःकृतैः ॥ ३ ॥ यज्ञावतारंरुचिरंरुचिपुत्रंदिवस्पतिम् ॥ मोहिताःप्रीति
भावेनवीक्ष्यदेवजनाःस्त्रियः ॥ ४ ॥ ताश्चदेवलवाक्येनतपस्तेपुर्हिमाचले ॥ भक्त्यापरमयातामेगोप्योभाव्योव्रजेविधे ॥ ५ ॥ अन्तर्हितेभ
गवतिदेवेधन्वन्तरौभुवि ॥ औषध्योदुःखमापन्नानिष्फलाभारतेभवन् ॥ ६ ॥ सिद्धयर्थन्तास्तपस्तेपुःस्त्रियोभूत्वामनोहराः ॥ चतुर्युगेव्यती

गो०सं० १

अ० ५

॥ ८ ॥

तेतुप्रसन्नोभूद्धरिःपरम् ॥ ७ ॥ वरंवृणीतचेत्युक्तंश्रुत्वानार्योमहावने ॥ तद्वद्वामोहमापन्नाञ्जुर्भर्ताभवात्रनः ॥ ८ ॥ श्रीहरिरुवाच ॥
 वृन्दावनेद्रापरान्तेलताभूत्वामनोहराः ॥ भविष्यथस्त्रियोरासेकरिष्यामिवचश्चवः ॥ ९ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ भक्तिभावसमायु
 क्ताभूरिभाग्यावराङ्गनाः ॥ लतागोप्योभविष्यन्तिवृन्दारण्येपितामह ॥ १० ॥ जालन्धर्यश्चयानार्योवीक्ष्यवृन्दापतिंहरिम् ॥ ऊचुर्वा
 यंहरिःसाक्षादस्माकन्तुवरोभवेत् ॥ ११ ॥ आकाशवागभूत्तासांभजताशुरमापतिम् ॥ यथावृन्दातथायूयंवृन्दारण्येभविष्यथ ॥ १२ ॥
 समुद्रकन्याः श्रीमत्स्यंहरिंदृष्ट्वाचमोहिताः ॥ ताहिगोप्योभविष्यन्तिश्रीमत्स्यस्यवराद्व्रजे ॥ १३ ॥ आसीद्राजापृथुःसाक्षान्ममांशश्चण्ड
 विक्रमः ॥ जित्वाशत्रून्पृथुःपृथुलविक्रमः ॥ १४ ॥ बर्हिष्मतीभवास्तत्रपृथुंदृष्ट्वापुरस्त्रियः ॥ अत्रेःसमीपमागत्यताञ्जुर्मोहविह्वलाः
 ॥ १५ ॥ अयन्तुराजराजेन्द्रःपृथुःपृथुलविक्रमः ॥ कथंवरोभवेन्नोवैतद्वदत्वंमहामुने ॥ १६ ॥ अत्रिरुवाच ॥ गोदोहंकुरुताश्चपृथ्वीयं
 धारणामयी ॥ सर्वदास्यतिवोदुर्गमनोरथमहार्णवम् ॥ १७ ॥ मनोरथंप्रदुदुर्गमनःपात्रेणताश्चगाम् ॥ तस्माद्गोप्योभविष्यन्तिवृन्दारण्येपिताम
 ह ॥ १८ ॥ कामसेनामोहनार्थंदिव्याअप्सरसोवराः ॥ नारायणस्यसहसावभूवुर्गंधमादने ॥ १९ ॥ भर्तृकामाश्चताआहसिद्धोनारायणोमुनिः ॥
 मनोरथोवोभविताव्रजेगोप्योभविष्यथ ॥ २० ॥ स्त्रियःसुतलवासिन्योवामनंवीक्ष्यमोहिताः ॥ तपस्तप्त्वाभविष्यन्तिगोप्योवृन्दावनेविधे
 ॥ २१ ॥ नागेंद्रकन्यकाःशेषंभेजुर्भक्त्यावरेच्छया ॥ संकर्षणस्यरासार्थंभविष्यन्तिव्रजेचताः ॥ २२ ॥ कश्यपोवसुदेवश्चदेवकीचादितिः
 परा ॥ शूरःप्राणोध्रुवःसोपिदेवकोवतरिष्यति ॥ २३ ॥ वसुश्चैवोद्धवःसाक्षादक्षोक्रूरोदयापरः ॥ हृदीकोधनदश्चैवकृतवर्मात्वपांपतिः ॥
 ॥ २४ ॥ गदःप्राचीनबर्हिश्चमरुतोह्युग्रसेनउत् ॥ तस्यरक्षांकरिष्यामिराज्यंदत्वाविधानतः ॥ २५ ॥ युयुधानश्चांबरीषःप्रन्हादःसात्य
 किस्तथा ॥ क्षीराब्धिःशन्तनुःसाक्षाद्भीष्मोद्रोणोवसूत्तमः ॥ २६ ॥ शलश्चैवदिवोदासोधृतराष्ट्रोभगोरविः ॥ पांडुःपूषासताश्रेष्ठोधर्म
 राजोयुधिष्ठिरः ॥ २७ ॥ भीमोवायुर्बलिष्ठश्चमनुःस्वायंभुवोर्जुनः ॥ शतरूपासुभद्राचसविताकर्णएवहि ॥ २८ ॥ नकुलःसहदेवश्चस्मृ
 तौद्रावशिनीसुतौ ॥ धाताबाह्मीकवीरश्चवन्हिद्रोणःप्रतापवान् ॥ २९ ॥ दुर्योधनःकलेरंशोभिमन्युःसोमएवच ॥ द्रौणिःसाक्षाच्छिव

गर्गसं०

॥ ९ ॥

स्यापिरूपंभूमौभविष्यति ॥ ३० ॥ इत्थंयदोःकौरवाणामन्येषांभूभुजांनृणाम् ॥ कुलेकुलेचभवतः स्वांशैःस्त्रीभिर्मदाज्ञया ॥ ३१ ॥ येये
वतारामेपूर्वतेषांराज्योरमांशकाः ॥ भविष्याराजराज्ञीषुसहस्राणिचषोडश ॥ ३२ ॥ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ इत्युक्त्वाश्रीहरिस्तत्रब्र
ह्माणंकमलासनम् ॥ दिव्यरूपांभगवतीयोगमायामुवाचह ॥ ३३ ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ देवक्याःसप्तमंगर्भसंनिकृष्यमहाम
ते ॥ वसुदेवस्यभार्यायांकंसत्रासभयात्पुनः ॥ ३४ ॥ नन्दव्रजेस्थितायाश्चरोहिण्यांसन्निवेशय ॥ नन्दपत्न्यांभवत्वंवैकृत्वेदंकर्मचा
द्रुतम् ॥ ३५ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ श्रुत्वाब्रह्मादेवगणैर्नत्वाकृष्णंपरात्परम् ॥ भूमिमाश्वास्यवाणीभिः स्वधामचसमाययौ ॥ ३६ ॥ परि
पूर्णतमंसाज्ञाच्छ्रीकृष्णंविद्धिमैथिल ॥ कंसादीनांवधार्थायप्राप्तोयंभूमिमण्डले ॥ ३७ ॥ रोममात्रतनौजिह्वाभवंतीत्थंयदानृप ॥ तदापिश्री
हरेस्तस्यवर्ण्यतेनगुणोमहान् ॥ ३८ ॥ नभःपतन्तिविहगायथाह्यात्मसमंनृप ॥ तथाकृष्णगतिर्दिव्यांवदन्तीहविपश्चितः ॥ ३९ ॥
इतिश्रीमद्गर्गाचार्यसंहितायांगोलोकखण्डेभगवद्ब्रह्मसंवादेभगवदागमोद्योगपूरणनाम पञ्चमोऽध्यायः ॥ ५ ॥ ॥ श्रीबहुलाश्वउवाच ॥
॥ कंसःकोयंपुरादैत्योमहाबलपराक्रमः ॥ तस्यजन्मानिकर्माणिब्रूहिदेवर्षिसत्तम ॥ १ ॥ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ समुद्रमथनेपूर्व
कालनेमिर्महासुरः ॥ युयुधेविष्णुनासार्द्धयुद्धेतेनहतोबलात् ॥ २ ॥ शुकेणजीवितस्तत्रसंजीविन्याचविद्यया ॥ पुनर्विष्णुंयोद्धुकामउद्यो
गंमनसाकरोत् ॥ ३ ॥ तपस्तेपेतदादैत्योमन्दराचलसन्निधौ ॥ नित्यंद्वारसंपीत्वाभजन्देवंपितामहम् ॥ ४ ॥ दिव्येषुशतवर्षेषुव्यतीते
षुपितामहः ॥ अस्थिशेषंसवलमीकंवरंब्रूहीत्युवाचतम् ॥ ५ ॥ कालनेमिरुवाच ॥ ॥ ब्रह्माण्डेयेस्थितादेवाविष्णुमूलामहाबलाः ॥ ते
षांहस्तैर्नमेमृत्युःपूर्णानामपिमाभवेत् ॥ ६ ॥ ब्रह्मोवाच ॥ दुर्लभोयंवरोदैत्ययस्त्वयाप्रार्थितःपरः ॥ कालान्तरेतेप्राप्तःस्यान्मद्वाक्यंनमृषा
भवेत् ॥ ७ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ कौमारेपिमहामल्लैःसततंसयुयोधह ॥ उग्रसेनस्यपत्न्यांकौजन्मलेभेऽसुरःपुनः ॥ ८ ॥ जरा
संधोमागर्धेद्रोदिग्जयायविनिर्गतः ॥ यमुनानिकटेतस्यशिविरोभूदितस्ततः ॥ ९ ॥ द्विपःकुवल्यापीडःसहस्रद्विपसत्वभृत् ॥ बभंजशृंख
लासंवंदुद्रावशिविरान्मदी ॥ १० ॥ निपातयन्सशिविरान्मंदिरान्भूभुजांस्तटान् ॥ रंगभूम्यामाजगामयत्रकंसोपियुध्यत ॥ ११ ॥ प

गो०खं०१

अ० ६

॥ ९ ॥

लायितेषुमल्लेषुकंसस्तंतुसमागतम् ॥ शुंडादण्डेसंगृहीत्वापातयामासभूतले ॥ १२ ॥ पुनर्गृहीत्वाहस्ताभ्यांभ्रामयित्वाग्रसेनजः ॥ ज
 रासंधस्यसेनायांचिक्षेपशतयोजनम् ॥ १३ ॥ तदद्भुतंबलंदृष्ट्वाप्रसन्नोमगधेश्वरः ॥ अस्तिप्राप्तीददौकन्येतस्मैकंसायशंसिते ॥ १४ ॥ अ
 श्वार्बुदंहस्तिलक्षरंथानांचत्रिलक्षकम् ॥ अयुतंचैवदासीनांपारिबर्हजरासुतः ॥ १५ ॥ द्वन्द्वयोधीततःकंसोभुजवीर्यमदोद्धतः ॥ माहिष्म
 तीययौवीरोथैकाकीचण्डविक्रमः ॥ १६ ॥ चाणूरोमुष्टिकःकूटःशलस्तोशलकस्तथा ॥ माहिष्मतीपतेःपुत्रामल्लयुद्धजयैषिणः ॥ १७ ॥
 कंसस्तानाहसाम्नाहिदीयध्वरंगमेवमे ॥ अहंदासोभवेयंवोभवंतोजयिनोयदि ॥ १८ ॥ अहंजयीचेद्भवतोदासान्सर्वान्करोम्यहम्
 ॥ सर्वेषांपश्यतांतेषांनागराणामहात्मनाम् ॥ १९ ॥ इतिप्रतिज्ञांकृत्वाथयुयुधेतैर्जयैषिभिः ॥ यदागतंसचाणूरंगृहीत्वायादवेश्वरः
 ॥ २० ॥ भूपृष्ठेपोथयामासशब्दमुच्चैःसमुच्चरन् ॥ तदायान्तंमुष्टिकारुख्यंमुष्टिभिर्युधिनिर्गतम् ॥ २१ ॥ एकेनमुष्टिनातंवैपातयामासभूतले ॥
 कूटंसमागतंकंसोगृहीत्वापादयोश्चतम् ॥ २२ ॥ भुजमारुफोत्थधावन्तंशलंनीत्वाभुजेनसः ॥ पातयित्वापुनर्नीत्वाभूमितंविचकर्षह ॥ २३ ॥
 अथतोशलकंकंसोगृहीत्वाभुजयोर्बलात् ॥ निपात्यभूमावुत्थाप्यचिक्षेपदशयोजनम् ॥ २४ ॥ दासभावेचतान्कृत्वातैःसार्द्धयादवेश्वरः ॥
 मद्राक्येनययावाशुप्रवर्षणगिरिवरम् ॥ २५ ॥ तस्मैनिवेद्याभिप्रायंयुयुधेवानरेणसः ॥ द्विविदेनापिविशत्यादिनैःकंसोह्यविश्रमम् ॥ २६ ॥
 द्विविदोगिरिमुत्पात्यचिक्षेपतस्यमूर्धनि ॥ कंसोगिरिगृहीत्वाचतस्योपरिसमाक्षिपत् ॥ २७ ॥ द्विविदोमुष्टिनाकंसंघातयित्वानभोगतः ॥
 धावन्कंसश्चतन्नीत्वापातयामासभूतले ॥ २८ ॥ मूर्च्छितस्तत्प्रहारेणपरङ्कमलमाययौ ॥ क्षीणसत्वश्चूर्णितास्थिर्दासभावद्गतस्तदा
 ॥ २९ ॥ तेनैवाथगतःकंसःक्रुष्यमूकवनंततः ॥ तत्रकेशीमहोदैत्योहयरूपोघनस्वनः ॥ ३० ॥ मुष्टिभिर्घातयित्वातंवशीकृत्वारुरोह
 तम् ॥ इत्थंकंसोमहावीर्योमहेंद्रारुख्यंगिरिययौ ॥ ३१ ॥ शतवारंचोजहारगिरिमुत्पात्यदैत्यराट् ॥ पुनस्तत्रस्थितंरामंक्रोधसंरक्तलोचनम्
 ॥ ३२ ॥ प्रलयार्कप्रभंदृष्ट्वाननामशिरसामुनिम् ॥ पुनःप्रदशिणीकृत्यतदंघ्र्योर्निपपातह ॥ ३३ ॥ ततःशान्तोभार्गवोपिकंसंप्राहमहो
 ग्रहक् ॥ हेकीटमर्कटीडिभतुच्छोसिमशकोयथा ॥ ३४ ॥ अवैवत्वांहन्मिदुष्टक्षत्रियंवीर्यमानिनम् ॥ मत्समीपेधनुरिदंलक्षभारसममहत

गर्गसं०

॥ १० ॥

॥ ३५ ॥ इदंचविष्णुनादत्तंशंभवेत्रैपुरेयुधि ॥ शंभोःकरादिहप्राप्तंक्षत्रियाणांवधायच ॥ ३६ ॥ यदिचेदंतनोपित्वंतदाचकुशलंभवेत् ॥
चेदस्यकर्षणंनस्याद्धातयिष्यामितेबलम् ॥ ३७ ॥ श्रुत्वावचस्तदादैत्यःकोदंडंसप्ततालकम् ॥ गृहीत्वापश्यतस्तस्यसज्जंकृत्वाथली
लया ॥ ३८ ॥ आकृष्यकर्णपर्यंतंशतवारंततानह ॥ प्रत्यश्चास्फोटनेनैवटंकारोभूत्तडित्स्वनः ॥ ३९ ॥ ननादतेनब्रह्मांडंसप्तलोकैर्विलैः
सह ॥ विचेलुर्दिग्गजास्ताराऽपतन्भूखंडमंडलम् ॥ ४० ॥ धनुःसंस्थाप्यतत्कंसोनत्वानत्वाहभार्गवम् ॥ हेदेवक्षत्रियोनास्मिदैत्योहंतेच
किंकरः ॥ ४१ ॥ तवदासस्यदासोहंपाहिमांपुरुषोत्तम ॥ श्रुत्वाप्रसन्नःश्रीरामस्तस्मैप्रादाद्धनुश्चतत् ॥ ४२ ॥ ॥ श्रीजामदग्न्यउ
वाच ॥ ॥ यत्कोदंडंवैष्णवन्तद्येनभङ्गीभविष्यति ॥ परिपूर्णतमोनात्रसोपिस्वांघातयिष्यति ॥ ४३ ॥ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥
अथनत्वामुनिकंसोविचरन्समदोन्मदः ॥ नकेपियुयुधुस्तेनराजानश्चबलिदुः ॥ ४४ ॥ समुद्रस्यतटेकंसोदैत्यंनाम्नाह्यवासुरम् ॥ सर्पाका
रंचफूत्कारैर्लेलिहानंददर्शह ॥ ४५ ॥ आगच्छन्तंदशन्तंचगृहीत्वातंनिपात्यसः ॥ चकारस्वगलेहारंनिर्भयोदैत्यराड्बली ॥ ४६ ॥
प्राच्यांतुवंगदेशेषुदैत्योरिष्टोमहावृषः ॥ तेनसार्धंसयुयुधेगजेनापिगजोयथा ॥ ४७ ॥ शृंगाभ्यांपर्वतानुच्चाश्विक्षेपकंसमूधनि ॥ कंसोगि
रिसंगृहीत्वाचाक्षिपत्तस्यमस्तके ॥ ४८ ॥ जघानमुष्टिनारिष्टंकंसोवैदैत्यपुंगवः ॥ मूर्च्छितंतंविनिर्जित्यतेनोदीचींदिशंगतः ॥ ४९ ॥ प्रा
ग्ज्योतिषेश्वरंभौमंनरकारुण्यमहाबलम् ॥ उवाचकंसोयुद्धार्थीयुद्धंमेदेहिदैत्यराट् ॥ ५० ॥ अहंदासोभवेयंवोयावन्तो जयिनोयदि ॥ अ
हंजयीचेद्भवतोदासान्सर्वान्करोम्यहम् ॥ ५१ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ पूर्वप्रलंबोयुयुधेकंसेनापिमहाबलः ॥ मृगेन्द्रेणमृगेन्द्रोऽद्राबुद्धटेनयथो
द्भटः ॥ ५२ ॥ मल्लयुद्धेगृहीत्वातंकंसोभूमौनिपात्यच ॥ पुनर्गृहीत्वाचिक्षेपप्राग्ज्योतिषपुरान्तरे ॥ ५३ ॥ आगतोधेनुकोनाम्नाकंसंज
ग्राहरोषतः ॥ नोदयामासदूरेणबलंकृत्वाथदारुणम् ॥ ५४ ॥ कंसस्तंनोदयामासधेनुकंशतयोजनम् ॥ निपात्यचूर्णयामासतदंगंमुष्टिभि
र्दृढैः ॥ ५५ ॥ तृणावर्तोभौमवाक्यात्कंसंनीत्वानभोगतः ॥ तत्रैवयुयुधेदैत्यऊर्ध्ववैलक्ष्योजनम् ॥ ५६ ॥ कंसोऽनंतबलंकृत्वादैत्यंनीत्वा
तदांबरात् ॥ भूम्यांसंपातयामासवमंतरुधिरंमुखात् ॥ ५७ ॥ तुंडेनाथग्रसन्तंचवकंदैत्यंमहाबलम् ॥ कंसोनिपातयामासमुष्टिनावज्रघा

गो०खं० १

अ० ६

॥ १० ॥

तिना ॥ ५८ ॥ उत्थायदैत्योबलवान्सितपक्षोवनस्वनः ॥ क्रोधयुक्तः समुत्पत्यतीक्ष्णतुंडोप्रसन्नतम् ॥ ५९ ॥ निगीर्णोपिसवज्रांगस्तद्रले
रोधकृच्चयः ॥ सद्यश्चच्छर्दतंकंसंशतकंठोमहावकः ॥ ६० ॥ कंसोबकंसंगृहीत्वापातयित्वामहीतले ॥ कराभ्यांभ्रामयित्वाचयुद्धेतंविच
कर्षह ॥ ६१ ॥ तत्स्वसारंपूतनारुण्यायोद्धुकामामवस्थिताम् ॥ तामाहकंसःप्रहसन्वाक्यंमेशृणुपूतने ॥ ६२ ॥ स्त्रियासार्द्धमहंयुद्धंनक
रोमिकदाचन ॥ बकासुरःस्यान्मेभ्रातात्वंचमेभगिनीभव ॥ ६३ ॥ ततोन्तबलंकंसंवीक्ष्यभौमोपिधर्षितः ॥ चकारसौहृदंकंसेसाहाय्यार्थ
सुरान्प्रति ॥ ६४ ॥ इतिश्रीमद्भर्गाचार्यसंहितायांगोलोकखण्डेनारदबहुलाश्वसंवादेकंसबलवर्णनंनामषष्ठोऽध्यायः ॥ ६ ॥ ॥ ६५ ॥
श्रीनारदउवाच ॥ अथकंसःप्रलंबाद्यैरन्यैःपूर्वजितैश्चतैः ॥ शंबरस्यपुरंप्रागात्स्वाभिप्रायंन्यवेदयत् ॥ १ ॥ शंबरोह्यतिवीर्योपिनयुयोधसते
नवै ॥ चकारसौहृदंकंसेसर्वैरतिबलैःसह ॥ २ ॥ त्रिशृंगशिखरेशेतेव्योमोनामासुरोवली ॥ कंसपादप्रबुद्धोभूत्क्रोधसंरक्तलोचनः ॥ ३ ॥
कंसंजघानचोत्थायप्रबलैर्दृढमुष्टिभिः ॥ तयोर्युद्धमभूद्धोरमितरेतरमुष्टिभिः ॥ ४ ॥ कंसस्यमुष्टिभिः सोपिनिःसत्त्वोभूद्भ्रमातुरः ॥
भृत्यंकृत्वाथतंकंसःप्राप्तंमांप्रणनामह ॥ ५ ॥ हेदेवयुद्धाकांक्षोऽस्मिक्कयामित्वंवदाशुमे ॥ प्रोवाचतंतदागच्छदैत्यम्बाणंमहाबलम् ॥ ६ ॥
प्रेरितश्चेतिकंसारुयोमयायुद्धदिदृक्षुणा ॥ भुजवीर्यमदोन्नद्धःशोणितारुयपुरंययौ ॥ ७ ॥ बाणासुरस्तत्प्रतिज्ञांश्रुत्वाक्रुद्धोह्यभून्महान् ॥
तताडलत्तांभूमध्येजगर्जघनवद्वली ॥ ८ ॥ आजानुभूमिगांलत्तांपातालांतमुपागताम् ॥ कृत्वातमाहबाणस्तुपूर्वचैनांसमुद्धर ॥ ९ ॥
श्रुत्वावचःकराभ्यान्तामुजहारमदोत्कटः ॥ प्रचंडविक्रमःकंसःखरदंडंगजोयथा ॥ १० ॥ तथाचोद्धृतयोत्खातालोकाःसप्ततलाहटाः ॥
निपेतुर्गिरयोनेकाविचेलुर्दृढदिग्गजाः ॥ ११ ॥ योद्धुंतमुद्यतंबाणंदृष्ट्वागत्यवृषध्वजः ॥ सर्वान्संबोधयामासप्रोवाचबालिनन्दनम् ॥ १२ ॥
कृष्णंविनापरंचैतंभूमौकोपिनजेष्यति ॥ भार्गवेणवरंदत्तंधनुरस्मैचवैष्णवम् ॥ १३ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ इत्युक्त्वासौहृदंहृद्यंसद्योवैकंस
बाणयोः ॥ चकारपरयाशांत्याशिवःसाक्षान्महेश्वरः ॥ १४ ॥ अथकंसोदिकप्रतीच्यांश्रुत्वावत्संमहासुरम् ॥ तेनसार्धसयुयुधेवत्सरूपेणदै
त्यराट् ॥ १५ ॥ पुच्छेगृहीत्वातंवत्संपोथयामासभूतले ॥ वशेकृत्वाथतंशैलंम्लेच्छदेशांस्ततोययौ ॥ १६ ॥ सन्मुखात्कालयवनःश्रुत्वा

गर्गसं०

॥ ११ ॥

दैत्यं महाबलम् ॥ निर्ययौ संमुखे योद्धुं रक्तश्मश्रुर्गदाधरः ॥ १७ ॥ कंसो गदां गृहीत्वा स्वां लक्षभारविनिर्मिताम् ॥ प्राक्षिपद्यवनेन्द्राय सिंहनादम
थाकरोत् ॥ १८ ॥ गदायुद्धमभूद्धोरंतत्तर्हिकंसकालयोः ॥ विस्फुलिगान्क्षरंत्यौ द्वे गदे चूर्णीव भूवतुः ॥ १९ ॥ कंसः कालं संगृहीत्वा पातया
मासभूतले ॥ पुनर्गृहीत्वानिष्पात्य मृततुल्यं चकार ह ॥ २० ॥ बाणवर्षं प्रकुर्वन्तीं सेनां तां यवनस्य च ॥ गदया पोथयामास कंसो दैत्याधिपो
बली ॥ २१ ॥ गजांस्तुरंगान्सुरथान् वीरान् भूमौ निपात्य च ॥ जगर्जघनवद्वीरोगदायुद्धो मृधांगणे ॥ २२ ॥ ततश्च दुद्रुवुर्मूर्च्छां त्यक्त्वा
स्वं स्वं रणं परम् ॥ भीतान् पलायितान् म्लेच्छान् जघानाथ नीतिमान् ॥ २३ ॥ उच्चपादो दीर्घजानुःस्तंभोरुर्लघिमाकटिः ॥ कपाटवक्षाः पी
नांसः पुष्टः प्रांशुर्बृहद्भुजः ॥ २४ ॥ पद्मनेत्रो बृहत्केशोरुणवर्णोऽसितांबरः ॥ किरीटीकुंडलीहारी पद्ममाली लयार्करूक् ॥ २५ ॥ खड्गीनिषंगी
कवचीमुद्रराज्योधनुर्धरः ॥ मदोत्कटो ययौ जेतुं देवान् कंसो मरावतीम् ॥ २६ ॥ चाणूरमुष्टिकारिष्ठशलतोशलकेशिभिः ॥ प्रलंबेन वकेना
पिद्विविदेन समावृतः ॥ २७ ॥ तृणावर्त्तावकूटैश्च भौमबाणारुख्यशंबरैः ॥ व्योमधेनुकवत्सैश्च रुरुधे सोमरावतीम् ॥ २८ ॥ कंसादीनागता
न्दद्वाशक्रोदेवाधिपः स्वराट् ॥ सर्वैर्देवगणैः सार्धं योद्धुं कुद्धो विनिर्ययौ ॥ २९ ॥ तयोर्युद्धमभूद्धोरंतुमुलं रोमहर्षणम् ॥ दिव्यैश्च शस्त्रसंघातै
र्बाणैस्तीक्ष्णैः स्फुरत्प्रभैः ॥ ३० ॥ शस्त्रांधकारे संजाते रथारूढो महेश्वरः ॥ चिक्षेप वज्रं कंसाय शतधारंतडिद्युति ॥ ३१ ॥ मुद्गरेणापितद्व
ज्रंतताडाशुमहासुरः ॥ पपात कुलिशं युद्धे छिन्नधारं वभूव ह ॥ ३२ ॥ त्यक्त्वा वज्रंतदावज्रीखड्गं जग्राह रोषतः ॥ कंसं मूर्ध्नि तताडाशुना दंकृ
त्वाथ भैरवम् ॥ ३३ ॥ सक्षतो नाभवत्कंसो मालाहत इव द्विपः ॥ गृहीत्वा सगदां गुर्वीमष्टधा तु मयीदृढाम् ॥ ३४ ॥ लक्षभारसमां
कंसाश्चिक्षेपेन्द्राय दैत्यराट् ॥ तां समापततीं वीक्ष्य जग्राहाशुपुरंदरः ॥ ३५ ॥ ततश्चिक्षेप दैत्याय वीरो न मुचिसूदनः ॥ चचार युद्धे विदलन्नरी
न्मातलिसारथिः ॥ ३६ ॥ कंसो गृहीत्वा परिघंतताडां सेऽसुरद्विषः ॥ तत्प्रहारेण देवेन्द्रः क्षणं मूर्च्छामवाप सः ॥ ३७ ॥ कंसं मरुद्गणाः स
र्वे गृध्रपक्षैः स्फुरत्प्रभैः ॥ बाणैश्चैच्छादयामासुर्वर्षास्विनमिवांबुदः ॥ ३८ ॥ दोः सहस्रयुतो वीरश्चापलंकारयन्मुहुः ॥ तदा तान् कालया
मासबाणैर्बाणासुरो बली ॥ ३९ ॥ बाणंचवसवोरुद्रा आदित्याः क्रुभवः सुराः ॥ जघुर्नानाविधैः शस्त्रैः सर्वतोर्द्रिसमागताः ॥ ४० ॥ ततो

गो० ख० १

अ० ७

॥ ११ ॥

भौमासुरःप्रातःप्रलंबाद्यसुरैर्नदन् ॥ तेननादेनदेवास्तेनिपेतुर्मूर्च्छितारणे ॥ ४१ ॥ उत्थायाशुतदाशक्रोगजमारुह्यरक्तदृक् ॥ नोदयामा
 सकंसायमत्तमैरावतंगजम् ॥ ४२ ॥ अंकुशास्फालनात्कुद्धं पातयंतं पदैर्द्विषः ॥ शुंडादंडस्य फूत्कारैर्मर्दयन्तमितस्ततः ॥ ४३ ॥ स्रव
 न्मदंचतुर्दन्तांहिमाद्रिमिवदुर्गमम् ॥ नदन्तं शृंखलांशुंडांचालयंतं मुहुर्मुहुः ॥ ४४ ॥ घंटाव्यकिंकिणीजालरत्नकंबलमंडितम् ॥ गोमूर्द्धच
 यसिन्दूरकस्तूरीपत्रभृन्मुखम् ॥ ४५ ॥ दृढेनमुष्टिनाकंसस्तंतताडमहागजम् ॥ द्वितीयमुष्टिनाशक्रंसंजघानरणांगणे ॥ ४६ ॥ तस्यमुष्टिप्र
 हारेणदूरे शक्रः पपातह ॥ जानुभ्यांधरणींस्पृष्ट्वागजोपिविह्वलोभवत् ॥ ४७ ॥ पुनरुत्थायनागेन्द्रोदन्तैश्चाहत्यदैत्यपम् ॥ शुंडादंडेनचो
 द्धृत्वाचिक्षेपलक्षयोजनम् ॥ ४८ ॥ पतितोपिसवज्रांगः किंचिद्व्याकुलमानसः ॥ स्फुरदोष्टोतिरुष्टांगोयुद्धभूमिसमाययौ ॥ ४९ ॥ कंसो गृही
 त्वानागेन्द्रं सन्निपात्य रणांगणे ॥ निष्पीड्यशुंडांतस्यापिदंतांशूर्णीचकारह ॥ ५० ॥ अथचैरावतोनागोदुद्रावाशुरणांगणात् ॥ निपातयन्म
 हावीरान्देवधानींपुरींगतः ॥ ५१ ॥ गृहीत्वावैष्णवंचापंसज्जंकृत्वाथदैत्यराट् ॥ देवान्विद्रावयामासबाणौवैश्वधनुःस्वनैः ॥ ५२ ॥ ततः
 सुरास्तेननिहन्यमानाविदुर्बुलीनधियोदिशान्ते ॥ केचिद्रणेमुक्तशिखावभूवुर्भीताःस्मदत्थंयुधिवादिनस्ते ॥ ५३ ॥ केचित्तथाप्रांजल
 योतिदीनवत्संन्यस्तशस्त्रायुधमुक्तकच्छाः ॥ स्थातुरणेकंसनृदेवसन्मुखेगतेपिसताःकेचिदतीवविह्वलाः ॥ ५४ ॥ इत्थंसदेवान्प्रगता
 त्रिरीक्ष्यतान्नीत्वाचसिंहासनमातपत्रवत् ॥ सर्वैस्तदादैत्यगणैर्जनाधिपःस्वराजधानीमथुरांसमाययौ ॥ ५५ ॥ ॥ इति श्रीमद्भगवद्गीता
 संहितायांगोलोकखंडेनारदबहुलाश्वसंवादेदिग्विजयवर्णनं नाम सप्तमोऽध्यायः ॥ ७ ॥ ॥ ६९ ॥ ॥ श्रीगर्ग उवाच ॥ ॥ श्रुत्वा तदाशौन
 कभक्तियुक्तः श्रीमैथिलोज्ञानभृतांवरिष्ठम् ॥ नत्वा पुनः प्राह मुनिमहान्तं देवर्षिं वर्यं हरिभक्तिनिष्ठः ॥ १ ॥ ॥ श्रीबहुलाश्व उवाच ॥ ॥
 त्वया कुलंकौ विशदीकृतं मे स्वानंददोर्जयशसामलेन ॥ श्रीकृष्णभक्तक्षणसंगमेन जनोपि सत्स्याद्बहुना किमुस्वित् ॥ २ ॥ श्रीराधया पूर्ण
 तमस्तु साक्षाद्भूत्वा व्रजे किंचरितं चकार ॥ तद्ब्रूहि मे देव ऋषे ऋषीश त्रितापदुःखात्परिपाहि मां त्वम् ॥ ३ ॥ ॥ श्रीनारद उवाच ॥ ॥ ध
 न्यंकुलं यन्निमिनानृपेण श्रीकृष्णभक्तेन परात्परेण ॥ पूर्णकृतं यत्र भवान्प्रजातो युक्तो हि मुक्ता भवतो न चित्रम् ॥ ४ ॥ अथ प्रभोस्तस्य पवित्र

लीलांसुमंगलांसंश्रुतात्परस्य ॥ अभूत्सतायीभुविरक्षणार्थंनकेवलंकंसवधायकृष्णः ॥ ५ ॥ अथैवराधांवृषभानुपत्न्यामावेश्यरूपंम
हसःपराख्यम् ॥ कलिंदजाकूलनिकुंजदेशेसुमन्दिरेसावततारराजन् ॥ ६ ॥ वनावृतेव्योम्निदिनस्यमध्येभाद्रेसितेनागतिथौचसोमे ॥
अवाकिरन्देवगणाःस्फुरद्भिस्तन्मन्दिरेनन्दनजैःप्रसूनैः ॥ ७ ॥ राधावतारेणतदावभूवुर्नद्योमलाभाश्चदिशःप्रसेदुः ॥ ववुश्चवाताअ
रविन्दरागैःसुशीतलाःसुन्दरमन्दपानैः ॥ ८ ॥ सुतांशरच्चन्द्रशताभिरामांदृष्ट्वाथकीर्तिमुदमापगोपी ॥ शुभंविधायाशुददौद्विजेभ्यो
द्विलक्षमानंदकरंगवांच ॥ ९ ॥ प्रेखेखचिद्रत्नमयूखपूर्णेसुवर्णयुक्तेकृतचन्दनांगे ॥ आंदोलितासाववृधेसखीजनैर्दिनेदिनेचन्द्रकलेवभा
भिः ॥ १० ॥ यद्दर्शनंदेवरैःसुदुर्लभंयज्ञैरवाप्तंजनजन्मकोटिभिः ॥ सविग्रहांतांवृषभानुमन्दिरेलक्षन्तिलोकाललनाप्रलालनैः ॥ ११ ॥
श्रीरासरंगस्यविकासचन्द्रिकादीपावलीभिर्वृषभानुमन्दिरे ॥ गोलोकचूडामणिकंठभूषणांध्यात्वापरांतांभुविपर्यटाम्यहम् ॥ १२ ॥
श्रीबहुलाश्चउवाच ॥ ॥ वृषभानोरहोभाग्यंयस्यराधासुताभवत् ॥ बलावत्यासुचन्द्रेणकिंकृतंपूर्वजन्मनि ॥ १३ ॥ श्रीनार
दउवाच ॥ ॥ नृगपुत्रोमहाभागःसुचन्द्रोऽनृपतीश्वरः ॥ चक्रवर्तीहरेरंशोवभूवातीवसुंदरः ॥ १४ ॥ पितृणांमानसीकन्यास्तिस्त्रोभूवन्मनो
हराः ॥ कलावतीरत्नमालामेनकानामनामतः ॥ १५ ॥ कलावतीसुचन्द्रायहरेरंशायधीमते ॥ वैदेहायरत्नमालामेनकांचहिमाद्रये ॥
पारिवर्हेणविधिनास्वेच्छाभिःपितरोददुः ॥ १६ ॥ सीताभूद्रत्नमालायांमेनकायांचपार्वती ॥ द्वयोश्चरित्रंविदितंपुराणेषुमहामते ॥ १७ ॥
सुचन्द्रोऽथकलावत्यागोमतीतीरजेवने ॥ दिव्यैर्द्वादशभिर्वर्षैस्ततापब्रह्मणहस्तपः ॥ १८ ॥ अथविधिस्तमागत्यवरंब्रूहीत्युवाचह ॥ श्रुत्वाव
ल्मीकिदेशाच्चनिर्ययौदिव्यरूपधृक् ॥ १९ ॥ तन्नत्वोवाचमेभूयादिव्यंमोक्षंपरात्परम् ॥ तच्छ्रुत्वादुःखितासाध्वीविधिंप्राहकलावती ॥ २० ॥
पतिरेवहिनारीणांदैवतंपरमंस्मृतम् ॥ यदिमोक्षमसौयातितदामेकागतिर्भवेत् ॥ २१ ॥ एवंविनानजीवामियदिमोक्षंप्रदास्यसि ॥ तुभ्यं
शांपंप्रदास्यामिपतिंविक्षेपविह्वला ॥ २२ ॥ श्रीब्रह्मोवाच ॥ ॥ त्वच्छापाद्भयभीतोहंमेवरोपिमृषानहि ॥ तस्मात्त्वंप्राणपातिनासार्द्धग
च्छत्रिविष्टपम् ॥ २३ ॥ भुक्त्वासुखानिकालेनयुवांभूमौभविष्यथः ॥ गंगायमुनयोर्मध्येद्वापरान्तेचभारते ॥ २४ ॥ युवयोराधिकासाक्षा

त्परिपूर्णतमप्रिया ॥ भविष्यतियदापुत्रीतदामोक्षंगमिष्यथः ॥ २५ ॥ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ इत्थं ब्रह्मवरेणाथ दिव्येनामोघरूपिणा ॥
 कलावतीसुचन्द्रौ च भूमौ तौ द्वौ बभूवतुः ॥ २६ ॥ कलावतीकान्यकुब्जे भलंदननृपस्य च ॥ जातिस्मराह्मभूदिव्यायज्ञकुंडसमुद्रवा ॥ २७ ॥
 सुचन्द्रो वृषभान्वाख्यः सुरभानुगृहे भवत् ॥ जातिस्मरोगोपवरः कामदेवइवापरः ॥ २८ ॥ संबंधं योजयामास नन्दराजो महामतिः ॥ तयोश्च
 जातिस्मरयोरिच्छतोरिच्छया द्वयोः ॥ २९ ॥ वृषभानोः कलावत्या आख्यानं शृणुते नरः ॥ सर्वपापविनिर्मुक्तः कृष्णसायुज्यमाप्नुयात् ॥
 ॥ ३० ॥ इति श्रीमद्गर्गाचार्यसंहितायां गोलोकखण्डे नारदबहुलाश्वसंवादे श्रीराधिकाजन्मवर्णनं नामाष्टमोऽध्यायः ॥ ८ ॥ ॥ ध्र ॥ ॥ श्रीनार
 दउवाच ॥ ॥ तत्रैकदा श्रीमथुरापुरे वरेपुरो हितस्सर्वयदूत्तमैः कृतः ॥ शूरेच्छया गर्ग इति प्रमाणिकः समाययौ सुन्दरराजमंदिरम् ॥ १ ॥
 होराखाचिद्धेमलसत्कपाटकंद्रिपेन्द्रकर्णाहतभृङ्गनादितम् ॥ इभस्त्रवन्निर्झरगंडधारया समावृतं मंडपखंडमंडितम् ॥ २ ॥ महोद्भटैर्वीरजनैः स
 कंचुकैर्धनुर्धरैश्चर्मकृपाणपाणिभिः ॥ रथद्विपाश्वजिनीबलाभिः सुरक्षितं मंडलमंडलीभिः ॥ ३ ॥ ददर्श गर्गो नृपदेवमाहुकंश्वाफल्किना
 देवकं ससेवितम् ॥ श्रीशक्रसिंहासन उन्नते परोस्थितं वृतं छत्रवितानचामरैः ॥ ४ ॥ दृष्ट्वा मुनितं सहसाऽऽसनाश्रयादुत्थाय राजा प्रणनामया
 दवैः ॥ संस्थाप्य संपूज्य सुभद्रपीठके स्तुत्वा परिक्रम्य नतः स्थितो भवत् ॥ ५ ॥ दत्त्वा शिषंगर्गमुनिर्नृपाय वै प्रच्छ सर्वकुशलं नृपादिषु ॥
 श्रीदेवकं प्राह महामनाः ऋषिर्महौजसं नीतिविदं यदूत्तमम् ॥ ६ ॥ श्रीगर्ग उवाच ॥ ॥ शौरिं विना भुवि नृपेषु वरस्तु नास्ति चिन्त्यो मया बहुदिनैः
 किल यत्र तत्र ॥ तस्मान्नृदेववसुदेववराय देहि श्रीदेवकीं निजसुतां विधिनो द्वहस्व ॥ ७ ॥ श्रीनारद उवाच ॥ ॥ कृत्वा तदैवपुरि निश्चयनागव
 ल्लो श्रीदेवकः सकलधर्मभृतां वरिष्ठः ॥ गर्गेच्छया तु वसुदेववराय पुत्रीं कृत्वा त्वमंगलमलं प्रददौ विवाहे ॥ ८ ॥ कृतो द्वहः शौरिरतीव सुन्दरं रथं प्र
 याणे समलंकृतं हयैः ॥ सार्धं तया देवकराजकन्यया समारुहत्कांचनरत्नशोभया ॥ ९ ॥ स्वसुः प्रियं कर्तुं मतीव कंसो जग्राह रश्मींश्च लतां हया
 नाम् ॥ उवाहवाहांश्चतुरंगिणीभिर्वृतः कृपास्नेहपरोथ शौरौ ॥ १० ॥ दाससिंहासं त्वयुतं गजानां सत्पारिवर्हं नियुतं हयानाम् ॥ लक्षं रथानां च
 गवां द्विलक्षं प्रादादुहित्रे नृपदेवको वै ॥ ११ ॥ भेरीमृदंगोद्धरगोमुखानां धुंधुर्जवीणानकवेणुकानाम् ॥ महत्स्वनोभूच्चलतां यदूनां प्रयाणका

गर्गसं०

॥ १३ ॥

लेपथिमंगलंच ॥ १२ ॥ आकाशवागाहतदैवकंसंत्वामष्टमोहिप्रसवोजसास्याः ॥ हन्तानजानासिचयारथस्थारश्मीन्गृहीत्वावहसेऽबुध
स्त्वम् ॥ १३ ॥ कुसंगनिष्ठोतिखलोहिकंसोहतुंस्वसारांधिषणांचकार ॥ कचेगृहीत्वाशितखड्गपाणिर्गतत्रपोनिर्दयउग्रकर्मा ॥ १४ ॥ वादि
त्रकारारहितावभूवुरग्रेस्थिताःस्युश्चकिताहिपश्चात् ॥ सर्वेषुवाश्वेतमुखेषुसत्सुशौरिस्तमाहाशुसतांवरिष्ठः ॥ १५ ॥ श्रीवसुदेवउवाच ॥
भोजेन्द्रभोजकुलकीर्तिकरस्त्वमेवभौमादिमागधवकासुरवत्सबाणैः ॥ श्लाघ्यागुणास्तवयुधिप्रतियोद्धुकामैःसत्वंकथंतुभगिनीमसिनात्रह
न्यात् ॥ १६ ॥ ज्ञात्वास्त्रियंकिलवर्कप्रतियोद्धुकामांयुद्धंकृतंनभवतानृपनीतिवृत्त्या ॥ सातुत्वयापिभगिनीवकृताप्रशान्त्यैसाक्षादियंतुभ
गिनीकिमुतेविचारात् ॥ १७ ॥ उद्धाहपर्वणिगताचतवानुजाचबालासुतेवकृपणाशुभदासदैषा ॥ योग्योसिनात्रमथुराधिपहंतुमेनांत्वंदीन
दुःखहरणेकृतचित्तवृत्तिः ॥ १८ ॥ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ नामन्यतेत्थंप्रतिबोधितोपिकुसंगनिष्ठोतिखलोहिकंसः ॥ तदाहरेःकालग
तिविचार्यशौरिःप्रसन्नःपुनराहकंसम् ॥ १९ ॥ ॥ श्रीवसुदेवउवाच ॥ नास्यास्तुतेदेवभयंकदाचिद्यदेववाक्यात्कथितंचतच्छृणु ॥ पृत्रा
नृददामीतियतोभयंस्यान्मातेव्यथास्याःप्रसवप्रजातान् ॥ २० ॥ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ श्रुत्वासनिश्चित्यवचोथशौरेःकंसःप्रशंस्याशु
गृहङ्गतोभूत् ॥ शौरिस्तदादेवकराजपुत्र्याभयावृतःसन्गृहमाजगाम ॥ २१ ॥ ॥ इतिश्रीमद्गर्गाचार्यसं० गोलो० वसुदेवविवाहवर्ण० न
वमोऽध्यायः ॥ ९ ॥ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ भीतःपलायितेवायंयोद्धारःकंसनोदिताः ॥ अयुतंशस्त्रसंयुक्तारुरुधुःशौरिमन्दिरम् ॥ १ ॥
शौरिःकालेनदेवक्यामष्टौपुत्रानजिजनत् ॥ अनुवर्षचाथकन्यामेकांमायांसनातनीम् ॥ २ ॥ कीर्तिमंतंसुतंह्यादौजातमानकदुंदुभिः ॥ नी
त्वाकंसंसमभ्येत्यददौतस्मैपरार्थवित् ॥ ३ ॥ सत्यवाक्येस्थितंशौरिंदृष्ट्वाकंसोघृणीह्यभूत् ॥ दुःखंसाधुर्नसहतेसत्येकस्यक्षमानहि ॥ ४ ॥
कंसउवाच ॥ ॥ एषबालोयातुगृहमेतस्मान्नहिमेभयम् ॥ युवयोरष्टमंगर्भहनिष्यामिनसंशयः ॥ ५ ॥ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ इत्युक्तो
वसुदेवस्तुसपुत्रोगृहमागतः ॥ सत्यंनामन्यतमनाग्रवाक्यंतस्यदुरात्मनः ॥ ६ ॥ तदांबरादागतंमानंत्वापूज्योग्रसेनजः ॥ पप्रच्छदेवाभि
प्रायंप्रावोचंतंनिबोध्यमे ॥ ७ ॥ नंदाद्यावसवःसर्वेवृषभान्वादयःसुराः ॥ गोप्योवेदऋगाद्याश्चसंतिभूमौनृपेश्वर ॥ ८ ॥ वसुदेवादयोदेवामथुरा

गो०खं० १

अ० १०

॥ १३ ॥

यांचवृष्णयः ॥ देवक्याद्याःस्त्रियःसर्वादेवताः सन्तिनिश्चयः ॥ ९ ॥ सप्तवारप्रसंख्यानामष्टमाःसर्वएवहि ॥ तेहन्तुःसंख्ययायंवादेवानांचमतो
 गतिः ॥ १० ॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ इत्युक्त्वातंमयिगतेकृतदैत्यवधोद्यमे ॥ कंसः कोपावृतः सद्योयदूहंतुंमनोदधे ॥ ११ ॥ वसुदेवंदे
 वकोचबद्धाचनिगडैर्दृढैः ॥ ममर्दतंशिलापृष्ठेदेवकीर्गर्भजंशिशुम् ॥ १२ ॥ जातिस्मरोविष्णुभयाज्जातंजातंजघानह ॥ इतिदुष्टविभावाच्चभू
 मौभूतंह्यसंशयम् ॥ १३ ॥ उग्रसेनस्तदाकुद्धोयादवेन्द्रो नृपेश्वरः ॥ वारयामासकंसारख्यं वसुदेवसहायकृत् ॥ १४ ॥ कंसस्यदुरभिप्रायं दृष्ट्वा
 तस्थुर्महाभटाः ॥ उग्रसेनानुगारक्षांचक्रुस्तेखड्गपाणयः ॥ १५ ॥ उग्रसेनानुगान्दृष्ट्वाकंसवीराः समुत्थिताः ॥ तैःसार्द्धमभवद्युद्धंसभामंड
 पमध्यतः ॥ १६ ॥ द्वारदेशेपिवीराणांयुद्धंजातंपरस्परम् ॥ खड्गप्रहारैर्युतंजनानांनिधनंगतम् ॥ १७ ॥ कंसो गृहीत्वाथगदांपितुःसेनांम
 मर्दह ॥ कंसस्यगदयास्पृष्टाःकेचिच्छिन्नललाटकाः ॥ १८ ॥ भिन्नपादाभिन्ननखाश्छिन्नाश्छिन्नबाहवः ॥ अधोमुखाऊर्ध्वमुखाःसश
 स्त्राःपतिताःक्षणात् ॥ १९ ॥ वमन्तोरुधिरंवीरामूर्छितानिधनंगताः ॥ सभामंडपमारक्तं दृश्यतेक्षतजस्रवात् ॥ २० ॥ इत्थंमदोत्कटःकंसः
 संनिपात्योद्भटान्रिपून् ॥ क्रोधाढ्योराजराजेन्द्रजग्राहपितरंखलः ॥ २१ ॥ नृपासनात्संगृहीत्वाबद्धापाशैश्चतंखलः ॥ तन्मित्रैश्चनृपःसार्द्ध
 कारागारंरुरोधह ॥ २२ ॥ मधूनांशूरसेनानांदेशानांसर्वसंपदाम् ॥ सिंहासनेचोपविश्यस्वयंराज्यंचकारह ॥ २३ ॥ पीडितायादवाः सर्वे
 संबन्धस्यमिषैस्त्वरम् ॥ चतुर्दशांतरंदेशान्निविशुः कालवेदिनः ॥ २४ ॥ देवक्याःसप्तमेगर्भेहर्षशोकविवर्धने ॥ ब्रजंप्रणीतेरोहिण्यामनन्ते
 योगमायया ॥ २५ ॥ अहोगर्भःकविगतइत्युचुर्माथुराजनाः ॥ २६ ॥ अथब्रजेपंचदिनेषुभाद्रेस्वातौचषष्ठ्यांचसितेबुधेच ॥ उच्चैर्ग्रहैः
 पंचभिरावृतेचलग्रेतुलाख्येदिनमध्यदेशे ॥ २७ ॥ सुरेषुवर्षत्सुसुपुष्पवर्षधनेषुमुंचत्सुचवारिबिन्दून् ॥ बभूवदेवोवसुदेवपत्न्यांविभासयन्नं
 दगृहंस्वभासा ॥ २८ ॥ नन्दोपिकुर्वन्शिशुजातकर्मददौद्विजेभ्योनियुतंगवांच ॥ गोपान्समाहूयसुगायकानांरावैर्महामंगलमातनोति
 ॥ २९ ॥ द्वैपायनोदेवलदेवरातवसिष्ठवाचस्पतिभिर्मयाच ॥ आगत्यतत्रैवसमास्थितोभूत्पाद्यादिभिर्नन्दकृतैःप्रसन्नः ॥ ३० ॥ नन्दराजउ
 वाच ॥ सुन्दरोबालकःकोयंनदृश्योयत्समःकचित् ॥ कथंपंचदिनाज्जातस्तन्मेब्रूहिमहामुने ॥ ३१ ॥ श्रीव्यासउवाच ॥ ॥ अहो

भाग्यन्तु ते नन्द शिशुः शेषः सनातनः ॥ देवक्यां वसुदेवस्य जातो यमथुरापुरे ॥ ३२ ॥ कृष्णेच्छया तदुदरात् प्रणीतो रोहिणीं शुभाम् ॥ नन्द
राजत्वया दृश्यो दुर्लभो योगिनामपि ॥ ३३ ॥ तद्दर्शनार्थं प्राप्नोहं वेदव्यासो महामुनिः ॥ तस्मात्त्वं दर्शयास्माकं शिशुरूपं परात्परम् ॥ ३४ ॥
॥ श्रीनारद उवाच ॥ ॥ अथ नन्दः शिशुं शेषं दर्शयामास विस्मितः ॥ दृष्ट्वा प्रेम्ण स्थितं प्राहनत्वा सत्यवतीसुतः ॥ ३५ ॥ ॥ श्रीव्यास उवाच ॥
देवाधिदेव भगवन् कामपालनमोस्तुते ॥ नमो नन्ताय शेषाय साक्षाद्रामाय ते नमः ॥ ३६ ॥ धराधराय पूर्णाय स्वधाम्ने सीरपाणये ॥ सहस्रशिर
से नित्यं नमः संकर्षणाय ते ॥ ३७ ॥ रेवतीरमण त्वैवैवल देवोच्युताग्रजः ॥ हलायुधः प्रलंबघ्नः पाहिमां पुरुषोत्तम ॥ ३८ ॥ बलाय बलभद्राय
तालांकाय नमो नमः ॥ नीलां वराय गौराय रौहिणेयाय ते नमः ॥ ३९ ॥ धेनुकारिर्मुष्टिकारिः कुंभांडारिस्त्वमेव हि ॥ रुक्म्यारिः कूपकर्णारिः
कूटारिर्बल्वलान्तकः ॥ ४० ॥ कालिन्दीभेदनो सित्वं हस्तिनापुरकर्षकः ॥ द्विविदारिर्यादवेन्द्रो ब्रजमंडलमंडनः ॥ ४१ ॥ कंसभ्रातृप्रहन्ता
सितीर्थयात्राकरः प्रभुः ॥ दुर्योधनगुरुः साक्षात्पाहिपाहिप्रभोजगत् ॥ ४२ ॥ जयजयाच्युत देवपरात्परस्वयमनन्तदिगन्तगतश्रुत ॥ सुरमुनी
न्द्रफणीन्द्रवराय ते मुसलिने बलिने हलिने नमः ॥ ४३ ॥ इह पठेत्स ततं स्तवनं तु यः स तु हरेः परमं पदमाव्रजेत् ॥ जगति सर्वबलं त्वारि मर्दनं भवति
तस्य जयः स्वधनं धनम् ॥ ४४ ॥ श्रीनारद उवाच ॥ बलं परिक्रमम्य शतं प्रणम्य तैर्द्वैपायनो देवपराशरात्मजः ॥ विशालबुद्धिर्मुनिवा दरायणः सर
स्वतीं सत्यवतीसुतो ययौ ॥ ४५ ॥ इति श्रीमद्गर्गाचार्यसंहितायां गोलोकखंडे श्रीनारदबहुलाश्वसंवादे बलभद्रजन्मवर्णनं नाम दशमोऽध्यायः ॥
॥ १० ॥ श्रीनारद उवाच ॥ परिपूर्णतमः साक्षाच्छ्रीकृष्णो भगवान्स्वयम् ॥ विवेश वसुदेवस्य मनः पूर्वं परात्परः ॥ १ ॥ सूर्येन्दुवाहिसंकाशो वसु
देवो महामनाः ॥ बभूवात्यन्तमहसा साक्षाद्यज्ञ इवापरः ॥ २ ॥ देवक्यामागते कृष्णे सर्वेषामभयं करे ॥ रराज तेन सागे हेवने सौदामिनी यथा ॥
॥ ३ ॥ तेजोवती च तां वीक्ष्य कंसः प्राह भयातुरः ॥ प्राप्नोयं प्राणहन्ता मे पूर्वमेषानचेदृशी ॥ ४ ॥ जातमात्रं हनिष्यामीत्युक्तास्ते भयविह्वलाः ॥
पश्यन् सर्वत्र च हरिं पूर्वशत्रुं विचिंतयन् ॥ ५ ॥ अहो वैरानुबन्धेन साक्षात्कृष्णोऽपि दृश्यते ॥ तस्माद्वैरं प्रकुर्वन्ति कृष्णे प्रात्यर्थमासुराः ॥ ६ ॥
अथ ब्रह्मादयो देवा मुनीन्द्रैरस्मदादिभिः ॥ शौरिगेहोपरि प्राप्ताः स्तवं चक्रुः प्रणम्य तम् ॥ ७ ॥ देवा ऊचुः ॥ ॥ यज्जागरादिषु भवेषु परं ह्यहेतु

हेतुःस्विदस्यविचरन्तिगुणाश्रयेण ॥ नैतद्विशन्तिमहादिन्द्रियदेवसंवास्तस्मै नमोऽग्निमिवविस्तृतविस्फुलिङ्गाः ॥ ८ ॥ नैवोशितुं प्रभुरयं बलिनां
 बलीयान्नायानशब्दउतनोविषयीकरोति ॥ तद्ब्रह्मपूर्णममृतं परमप्रशान्तं शुद्धं परात्परतरं शरणं गताः स्मः ॥ ९ ॥ अंशांशकांशककलाद्य
 वतारवृंदैरावेशपूर्णसहितैश्च परस्य यस्य ॥ सर्गादयः किल भवन्ति तमेव कृष्णं पूर्णात्परंतु परिपूर्णतमं नताः स्मः ॥ १० ॥ मन्वन्तरेषु च युगेषु ग
 तागतेषु कल्पेषु चांशकलयास्ववपुर्विभर्षि ॥ अद्यैव धाम परिपूर्णतमं तनोषि धर्मविधाय भुवि मंगलमातनोषि ॥ ११ ॥ यद्दुर्लभं विशदयोगि
 भिरप्यगम्यं गम्यं द्रवद्विरमलाशयभक्तियोगैः ॥ आनंदकंदचरतस्तव मन्दयानं पादारविन्दमकरन्दरजोदधामः ॥ १२ ॥ पूर्वतथात्र कमनी
 यवपुष्पयन्त्रां कंदर्पकोटिशतमोहनमद्भुतं च ॥ गोलोकधाम धिषणद्युतिमादधानं राधापतिं धरणधुर्यधनंदधामः ॥ १३ ॥ श्रीनारद उवाच ॥
 ॥ नत्वा हरितदा देवा ब्रह्माद्या मुनिभिः सह ॥ गायन्तस्तं प्रशंसन्तः स्वधामानिययुर्मुदा ॥ १४ ॥ अथ मैथिलराजेन्द्रजन्मकाले हरेः सति ॥ अंब
 रं निर्मलं भूतं निर्मलाश्च दिशो दश ॥ १५ ॥ उज्ज्वलास्तारका जाताः प्रसन्नं भूमि मंडलम् ॥ नदनद्यः समुद्राश्च प्रसन्नापः सरोवराः ॥ १६ ॥ सह
 स्रदलपद्मानि शतपत्राणि सर्वतः ॥ विकचानि मरुत्स्पर्शैः पतद्गन्धिरजांसि च ॥ १७ ॥ तेषु नेदुर्मधुकरानदन्तश्चित्रपक्षिणः ॥ शीतलामन्द
 यानाश्च गंधाक्तावायवो ववुः ॥ १८ ॥ ऋद्धाजनपदाग्रामानगरामंगलायनाः ॥ देवा विप्रानगागावो बभूवुः सुखसंवृताः ॥ १९ ॥ देवदुन्दुभयो
 नेदुर्जयध्वनिसमाकुलाः ॥ यत्र तत्र महाराज सर्वेषां मंगलं परम् ॥ २० ॥ विद्याधराश्च गन्धर्वाः सिद्धकिन्नरचारणाः ॥ जगुः सुनायका देवास्तुष्टुवुः
 स्तुतिभिः परम् ॥ २१ ॥ ननृतुर्दिवि गन्धर्वा विद्याधर्यो मुदान्विताः ॥ पारिजातकमन्दारमालतीसुमनांसि च ॥ २२ ॥ मुमुचुर्देवमुख्याश्च
 गर्जतश्च घनाजले ॥ भाद्रे बुधे कृष्णपक्षे धात्रक्षे हर्षणे वृषे ॥ कर्णेष्टम्यामर्द्धरात्रे नक्षत्रेशमहोदये ॥ २३ ॥ अन्धकारे वृते काले देवक्यां शौरि मंदि
 रे ॥ आविरासीद्धरिः साक्षादरण्यामध्वरे ग्निवत् ॥ २४ ॥ स्फुरदक्षविचित्रहारिणं विलसत्कौस्तुभरत्नधारिणम् ॥ परिधिद्युतिनूपुरांगदधृत
 बालार्ककिरीटकुण्डलम् ॥ २५ ॥ चलदद्भुतवह्निकंकणं तडिदूर्जितगुणमेखलार्चितम् ॥ मधुभृद्भनिपद्ममालिनं नवजांबूनददिव्यवाससम् ॥
 ॥ २६ ॥ सतडिद्धनदिव्यसौभगं चलनीलालकवृन्दभृन्मुखम् ॥ चलदं शुतमोहरं परं शुभदं सुंदरं मंजु जेक्षणम् ॥ २७ ॥ कृतपत्रविचित्रमंडलं

सततंकोटिमनोजमोहनम् ॥ परिपूर्णतमंपरात्परंकलवेणुध्वनिवाद्यतत्परम् ॥ २८ ॥ तमवेक्ष्यसुतंयदूतमोहरिजन्मोत्सवफुल्ललोचनः ॥ अ
थविप्रजनेषुचाशुवैनियुतंसन्मनसागवांददौ ॥ २९ ॥ हरिमानकदुंदुभिःस्तवैःस्तवनन्तप्रणिपत्यविस्मितः ॥ अकरोदुदितप्रभूदयोगतभीः
सूतिगृहेकृतांजलिः ॥ ३० ॥ श्रीवसुदेवउवाच ॥ ॥ एकोयःप्रकृतिगुणैरनेकधासिहर्तात्वजनकउतास्यपालकस्त्वम् ॥ निर्लिप्तःस्फ
टिकइवाद्यदेहवर्णैस्तस्मैश्रीभुवनपतेनमामितुभ्यम् ॥ ३१ ॥ एधस्सुत्वनलइवात्रवर्तमानोयोन्यस्थोबहिरपिचाम्बरंयथाहि ॥ आधारोधर
णिरिवास्यसर्वसाक्षीतस्मैतेनमइवसर्वगोनभस्वान् ॥ ३२ ॥ भूभारोद्भटहरणार्थमेवजातोगोदेवद्विजनिजवत्सपालकोसि ॥ गेहेमेभुविपुरुषो
त्तमोत्तमस्त्वंकंसान्मांभुवनपतेप्रपाहिपापात् ॥ ३३ ॥ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ परिपूर्णतमंसाक्षाच्छ्रीकृष्णंश्यामसुन्दरम् ॥ ज्ञात्वानत्वा
थतंप्राहदेवकीसर्वदेवता ॥ ३४ ॥ ॥ श्रीदेवक्युवाच ॥ ॥ हेकृष्णहेविगणितांडपतेपरेशगोलोकधामधिषणध्वजआदिदेव ॥ पूर्णेशपूर्ण
परिपूर्णतमप्रभोमांत्वंपाहिपाहिपरमेश्वरकंसपापात् ॥ ३५ ॥ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ तच्छ्रुत्वाभगवान्कृष्णःपरिपूर्णतमःस्वयम् ॥ स
स्मितोदेवकींशौरिंप्राहसवृजिनार्दनः ॥ ३६ ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ इयंचपृश्निःपतिदेवताचत्वंपूर्वसर्गसुतपाःप्रजार्थी ॥ ब्रह्माज्ञया
दिव्यतपोयुवाभ्यांकृतंपरंनिर्जलभोजनाभ्याम् ॥ ३७ ॥ कालेषुमन्वन्तरयेव्यतीतेतपःपरन्तत्तपसःप्रजार्थी ॥ तदाप्रसन्नोयुवयोरभूवंवरंपरं
ब्रूतमयातदोक्तम् ॥ ३८ ॥ श्रुत्वायुवाभ्यांकथितंतदैवभूयात्सुतस्त्वत्सदृशःकिलावयोः ॥ तथास्तुचोक्त्वाथगतेमयिप्रजापतीह्यभूतंस्वकृ
तेनदम्पती ॥ ३९ ॥ नमत्समःकोपिसुतो जगत्यलंविचार्यतद्रामभवंपरेश्वरः ॥ श्रीपृश्निगर्भोभुविविश्रुतःपुनर्द्वितीयकालेहमुपेंद्रवामनः ॥
॥ ४० ॥ तथाभवंह्यद्यतनेपरात्परोनीत्वाथमांप्रापयनन्दमन्दिरम् ॥ अतो नभूयाद्भयमौग्रसेनतःसुतांसमादायसुखीभविष्यथः ॥ ४१ ॥
॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ तूष्णींभूत्वाहरिस्तत्रतद्भूयःपश्यतोस्तयोः ॥ दृश्यं प्रकटंकृत्वाबालोभूत्कौयथानटः ॥ ४२ ॥ प्रेक्षेधृत्वाथतं
शौरिर्यावद्गतुंसमुद्यतः ॥ तावद्भजेनन्दपत्न्यांयोगमायाजनिस्वतः ॥ ४३ ॥ तयाशयानेविश्वस्मिन्नरक्षकेषुस्वपत्सुच ॥ द्वारउद्धाटिताःस
र्वाःप्रस्फुटच्छृंखलार्गलाः ॥ ४४ ॥ निर्गतेवसुदेवेचमूर्ध्निश्रीकृष्णशोभिते ॥ सूर्योदयेयथासद्यस्तमोनाशोभवत्स्वतः ॥ ४५ ॥ घनेषुव्यो

त्रिवर्षत्सुसहस्रवदनःस्वराट् ॥ निवारयन्दीर्घफणैरासारंशौरिमन्वगात् ॥ ४६ ॥ ऊर्म्यावर्ताकुलावेगैःसिंहसर्पादिवाहिनी ॥ सद्योमार्गददौत
 स्मैकालिन्दीसरितांवरा ॥ ४७ ॥ नन्दव्रजं समेत्यासौ प्रसुप्तं सर्वतः परम् ॥ शिशुं यशोदाशयने विधाया शुददर्शिताम् ॥ ४८ ॥ तत्सुतां समुपा
 दाय पुनर्गहाञ्जगाम सः ॥ तीर्त्वा श्रीयमुनां शौरिः स्वागारे पूर्ववत्स्थितः ॥ ४९ ॥ सुतं सुतांवाजातं च ज्ञात्वा गोपीयशोमती ॥ परिश्रान्तास्वश
 यने सुष्वापानन्दनिद्रया ॥ ५० ॥ अथ बालध्वनिं श्रुत्वा रक्षकाः समुपस्थिताः ॥ ऊचुः कंसाय वीराय गत्वा तद्राजमन्दिरम् ॥ ५१ ॥ सूती गृहं
 त्वरं प्रागात्कंसो वै भयकातरः ॥ स्वसाथभ्रातरं प्राहरुदती दीनवत्सती ॥ ५२ ॥ श्रीदेवक्युवाच ॥ ॥ सुता मेकां देहि मे त्वं पुत्रेषु प्रमृतेषु च ॥
 स्त्रियं हंतुं न योग्यो सि भ्रातस्त्वं दीनवत्सलः ॥ ५३ ॥ तेनुजाहं हतसुताकारागारे निपातिता ॥ दातुमर्हसि कल्याणकल्याणीं तनुजां च मे ॥ ५४ ॥
 ॥ श्रीनारद उवाच ॥ अश्रुमुख्या मोहितया समाच्छाद्यात्मजां बहु ॥ प्रार्थितो काद्विनिर्भर्त्स्य तां स आचिच्छिदे खलः ॥ ५५ ॥ कुसंगनिर
 तः पापः खलो यदुकुलाधमः ॥ स्वसुः सुतां शिलापृष्ठे गृहीत्वांघ्र्योर्न्यपातयत् ॥ ५६ ॥ कंसहस्तात्समुत्पत्य त्वरं साचां वरेगता ॥ शतपत्रे रथे दि
 व्ये सहस्रहयसेविते ॥ ५७ ॥ चामरांदोलितेशु भ्रेस्थिता दृश्यत दिव्यदृक् ॥ सायुधाष्टभुजामाया पार्षदैः परिसेविता ॥ शतसूर्यप्रतीकाशकं
 समाह्वयनस्वना ॥ ५८ ॥ ॥ श्रीयोगमायोवाच ॥ ॥ परिपूर्णतमः साक्षाच्छ्रीकृष्णो भगवान्स्वयम् ॥ जातः क्वा तु ते हंता वृथा दीनां दुनोपि
 वै ॥ ५९ ॥ ॥ श्रीनारद उवाच ॥ ॥ इत्युक्त्वा तं ततो देवी गता विन्ध्याचले गिरौ ॥ योगमाया भगवती बहुनामा बभूव ह ॥ ६० ॥ अथ कंसो
 विस्मितो भूच्छ्रुत्वामायावचः परम् ॥ देवकीं वसुदेवं च मोचयामास बन्धनात् ॥ ६१ ॥ ॥ कंस उवाच ॥ ॥ पापो हं पापकर्माहं खलो यदुकु
 लाधमः ॥ युष्मत्पुत्रप्रहन्तारं क्षमध्वं मे कृतं भुवि ॥ ६२ ॥ हे स्वसः शृणु मे शौरि मेन्येकालकृतं त्विदम् ॥ येन निश्चाल्यमानो वावायुनेव च नाव
 लिः ॥ ६३ ॥ विस्रब्धो हं देववाक्ये देवास्तेपि मृषागिरः ॥ न जानामि क्रमेशत्रुर्जातः कौ कथितो यया ॥ ६४ ॥ ॥ श्रीनारद उवाच ॥ ॥ इत्थं
 कंसस्तदंघ्र्योश्च पतितो श्रुमुखोरुदन् ॥ चकार सेवां परमां सौहृदं दर्शयंस्तयोः ॥ ६५ ॥ अहो श्रीकृष्णचंद्रस्य परिपूर्णतमप्रभोः ॥ दानदक्षैः
 कटाक्षैः च किन्नर्याद्भूमि मण्डले ॥ ६६ ॥ प्रातः काले तदा कंसः प्रलम्बादीन् महासुरान् ॥ समाहूय खलस्तेभ्यो वददुक्तञ्च मायया ॥ ६७ ॥

गर्गसं०

॥ १६ ॥

॥ कंसउवाच ॥ ॥ जातोमेह्यंतकृद्धमौकथितोयोगमायया ॥ अनिर्दशान्निर्दशांश्चशिशून्ययंहनिष्यथ ॥ ६८ ॥ ॥ दैत्याऊचुः ॥ ॥ स
जस्यधनुषोयुद्धेभवताद्वंद्वयोधिना ॥ टंकारेणोद्धतादेवामन्यसेतैःकथंभयम् ॥ ६९ ॥ गोविप्रसाधुःश्रुतयोदेवाधर्मादयःपरे ॥ विष्णोश्चतन
बोह्येषांनाशेदैत्यबलंस्मृतम् ॥ ७० ॥ जातोयदिमहाविष्णुस्तेशत्रुर्योमहीतले ॥ अयंचैतद्वधोपायोगवादीनांविहिंसनम् ॥ ७१ ॥ ॥ श्री
नारदउवाच ॥ ॥ इत्थंमहोद्भटादुष्टादैतेयाःकंसनोदिताः ॥ दुद्रुवुःखंगवादिभ्योजघ्नुर्जातांश्चबालकान् ॥ ७२ ॥ आसमुद्राद्भूमितलेविशं
तश्चगृहेगृहे ॥ कामरूपधरादैत्याश्चेरुःसर्पाइवाभवन् ॥ ७३ ॥ उत्पथाउद्भटादैत्यास्तत्रापिकंसनोदिताः ॥ कपिःसुराप्यालिहतोभूतग्रस्त
इवाभवन् ॥ ७४ ॥ वैदेहमैथिलनरेन्द्रउपेन्द्रभक्तधर्मिष्ठमुख्यसुतपोजनकप्रतापिन् ॥ एतस्सतांचभुविहेलनमंगराजन्सर्वेछिनत्तिबहुलाश्च
चतुष्पदार्थम् ॥ ७५ ॥ इतिश्रीमद्गर्गाचार्यसं० गो० ना० श्री० ज० व० एकादशोऽध्यायः ॥ ११ ॥ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ अथपुत्रोत्सवंजातंश्रु
त्वानन्दउषःक्षणे ॥ ब्राह्मणांश्चसमाहूयकारयामासमङ्गलम् ॥ १ ॥ सविधिंजातकंकृत्वानन्दराजोमहामनाः ॥ विप्रेभ्योदक्षिणाभिश्चनंदोल
क्षं गवांददौ ॥ २ ॥ क्रोशमात्रंरत्नसानून्सुवर्णशिखरान्गिरीन् ॥ सरसान्सप्तधान्यानिददौविप्रेभ्यःआनतः ॥ ३ ॥ मृदङ्गवीणाशंखाद्यानेदुर्दु
दुभयोमुहुः ॥ गायकाश्चजगुर्द्वारेननृतुर्वरयोषितः ॥ ४ ॥ पताकैर्हेमकलशैर्वितानैस्तोरणैःशुभैः ॥ अनेकवर्णैश्चित्रैश्चबभौश्रीनन्दमन्दिर
म् ॥ ५ ॥ रथ्यावीथ्यश्चदेहल्योभित्तिप्राङ्गणवेदिकाः ॥ तोलिकामण्डपसमारेजुर्गन्धिजलांबरैः ॥ ६ ॥ गावःसुवर्णशृंग्यश्चहेममालालसद्ग
लाः ॥ घण्टामंजीरझंकारारक्तकंबलमाण्डिता ॥ ७ ॥ पीतपुच्छासवत्साश्चतरुणीकरचिह्निताः ॥ हरिद्राकुंकुमायुक्ताश्चित्रधातुविचित्रि
ताः ॥ ८ ॥ बर्हपुष्पैर्गन्धजलैर्वृषाधर्मधुरंधराः ॥ इतस्ततोविरेजुःश्रीनन्दद्वारिमनोहराः ॥ ९ ॥ गोवत्साहेममालाढ्यामुक्ताहारविराजिताः ॥
इतस्ततोविलंबन्तोमंजीरचरणाःसिताः ॥ १० ॥ श्रुत्वापुत्रोत्सवंतस्यावृषभानुवरस्तथा ॥ कलावत्यागजारूढोनन्दमन्दिरमाययौ ॥ ११ ॥
नन्दानवोपनन्दाश्चतथाषड्वृषभानवः ॥ नानोपायनसंयुक्ताःसर्वेतेपिसमाययुः ॥ १२ ॥ उष्णीषोपरिमालाढ्याःपीतकंचुकशोभिताः ॥
बद्धकुंजाबद्धकेशावनमालाविभूषणाः ॥ १३ ॥ वंशीधरावेत्रहस्ताःसुपत्रतिलकार्चिताः ॥ बद्धवर्णपरिकरागोपास्तेपिसमाययुः ॥ १४ ॥

गो०खं० १

अ० १२

॥ १६ ॥

नृत्यन्तःपरिगायन्तोऽधुन्वन्तोऽवसनानिच ॥ नानोपायनसंयुक्ताःश्मश्रुलाःशिशवःपरे ॥ १५ ॥ हय्यंगवीनदुग्धानां दध्याज्यानां बलीन्बहून् ॥
नीत्वा वृद्धायष्टिहस्तानन्दमन्दिरमाययुः ॥ १६ ॥ पुत्रोत्सवं व्रजेशस्य कथयन्तः परस्परम् ॥ प्रेमविह्वलभावैः स्वैरानन्दाश्रुसमाकुलाः ॥
॥ १७ ॥ जाते पुत्रोत्सवे नन्दः स्वानन्दाश्रुकुलेक्षणः ॥ पूजयामास तान् सर्वान् स्तिलकाद्यैर्विधानतः ॥ १८ ॥ ॥ श्रीगोपा ऊचुः ॥ ॥ हे व्रजे
श्वरहे नन्दजातः पुत्रोत्सवस्तथा ॥ अनपत्यस्येच्छतोलमतः किमङ्गलम्परम् ॥ १९ ॥ दैवेन दर्शितं चेदं दिनं वो बहुभिर्दिनैः ॥ कृतकृत्याश्च भू
ताः स्मोदृष्ट्वा श्रीनन्दनन्दनम् ॥ २० ॥ हे मोहनेति दूरात्तमङ्गनीत्वा गदिष्यसि ॥ यदालालनभावेन भवितानस्तदा सुखम् ॥ २१ ॥ ॥ श्री
नन्द उवाच ॥ ॥ भवता माशिषः पुण्याज्जातं सौख्यमिदं शुभम् ॥ आज्ञावर्ती ह्यहं गोपगोपीनां व्रजवासिनाम् ॥ २२ ॥ ॥ श्रीनारद उवाच ॥
श्रीनन्दराजसुतसंभवमद्भुतं च श्रुत्वा विसृज्य गृहकर्म तदैव गोप्यः ॥ तूर्णययुः सबलयो व्रजराजगेहानुद्यत्प्रमोदपरिपूरितहृन्मनो गाः ॥ २३ ॥
आनन्दमन्दिरपुरात्स्वगृहाद्व्रजन्त्यः सर्वा इतस्तत उत त्वरमाव्रजन्त्यः ॥ यानश्च तद्वसनभूषणकेशबन्धारे जुर्नरेन्द्रपथि भूपरिमुक्तमुक्ताः ॥ २४ ॥
झङ्कारनूपुरनवाङ्गदहेमचीरमंजीरहारमणिकुण्डलमेखलाभिः ॥ श्रीकण्ठसूत्रभुजकङ्कणबिंदुकाभिः पूर्णेन्दुमण्डलनवद्युतिभिर्विरेजुः ॥ २५ ॥
श्रीराजिकालवणरात्रिविशेषचूर्णैर्गोधूमसर्पपयवैः करलालनैश्च ॥ उत्तार्य बालकमुखोपरि चाशिषस्ताः सर्वादुर्नृपजगुर्जगदुर्यशोदाम् ॥ २६ ॥
॥ श्रीगोप्य ऊचुः ॥ साधुसाधु यशोदेते दिष्ट्या दिष्ट्या व्रजेश्वरि ॥ धन्या धन्या पराकुक्षिर्यया योजनितः सुतः ॥ २७ ॥ इच्छायुक्तं कृतं ते वै देवे
न बहुकालतः ॥ रक्षबालं पद्मनेत्रं सुस्मितं श्यामसुन्दरम् ॥ २८ ॥ ॥ श्रीयशोदोवाच ॥ ॥ भवदीयदयाशीर्भिर्जातं सौख्यं दयाचमे ॥ भव
तीनामपि परं दिष्ट्या भूयादतः परम् ॥ २९ ॥ हेरोहिणि महाबुद्धे पूजनं तु व्रजौकसाम् ॥ आगतानां सत्कुलानां यथेष्टं हीप्सितं कुरु ॥ ३० ॥
॥ श्रीनारद उवाच ॥ ॥ रोहिणीराजकन्यापितृकरौ दानशीलिनौ ॥ तत्रापिनोदिता दाने ददावति महामनाः ॥ ३१ ॥ गौरवर्णादि
व्यवासारत्नाभरणभूषिता ॥ व्यचरद् रोहिणी साक्षात्पूजयन्ती व्रजौकसाम् ॥ ३२ ॥ परिपूर्णतमे साक्षाच्छ्रीकृष्णे व्रजमागते ॥ नदत्सुनरतू
र्येषु जयध्वनिरभून्महान् ॥ ३३ ॥ दधिक्षीरघृतैर्गोपागोप्यो हयंगवैर्नवैः ॥ सिषिचुर्हर्षितास्तत्र जगुरुच्चैः परस्परम् ॥ ३४ ॥ बहिरन्तःपुरे

गर्गसं०

॥ १७ ॥

जातेसर्वतोदधिकर्दमे ॥ वृद्धाश्चस्थूलदेहाश्चपेतुर्हास्यंकृतंपरैः ॥ ३५ ॥ सूताःपौराणिकाःप्रोक्तामागधावंशशंसकाः ॥ बन्दिनस्त्वमलप्र
ज्ञाःप्रस्तावसदृशोक्तयः ॥ ३६ ॥ तेभ्योनंदोमहाराजसहस्रङ्गाःपृथक्पृथक् ॥ वासोलङ्काररत्नानिहयेभानखिलान्ददौ ॥ ३७ ॥ बन्दि
भ्योमागधेभ्यश्चसर्वेभ्योबहुलन्धनम् ॥ ववर्षधनवद्गोपोनन्दराजोव्रजेश्वरः ॥ ३८ ॥ निधिःसिद्धिश्चवृद्धिश्चभुक्तिर्मुक्तिर्गृहेगृहे ॥ वीथ्यांवी
थ्यांलुठन्तीवतदिच्छाकस्यचिन्नहि ॥ ३९ ॥ सनत्कुमारकपिलशुकव्यासादिभिःसह ॥ हंसदत्तपुलस्त्याद्यैर्मयाब्रह्माजगामह ॥ ४० ॥
हंसारूढोहेमवर्णोमुकुटीकुण्डलीस्फुरन् ॥ चतुर्मुखोवेदकर्ताद्योतयन्मंडलंदिशाम् ॥ ४१ ॥ तथातमनुभूताढ्योवृषारूढोमहेश्वरः ॥ रथारू
ढोरविःसाक्षाद्भुजारूढःपुरन्दरः ॥ ४२ ॥ वायुश्चखंजनारूढोयमोमहिषवाहनः ॥ धनदःपुष्पकारूढोमृगारूढःक्षपेश्वरः ॥ ४३ ॥ अजा
रूढोवीतिहोत्रोवरुणोमकरस्थितः ॥ मयूरस्थःकार्तिकेयोभारतीहंसवाहिनी ॥ ४४ ॥ गोरूपधारिणीपृथ्वीविमानस्थासमाययौ ॥ ४५ ॥
दोलारूढादिव्यवर्णामुख्याःषोडशमातृकाः ॥ षष्ठीचशिविकारूढाखड्गैर्यष्टिधारिणी ॥ ४६ ॥ मङ्गलोवानरारूढोभासारूढोबुधःस्मृतः ॥
गीष्पतिःकृष्णसारथ्यःशुक्रोगवयवाहनः ॥ ४७ ॥ शनिश्चमकरारूढउष्ट्रस्थःसिंहिकासुतः ॥ कोटिबालार्कसंकाशआययौनंदमंदिरम् ॥
॥ ४८ ॥ कोलाहलसमायुक्तंगोपगोपीगणाकुलम् ॥ नंदमंदिरमभ्येत्यक्षणंस्थित्वाययुःसुराः ॥ ४९ ॥ परिपूर्णतमंसाक्षाच्छ्रीकृष्णंबालरू
पिणम् ॥ नत्वादृष्ट्वातदादेवाश्चक्रुस्तस्यस्तुतिंपराम् ॥ ५० ॥ वीक्ष्यकृष्णंतदादेवाब्रह्माद्याऋषिभिःसह ॥ स्वधामानिययुःसर्वेहर्षिताःप्रेमवि
ह्वलाः ॥ ५१ ॥ ॥ इतिश्रीमद्गर्गाचार्यसंहितायांगोलोकखंडेनारदबहुलाश्वसंवादेश्रीनंदमहोत्सववर्णनंनामद्वादशोऽध्यायः ॥ १२ ॥
॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ शौर्यनामयपृच्छार्थंकरंदातुंनृपस्यच ॥ पुत्रोत्सवंकथयितुंनदेश्रीमथुरांगते ॥ १ ॥ कंसेनप्रेषितादुष्टापूतनावा
तकारिणी ॥ पुरेषुग्रामघोषेषुचरंतीधर्वरस्वना ॥ २ ॥ अथगोकुलमासाद्यगोपगोपीगणाकुलम् ॥ रूपंदधारसादिव्यंवपुःषोडशवार्षिकम्
॥ ३ ॥ नकेपिरुरुधुर्देवाःसुंदरींतांचगोपिकाः ॥ शर्चीवाणींरमारंभारतिंचक्षिपतीमिव ॥ ४ ॥ रोहिण्यांचयशोदायांहर्षितायांस्फुरत्कुचा ॥
अंकमादायतंबालंलालयंतीपुनःपुनः ॥ ५ ॥ ददौशिशोर्महाघोराकालकूटावृतस्तनम् ॥ प्राणैःसार्द्धंपपौदुग्धंकटुंरोषावृतोहरिः ॥ ६ ॥ मुंच

गो०खं० १

अ० १३

॥ १७ ॥

मुंचवदंतीत्थंधावतीपीडितस्तना ॥ नीत्वावहिर्गतातंवैगतमायावभूवह ॥ ७ ॥ पतन्नेत्रास्वेदगात्रारुदंतीपतिताभुवि ॥ ननादतेनब्रह्मांडं स
 तलोकैर्विलैः सह ॥ ८ ॥ चचालवसुधाद्रीपैस्तदद्भुतमिवाभवत् ॥ षट्कोशंसाहठान्दीर्घान्वृक्षान्पृष्ठतलेगतान् ॥ ९ ॥ चूर्णीचकारवपुषा
 वज्रांगेणनृपेश्वर ॥ वदंतस्तेगोपगणावीक्ष्यघोरंवपुर्महत् ॥ १० ॥ अस्याअंगुलिगोवालोनजीवतिकदाचन ॥ तस्याउरसिसानंदंकीडंतंसु
 स्मितंशिशुम् ॥ ११ ॥ दुग्धंपीत्वाजृम्भमाणंतदृष्ट्वाजगृहुः स्त्रियः ॥ यशोदायाचरोहिण्यानिधायोरसिविस्मिताः ॥ १२ ॥ सर्वतोबालकंनी
 त्वारक्षांचक्रुर्विधानतः ॥ कालिंदीपुण्यमृतोयैर्गोपुच्छभ्रमणादिभिः ॥ १३ ॥ गोमूत्रगोरजोभिश्चस्नापयित्वात्विदंजगुः ॥ १४ ॥ ॥ श्री
 गोप्यञ्जुः ॥ श्रीकृष्णस्तेशिरःपातुवैकुण्ठःकंठमेवहि ॥ श्वेतद्वीपपतिःकर्णौनासिकांयज्ञरूपधृक् ॥ १५ ॥ नृसिहोनेत्रयुग्मंचजिह्वांद
 शरथात्मजः ॥ अधराववतांतितुनरनारायणावृषी ॥ १६ ॥ कपोलौपातुतेसाक्षात्सनकाद्याःकलाहरेः ॥ भालंतेश्वेतवाराहोनारदोभूतले
 वतु ॥ १७ ॥ चिबुकंकपिलःपातुदत्तात्रेयउरोवतु ॥ स्कंधौद्रावृषभःपातुकरौमत्स्यःप्रपातुते ॥ १८ ॥ दोर्दंडंसतंतरक्षेत्पृथुःपृथुलवि
 क्रमः ॥ उदरंकमठःपातुनाभिधन्वन्तरिश्चते ॥ १९ ॥ मोहिनीगुह्यदेशंचकर्णितेवामनोवतु ॥ पृष्ठंपरशुरामश्चतवोरूबादरायणः ॥ २० ॥
 बलोजानुद्वयंपातुजंघेबुद्धःप्रपातुते ॥ पादौपातुसगुल्फौचकल्किर्धर्मपतिःप्रभुः ॥ २१ ॥ सर्वरक्षाकरंदिव्यंश्रीकृष्णंकवचंपरम् ॥ इदंभ
 गवतादत्तंब्रह्मणेनाभिपंकजे ॥ २२ ॥ ब्रह्मणाशंभवेदत्तंशंभुर्दुर्वाससेददौ ॥ दुर्वासाःश्रीयशोमत्यैप्रादाच्छ्रीनंदमंदिरे ॥ २३ ॥ अनेनरक्षां
 कृत्वास्यगोपीभिःश्रीयशोमती ॥ पाययित्वास्तनंदानंविप्रेभ्यप्रददौमहत् ॥ २४ ॥ तदानंदादयोगोपाआगतामथुरापुरात् ॥ दृष्ट्वाघोरां
 पूतनारुयांबभूवुर्भयविह्वलाः ॥ २५ ॥ छित्त्वाकुठारैस्तदेहंगोपाःश्रीयमुनातटे ॥ अनेकाश्चचिताःकृत्वादाहयामासुरेवताम् ॥ २६ ॥ ए
 लालवंगश्रीखंडतगरागरुगंधिभृत् ॥ धूमोदग्धस्यदेहस्यपवित्रस्यसमुत्थितः ॥ २७ ॥ अहोकृष्णमृतेकंवाव्रजामशरणंत्विह ॥ पूतनायै
 मोक्षगतिंददौपतितपावनः ॥ २८ ॥ ॥ श्रीबहुलाश्वउवाच ॥ ॥ केयंवाराक्षसीपूर्वपूतनाबालघातिनी ॥ विषस्तनादुष्टभावापरंमोक्षंक
 थंगता ॥ २९ ॥ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ बलियज्ञेवामनस्यदृष्ट्वारूपमतःपरम् ॥ बलिकन्यारत्नमालापुत्रस्नेहंचकारह ॥ ३० ॥ एताह

गर्गसं०

॥ १८ ॥

शोयदिभवेद्वालमेकंशुचिस्मितम् ॥ पाययामिस्तनंतेनप्रसन्नमेमनस्तदा ॥ ३१ ॥ बलेःपरमभक्तस्यसुतायैवामनोहरिः ॥ मनोरथस्तुते
भूयान्मनस्यपिवरंददौ ॥ ३२ ॥ साभवद्वापरांतेवैपूतनानामविश्रुता ॥ श्रीकृष्णस्पर्शसंभूतापरंप्राप्तमनोरथा ॥ ३३ ॥ यःपूतनामोक्षमि
मंशृणोतिकृष्णस्यदेवस्यपरात्परस्य ॥ भक्तिर्भवेत्प्रेमयुतापितस्यत्रिवर्गशुद्धिःकिमुमैथिलेंद्र ॥ ३४ ॥ इतिश्रीमद्गर्गाचार्यसंहितायांगोलो
कखंडेनारदबहुलाश्वसंवादेपूतनामोक्षोनामत्रयोदशोऽध्यायः ॥ १३ ॥ ॥ श्रीगर्गउवाच ॥ ॥ इत्येवंकथितंदिव्यंश्रीकृष्णचरितंवरम् ॥
यःशृणोतिनरोभक्त्यासकृतार्थो न संशयः ॥ १ ॥ ॥ श्रीशौनकउवाच ॥ ॥ सुधाखण्डंपरमिष्टंश्रीकृष्णचरितंवरम् ॥ श्रुत्वात्वन्मुखतःसा
क्षात्कृतार्थाःस्मोवयंमुने ॥ २ ॥ श्रीकृष्णभक्तःशांतात्माबहुलाश्वःसतांवरः ॥ अतोमुनिर्किंप्रच्छतन्मेबूहितपोधन ॥ ३ ॥ ॥ श्रीगर्गउ
वाच ॥ ॥ अथराजामैथिलेंद्रोहर्षितःप्रेमविह्वलः ॥ नारदंप्राहधर्मात्मापरिपूर्णतमंस्मरन् ॥ ४ ॥ ॥ श्रीबहुलाश्वउवाच ॥ ॥ धन्योहं
चकृतार्थोहंभवताभूरिकर्मणा ॥ संगोभगवद्दीपानांदुर्लभोदुर्वटोस्तिहि ॥ ५ ॥ श्रीकृष्णस्त्वर्भक्तःसाक्षादद्भुतोभक्तवत्सलः ॥ अग्रेचकार
किंचित्रंचरित्रंवदमेमुने ॥ ६ ॥ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ साधुपृष्टंत्वयाराजन्भवताकृष्णधर्मिणा ॥ सद्गमःखलुसाधूनांसर्वेषांवितनोति
शम् ॥ ७ ॥ एकदाकृष्णजन्मक्षेयशोदानंदगेहिनी ॥ गोपीगोपान्समाहूयमंगलंचाकरोद्विजैः ॥ ८ ॥ रक्तांबरंकनकभूषणभूषितांगंवालम्प्रगृ
ह्यकलितांजनपद्मनेत्रम् ॥ इयामंस्फुरद्धरिनिखावृतचन्द्रहारंदेवान्प्रणम्यसुधनंप्रददौद्विजेभ्यः ॥ ९ ॥ प्रेखेनिधायनिजमात्मजमाशुगोपी
सम्पूज्यमङ्गलदिनेप्रतिगोपिकास्ताः ॥ नैवाशृणोत्सरुदितस्यसुतस्यशब्दंगोपेषुमङ्गलगृहेषुगतागतेषु ॥ १० ॥ तत्रैवकंसखलनोदितउ
त्कचारुयोदैत्यःप्रभंजनतनुःशकटंयएत्य ॥ बालस्यमूर्ध्निपतिपातयितुंप्रवृत्तःकृष्णोपितांकिलतताडतुरोदनेन ॥ ११ ॥ चूर्णगतेथशकटे
पतितेचदैत्येत्यक्त्वाप्रभंजनतनुंविमलोबभूव ॥ नत्वाहरिंशतहयेनरथेनयुक्तोगोलोकधामनिजलोकमलंजगाम ॥ १२ ॥ नन्दादयोव्रजज
नाव्रजगोपिकाश्चसर्वेसमेत्ययुगपत्पृथुकांस्तदाहुः ॥ एषस्वयंचपतितःशकटःकथंहिजानीथहेव्रजसुताःसुगताश्चयूयम् ॥ १३ ॥ बाला
ऊचुः ॥ ॥ प्रेखस्थोयंक्षिपन्पादौरुदन्दुगधार्थमेवहि ॥ तताडपादंशकटेतेनेदंसंकटंत्वनु ॥ १४ ॥ श्रद्धांनचक्रुर्बालोक्तेगोपागोप्यश्चविस्मि

गो०खं०१

अ० १४

॥ १८ ॥

ताः ॥ त्रैमासिकः कबालोयं कचैतद्भारभृत्त्वनः ॥ १५ ॥ बालमंके संगृहीत्वा यशोदाग्रहशंकिता ॥ कारयामास विधिवद्यज्ञं विप्रैः सुतर्पितैः ॥
 ॥ १६ ॥ ॥ श्रीबहुलाश्व उवाच ॥ ॥ कोयं पूर्वतु कुशली दैत्य उत्कच नाम भाक् ॥ अहो कृष्ण पदस्पर्शाद्भूतो मोक्षं महामुने ॥ १७ ॥ ॥ श्री
 नारद उवाच ॥ ॥ हिरण्याक्ष सुतो दैत्य उत्कचो नाम मैथिल ॥ लोमशस्याश्रमे गच्छन् वृक्षांश्चूर्णीं चकार ह ॥ १८ ॥ तन्दृष्ट्वा स्थूलदेहाढ्यमुत्क
 चारुयं महाबलम् ॥ शशापरोषयुग्विप्रो विदेहो भवदुर्मते ॥ १९ ॥ सर्पकंचुकवदेहं पतन्कर्मविपाकतः ॥ सद्यस्तच्चरणोपांते पतित्वा प्राह दै
 त्यराट् ॥ २० ॥ ॥ उत्कच उवाच ॥ ॥ हे मुने हे कृपासिंधो कृपांकुरु ममोपरि ॥ ते प्रभावं न जानामि देहं मे देहि हे प्रभो ॥ २१ ॥ ॥ श्रीनार
 द उवाच ॥ ॥ तदा प्रसन्नः समुनिर्दृष्टं नयशतं विधेः ॥ सतां रोषोपिवरदो वरो मोक्षार्थदः किमु ॥ २२ ॥ ॥ श्रीलोमश उवाच ॥ ॥ वातदेह
 स्तुते भूयाद्व्यतीते चाक्षुषांतरे ॥ वैवस्वतांतरे मुक्तिर्भविता च यदाहरेः ॥ २३ ॥ ॥ श्रीनारद उवाच ॥ ॥ तस्मादुत्कच दैत्यस्तु मुक्तो लोमश
 तेजसा ॥ सद्यो नमोस्तु येनूनं समर्था वरशापयोः ॥ २४ ॥ उत्संगे क्रीडितं बालं लालयंत्येकदानृप ॥ गिरिभारं न सेहेतं वोढुं श्रीनंदगेहिनी ॥
 ॥ २५ ॥ अहो गिरिसमो बालः कथं स्यादिति विस्मिता ॥ भूमौ निधाय तं सद्यो नंदं कस्मै जगाद ह ॥ २६ ॥ कंसप्रणोदितो दैत्यस्तृणावर्तो महा
 बलः ॥ जहार बालं क्रीडितं वातावर्तेन सुन्दरम् ॥ २७ ॥ रजोधकारो भूतत्रयोरशब्दश्च गोकुले ॥ रजस्वलानि च क्षूंषिव भूवुर्घटिकाद्वयम् ॥
 ॥ २८ ॥ ततो यशोदाना पश्यत्पुत्रं तं मंदिराजिरे ॥ मोहितारुदतीघोरान्पश्यंती गृहशेखरान् ॥ २९ ॥ अदृष्टे च यदा पुत्रे पतिता भुवि मूर्च्छि
 ता ॥ उच्चैरुरोद करुणं मृतवत्सायथा हि गौः ॥ ३० ॥ रुरुदुश्चतदा गोप्यः प्रेमस्नेहसमाकुलाः ॥ अश्रुमुख्यो नंदसूनुं पश्यन्त्यस्ता इतस्ततः ॥
 ॥ ३१ ॥ तृणावर्तो नभः प्राप्त ऊर्ध्ववैलक्ष्यो जनम् ॥ स्कन्धे सुमेरुवद्बालं मन्यमानः प्रपीडितः ॥ ३२ ॥ अथ कृष्णं पातयितुं दैत्यस्तत्र समुद्य
 तः ॥ गलं जग्राहत स्यापि परिपूर्णतमः स्वयम् ॥ ३३ ॥ मुंचमुंचेति गदिते दैत्ये कृष्णोद्भूतो भर्कः ॥ गलग्राहेण महता व्यसुन्दैत्यश्चकार ह ॥
 ॥ ३४ ॥ तज्ज्योतिः श्रीघनश्यामेलीनसौ दामिनी यथा ॥ दैत्यो बरान्निपतितः शिलायां शिशुना सह ॥ ३५ ॥ विशीर्णा वयवस्यापि पतित
 स्य स्वनेन वै ॥ विनेदुश्च दिशः सर्वाः कंपितं भूमि मण्डलम् ॥ ३६ ॥ तत्पृष्ठिस्थं शिशुं तूष्णीं रुदत्यो गोपिकास्ततः ॥ ददृशुर्गुपत्सर्वानीत्वा

गर्गसं०

॥ १९ ॥

मात्रेददुर्जगुः ॥ ३७ ॥ ॥ गोप्यञ्जुः ॥ ॥ नयोग्यासियशोदेत्वंबालंलालयितुंमनाक् ॥ नवृणातेकचिद्वृष्टाशुद्धासिकथितेनवै ॥ ३८ ॥
प्राप्तेधकारेस्वारोहात्कोपिबालंजहातिहि ॥ त्वयानिर्घृणयाभूमौधृतोबालोमहाभये ॥ ३९ ॥ ॥ श्रीयशोदोवाच ॥ ॥ नजानामिकथंबा
लोभारोभूतोगिरीद्रवत् ॥ तस्मान्मयाकृतोभूमौचक्रवातेमहाभये ॥ ४० ॥ ॥ गोप्यञ्जुः ॥ ॥ मामृषावदकल्याणिहेयशोदेगतव्यथे ॥
अयंदुग्धमुखोबालोलघुःकुसुमतूलवत् ॥ ४१ ॥ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ तदागोप्योथगोपाश्चनंदाद्याआगतेशिशौ ॥ अतीवमोदंसंप्रापुर्व
दंतःकुशलंजनैः ॥ ४२ ॥ यशोदाबालकंनीत्वापाययित्वास्तनमुदुः ॥ आग्रायोरसिवस्त्रेणरोहिणींप्राहमोहिता ॥ ४३ ॥ ॥ श्रीयशोदोवा
च ॥ ॥ एकोदैवेनदत्तोयंनपुत्रावहवश्चमे ॥ तस्यापिबहवोरिष्टाआगच्छंति क्षणेनवै ॥ ४४ ॥ अद्यमृत्युमुखान्मुक्तोभविष्यत्किमतःपरम् ॥
किंकरोमिक्कगच्छामिकुत्रवासोभवेदतः ॥ ४५ ॥ धनंदेहोगृहंसौधेरत्नानिविविधानिच ॥ सर्वेषांतुह्यवश्यंवैभूयान्मेकुशलीशिशुः ॥ ४६ ॥
हरेरर्चादानमिष्टंपूर्वदेवाल्यंशतम् ॥ करिष्यामितदाबालोरिष्टेभ्योविजयीयदा ॥ ४७ ॥ एकबालेनमेसौख्यमंधयष्टिरिवप्रिये ॥ बालंनी
त्वागमिष्यामिदेशेरोहिणिनिर्भये ॥ ४८ ॥ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ तदैवविप्राविद्वांसआगतानंदमंदिरम् ॥ यशोदयाचनंदेनपूजिता
आसनस्थिताः ॥ ४९ ॥ ॥ श्रीब्राह्मणाञ्जुः ॥ माशोचंकुरुहेनंदहेयशोदेव्रजेऽवरि ॥ करिष्यामःशिशोरक्षांचिरजीवीभवेदयम् ॥ ५० ॥
श्रीनारदउवाच ॥ ॥ इत्युक्त्वाद्विजमुख्यास्तेकुशाग्रैर्नवपल्लवैः ॥ पवित्रकलशैस्तोयैर्ऋग्यजुःसामजैःस्तवैः ॥ ५१ ॥ परैःस्वस्त्ययनैर्यज्ञं
कारयित्वाविधानतः ॥ अग्निसंपूज्यविधिवद्रक्षांविदधिरेशिशोः ॥ ५२ ॥ ब्राह्मणाञ्जुः ॥ ॥ दामोदरः पातुपादौजानुनीविष्टरश्रवाः ॥ ऊरू
पातुहरिर्नाभिपरिपूर्णतमःस्वयम् ॥ ५३ ॥ कटिराधापतिःपातुपीतवासास्तवोदरम् ॥ हृदयंपद्मनाभश्चभुजौगोवर्द्धनोद्धरः ॥ ५४ ॥ मुखं
चमथुरानाथोद्धारकेशःशिरोवतु ॥ पृष्ठिपात्वसुरध्वंसीसर्वतोभगवान्स्वयम् ॥ ५५ ॥ श्लोकत्रयमिदंस्तोत्रंयःपठेन्मानवःसदा ॥ महासौख्यं
भवेत्तस्यनभयंविद्यतेकचित् ॥ ५६ ॥ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ नंदस्तेभ्योगवांलक्षंसुवर्णदशलक्षकम् ॥ सहस्रंनवरत्नानांवस्त्रंलक्षंददौप
रम् ॥ ५७ ॥ गतेषुद्विजमुख्येषुनंदोगोपान्नियम्यच ॥ भोजयामाससंपूज्यवस्त्रैर्भूषैर्मनोहरैः ॥ ५८ ॥ श्रीबहुलाश्वउवाच ॥ ॥ तृणावर्तःपू

गो०खं० १

अ० १४

॥ १९ ॥

र्वकालेकोयंसुकृतकृन्नरः ॥ परिपूर्णतमेसाक्षाच्छ्रीकृष्णेलीनतांगतः ॥ ५९ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ पांडुदेशोद्भवोराजासहस्राक्षःप्र
 तापवान् ॥ हरिभक्तोधर्मनिष्ठोयज्ञकृद्दानतत्परः ॥ ६० ॥ रेवातटेमहादिव्येलतावेत्रसमाकुले ॥ नारीणांचसहस्रेणरमयन्विचचारह ॥
 ॥ ६१ ॥ दुर्वाससंमुनिसाक्षादागतंनननामह ॥ तदामुनिर्ददौशापंराक्षसोभवदुर्मते ॥ ६२ ॥ पुनस्तदंध्योःपतितंनृपंप्रादाद्वरंमुनिः ॥ श्री
 कृष्णविग्रहरूपशान्मुक्तिस्तेभवितानृप ॥ ६३ ॥ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ सोपिदुर्वाससःशापात्तृणावर्तोभवद्भुवि ॥ श्रीकृष्णविग्रहरूप
 शान्तिपरंमोक्षमवापह ॥ ६४ ॥ ॥ इति श्रीमद्गर्गाचार्यसंहितायांगोलोकखंडेनारदबहुलाश्वसंवादेशकटासुरतृणावर्तमोक्षोनामचतुर्दशोऽध्या
 यः ॥ १४ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ प्रेखेहरित्कनकरत्नमयेशयानंश्यामंशिशुंजनमनोहरमन्दहासम् ॥ दृश्यार्तिहारिमपिविन्दुधरंयशोदा
 स्वांकेचकारधृतकज्जलपद्मनेत्रम् ॥ १ ॥ पादंपिबन्तमतिचंचलमद्भुतांगंवक्रैर्विनीलनवकोमलकेशबन्धैः ॥ श्रीपत्रकेशरिनखस्फुरदद्ध
 चन्द्रंतलालयन्त्यतिघृणामुदमापगोपी ॥ २ ॥ बालस्यपीतपयसोनृपजृम्भतःस्यात्तत्त्वावृतंचवदनेसकलंविराजम् ॥ मात्रासुरेन्द्रियमुखैःप्र
 युतंचसर्वदृष्ट्वापरंभयमवापनिमीलिताक्षी ॥ ३ ॥ राजन्परस्यपरिपूर्णतमस्यसाक्षात्कृष्णस्यविश्वमखिलंकपटेनमोही ॥ नष्टस्मृतिःपुनर
 भूत्स्वसुतेघृणातार्किवर्णयामिसुतपोबहुनन्दपत्न्याः ॥ ४ ॥ श्रीबहुलाश्वउवाच ॥ ॥ नन्दोयशोदयासार्द्धकिंचकारतपोमहत् ॥ येन
 श्रीकृष्णचन्द्रोपिपुत्रीभूतोबभूवह ॥ ५ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ अष्टानांवैवसूनांचद्रोणोमुख्योधरापतिः ॥ अनपत्योविष्णुभक्तोदेवरा
 ज्यंचकारह ॥ ६ ॥ एकदापुत्रकांक्षीचब्रह्मणानोदितोनृप ॥ मन्दराद्रिगतस्तप्तुंधरयाभार्ययासह ॥ ७ ॥ कन्दमूलफलाहारौतप्तपर्णाशनौत
 पः ॥ जलभक्षौततस्तौतुनिर्जलौनिर्जनेस्थितौ ॥ ८ ॥ वर्षाणामर्बुदेयातेतपस्तत्तपतोर्द्वयोः ॥ ब्रह्माप्रसन्नस्तावेत्यवरंब्रूहीत्युवाचह ॥ ९ ॥
 बल्मीकान्निर्गतोद्रोणोधरयाभार्ययासह ॥ नत्वाविधिंचसंपूज्यहर्षितःप्राहतंप्रभुम् ॥ १० ॥ ॥ श्रीद्रोणउवाच ॥ ॥ परिपूर्णतमेकृष्णेपुत्री
 भूतेजनार्दने ॥ भक्तिःस्यादावयोर्यावैवदन्तिप्रेमलक्षणाम् ॥ ११ ॥ ययांजसातरंतीहदुस्तरंभवसागरम् ॥ नान्यंवरंवांचितंस्यादावयोस्तप
 तोर्विधे ॥ १२ ॥ ॥ श्रीब्रह्मोवाच ॥ ॥ युवाभ्यांयाचितंयन्मेदुर्वटंदुर्लभंवरम् ॥ तथापिभूयात्सफलंयुवयोरन्यजन्मनि ॥ १३ ॥ ॥

गर्गसं०

॥ २० ॥

श्रीनारदउवाच ॥ ॥ द्रोणेनंदोभवद्भूमौयशोदासाधरास्मृता ॥ कृष्णोब्रह्मवचःकर्तुंप्राप्तोचोषंपितुःपुरात् ॥ १४ ॥ सुधाखंडात्परमिष्टंश्री
कृष्णचरितंशुभम् ॥ गन्धमादनशृङ्गेवैनारायणमुखाच्छ्रुतम् ॥ १५ ॥ कृपयाचकृतार्थोहंनरनारायणस्यच ॥ मयातुभ्यंचकथितंकिंभूयः
श्रोतुमिच्छसि ॥ १६ ॥ श्रीबहुलाश्वउवाच ॥ ॥ नन्दगेहेहरिःसाक्षाच्छिशुरूपःसनातनः ॥ किंचकारबलेनापितन्मेब्रूहिमहामुने ॥
॥ १७ ॥ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ एकदाशिष्यसहितोगर्गाचार्योमहामुनिः ॥ शौरिणामोदितःसाक्षादाययौनन्दमन्दिरम् ॥ १८ ॥ नन्दः
सम्पूज्यविधिवत्पाद्याद्यैर्मुनिसत्तमम् ॥ ततःप्रदक्षिणीकृत्यसाष्टांगंप्रणनामह ॥ १९ ॥ ॥ श्रीनन्दउवाच ॥ ॥ अद्यनःपितरोदेवाःसन्तुष्टा
अग्रयश्चनः ॥ पवित्रंमन्दिरंजातंयुष्मच्चरणरेणुभिः ॥ २० ॥ मत्पुत्रनामकरणंकुरुद्विजमहामुने ॥ पुण्यैस्तीर्थैश्चदुष्प्राप्यंभवदागमनंप्रभो
॥ २१ ॥ ॥ श्रीगर्गउवाच ॥ ॥ तेपुत्रनामकरणंकरिष्यामिनसंशयः ॥ पूर्ववार्तागदिष्यामिगच्छनन्दरहःस्थलम् ॥ २२ ॥ ॥ श्रीनार
दउवाच ॥ ॥ उत्थाप्यगर्गोनन्देनबालाभ्यांचयशोदया ॥ एकान्तेगोव्रजेगत्वातयोर्नामचकारह ॥ २३ ॥ सम्पूज्यगणनाथादीन्ग्रहान्सं
शोध्ययत्नतः ॥ नन्दम्प्राहप्रसन्नांगोगर्गाचार्योमहामुनिः ॥ २४ ॥ श्रीगर्गउवाच ॥ ॥ रोहिणीनन्दनस्यास्यनामोच्चारंशृणुष्वच ॥ र
मन्तेयोगिनोह्यस्मिन्सर्वत्ररमतीतिवा ॥ २५ ॥ गुणैश्चरमयेद्भक्तांस्तेनरामंविदुःपरे ॥ गर्भसंकर्षणादस्यसंकर्षणइतिस्मृतः ॥ २६ ॥ स
र्वावशेषाद्यंशेषंबलाधिक्याद्वलंविदुः ॥ स्वपुत्रस्यापिनामानिशृणुनन्दयतेह्यतः ॥ २७ ॥ अद्यप्राणिपवित्राणिजगतामंगलानिच ॥ ककारः
कमलाकान्तऋकारोरामइत्यपि ॥ २८ ॥ षकारःषड्गुणपतिःश्वेतद्वीपनिवासकृत् ॥ णकारोनारसिंहोयमकारोह्यक्षरोग्निभुक् ॥ २९ ॥
विसर्गश्चतथाह्येतौनरनारायणावृषी ॥ सम्प्रलीनाश्चषट्पूर्णायस्मिच्छब्देमहामुनौ ॥ ३० ॥ परिपूर्णतमेसाक्षात्तेनकृष्णःप्रकीर्तितः ॥ शु
क्लोरेक्तस्तथापीतोवर्णोस्यानुयुगंधृतः ॥ ३१ ॥ द्वापरान्तेकलेरादौबालोयंकृष्णतांगतः ॥ तस्मात्कृष्णइतिख्यातोनाम्नायंनन्दनन्दनः ॥
॥ ३२ ॥ वसवश्चेन्द्रियाणीतितद्देवश्चित्तएवाहि ॥ तस्मिन्यश्चेष्टतेसोपिवासुदेवइतिस्मृतः ॥ ३३ ॥ वृषभानुसुताराधायाजाताकीर्तिमन्दि
रे ॥ तस्याःपतिरयंसाक्षात्तेनराधापतिःस्मृतः ॥ ३४ ॥ परिपूर्णतमःसाक्षाच्छ्रीकृष्णोभगवान्स्वयम् ॥ असंख्यब्रह्माण्डपतिर्गोलोकेधाम्नि

गो०खं० १

अ० १५

॥ २० ॥

राजते ॥ ३५ ॥ सोयन्तवशिशुर्जातोभारावतरणायच ॥ कंसादीनांवधार्थायभक्तानारक्षणायच ॥ ३६ ॥ अनन्तान्यस्यनामानिवेदगुह्या
 निभारत ॥ लीलाभिश्चभविष्यन्तितत्कर्मसुनविस्मयः ॥ ३७ ॥ अहोभाग्यंतुतेनन्दसाक्षाच्छ्रीपुरुषोत्तमः ॥ त्वद्गृहेवर्तमानोयंशिशुरू
 पःपरात्परः ॥ ३८ ॥ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ इत्युक्त्वाथगतेगर्गेस्वात्मानंपूर्णमाशिषम् ॥ मेनेप्रमुदिताःपत्न्योनन्दराजोमहामतिः
 ॥ ३९ ॥ अथगर्गोज्ञानिवरोज्ञानदोमुनिसत्तमः ॥ कालिन्दीतीरशोभाढ्यांवृषभानुपुरंगतः ॥ ४० ॥ छत्रेणशोभितंविप्रंद्वितीय
 मिववासवम् ॥ दंडेनराजितंसाक्षाद्धर्मराजमिवस्थितम् ॥ ४१ ॥ तेजसाद्योतितदिशंसाक्षात्सूर्यमिवापरम् ॥ पुस्तकमेखलायुक्तं द्वितीय
 मिवपद्मजम् ॥ ४२ ॥ शोभितंशुक्लवासोभिर्देवविष्णुमिवस्थितम् ॥ तन्दृष्ट्वामुनिशार्दूलसहसोत्थायसादरम् ॥ ४३ ॥ प्रणम्यशिरसासद्यः
 सन्मुखोभूत्कृतांजलिः ॥ मुनिंचपीठकेस्थाप्यपाद्याद्यैरुपचारवित् ॥ ४४ ॥ पूजयामासविधिवच्छ्रीगर्गज्ञानिनावरम् ॥ ततःप्रदक्षिणीकृ
 त्यवृषभानुवरोमहान् ॥ ४५ ॥ ॥ श्रीवृषभानुरुवाच ॥ ॥ सतांपर्यटनंशान्तंगृहिणांशान्तयेस्मृतम् ॥ नृणामन्तस्तमोहारीसाधुरेव
 भास्करः ॥ ४६ ॥ तीर्थीभूतावयंगोपाजातास्त्वद्दर्शनात्प्रभो ॥ तीर्थानितीर्थीकुर्वन्तित्वाद्दशःसाधवःक्षितौ ॥ ४७ ॥ हेमुनेराधिकानाम
 कन्यामेमंगलायना ॥ कस्मैवरायदातव्यावदत्वंमेसुनिश्चितम् ॥ ४८ ॥ त्वंपर्यटन्नर्कइवत्रिलोकींदिव्यदर्शनः ॥ वरोनयासमोयोवैकस्मैदा
 स्यामिकन्यकाम् ॥ ४९ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ हस्तंगृहीत्वाश्रीगर्गोवृषभानोर्महामुनिः ॥ जगामयमुनातीरंनिर्जनंसुन्दरस्थलम् ॥ ५० ॥
 कालिन्दीजलकल्लोलकोलाहलसमाकुलम् ॥ तत्रोपविश्यगोपेशंमुनीन्द्रःप्राहधर्मवित् ॥ ५१ ॥ ॥ श्रीगर्गउवाच ॥ ॥ हेगोपगुप्तमाख्या
 नंकथनीयंनचत्वया ॥ परिपूर्णतमःसाक्षाच्छ्रीकृष्णोभगवान्स्वयम् ॥ ५२ ॥ असंख्यब्रह्माण्डपतिर्गोलोकेशःपरात्परः ॥ तस्मात्परोवरोनास्ति
 जातो नन्दगृहेपतिः ॥ ५३ ॥ ॥ श्रीवृषभानुरुवाच ॥ ॥ अहोभाग्यमहोभाग्यंनन्दस्यापिमहामुने ॥ श्रीकृष्णस्यावतारस्यसर्वत्वंवदका
 रणम् ॥ ५४ ॥ ॥ श्रीगर्गउवाच ॥ ॥ भुवोभारावतारायकंसादीनांवधायच ॥ ब्रह्मणाप्रार्थितःकृष्णोबभूवजगतीतले ॥ ५५ ॥ श्रीकृ
 ष्णपट्टराज्ञीयागोलोकेराधिकाभिधा ॥ त्वद्गृहेसापिसंजातात्वंनजानासितांपराम् ॥ ५६ ॥ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ तदाप्रहर्षितोगोपो

गर्गसं०
॥ २१ ॥

वृषभानुःसुविस्मितः ॥ कलावतीसमाहूयतयासार्द्धविचार्यच ॥ ५७ ॥ राधाकृष्णानुभावंचज्ञात्वागोपवरःपरः ॥ आनन्दाश्रुकलांमुंच
न्पुनराहमहामुनिम् ॥ ५८ ॥ ॥ श्रीवृषभानुरुवाच ॥ ॥ तस्मैदास्यामिहेब्रह्मन्कन्यांकमललोचनाम् ॥ त्वयापंथादर्शितोमेत्वयाका
र्योयदूढहः ॥ ५९ ॥ ॥ श्रीगर्गउवाच ॥ ॥ अहन्नकारयिष्यामिविवाहमनयोर्नृप ॥ तयोर्विवाहोभविताभांडीरेयमुनातटे ॥ ६० ॥
वृन्दावनसमीपेचनिर्जनेसुन्दरस्थले ॥ परमेष्ठीसमागत्यविवाहंकारयिष्यति ॥ ६१ ॥ तस्माद्राधांगोपवरविद्धचर्धांगोपरस्यच ॥ लोकचू
डामणिःसाक्षाद्राज्ञांगोलोकमन्दिरम् ॥ ६२ ॥ यूयंसर्वेपिगोपालांगोलोकादागताभुवि ॥ तथागोपीगणागोपांगोलेराधिकेच्छया ॥ ६३ ॥
यदर्शनंदुर्लभमेवदुर्घटंदेवैश्चयज्ञैर्नचजन्मभिःकिमु ॥ सविग्रहांतांतवमन्दिराजिरेलक्षन्तिगुप्तांबहुगोपगोपिकाः ॥ ६४ ॥ ॥ श्रीनारदउ
वाच ॥ ॥ तदाचविस्मितौराजन्दंपतीहर्षितौपरम् ॥ राधाकृष्णप्रभावंचश्रुत्वाश्रीगर्गमूचतुः ॥ ६५ ॥ ॥ दंपतीऊचतुः ॥ राधाशब्द
स्यहेब्रह्मन्व्याख्यानंवदतत्त्वतः ॥ त्वत्तो न संशयच्छेत्ताकोपिभूमौमहामुने ॥ ६६ ॥ ॥ श्रीगर्गउवाच ॥ ॥ सामवेदस्यभावार्थोगन्धमाद
नपर्वते ॥ शिष्येणापिमयातन्नारायणमुखाच्छ्रुतः ॥ ६७ ॥ रमयातुरकारःस्यादाकारस्त्वादिगोपिका ॥ धकारोधरयाह्यास्यादापगावि
रजानदी ॥ ६८ ॥ श्रीकृष्णस्यपरस्यापिचतुर्द्धातेजसोभवत् ॥ लीलाभूःश्रीश्वविरजाचतस्रःपत्न्यएवहि ॥ ६९ ॥ संप्रलीनाश्वताःसर्वारा
धायांकुंजमन्दिरे ॥ परिपूर्णतमांराधांतस्मादाहुर्मनीषिणः ॥ ७० ॥ राधाकृष्णेतिहेगोपयेजपन्तिपुनःपुनः ॥ चतुःपदार्थकिंतेषांसाक्षा
त्कृष्णगोपिलभ्यते ॥ ७१ ॥ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ तदातिविस्मितौराजनृषभानुःप्रियायुतः ॥ राधाकृष्णप्रभावन्तंज्ञात्वानन्दमयोह्य
भूत् ॥ ७२ ॥ इत्थंगर्गोज्ञानिवरःपूजितोवृषभानुना ॥ जगामस्वगृहंसाक्षान्मुनीन्द्रःसर्ववित्कविः ॥ ७३ ॥ ॥ इति श्रीमद्गर्गाचार्यसंहितायां
श्रीगोलोकखंडेनारदबहुलाश्वसंवादेविश्वरूपदर्शनंनन्दपत्न्याश्रीकृष्णनामकरणंनामपंचदशोऽध्यायः ॥ १५ ॥ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥
गाश्चारयन्नंदनमंकदेशेसंलालयन्दूरतमंसकाशात् ॥ कलिन्दजातीरसमीरकंपितंनन्दोप्यभांडीरवनंजगाम ॥ १ ॥ कृष्णेच्छयावेगतरो
मवातोघनैरभून्मेदुरमंबरंच ॥ तमालनीपद्रुमपल्लवैश्चपतद्भिरेजद्भिरतीवभीकैः ॥ २ ॥ तदांधकारेमहतिप्रजातेबालेरुदत्यंकगतेतिभीति ॥

गो०खं०१
अ० १६

॥ २१ ॥

नन्दोभयंप्रापशिशुंसविभ्रद्धरिंपरेशंशरणंजगाम ॥ ३ ॥ तदैवकोट्यर्कसमूहदीप्तिरागच्छतीवाचलतीदिशासु ॥ बभूवतस्यांवृषभानुपुत्रींद
 दर्शराधानवनन्दराजः ॥ ४ ॥ कोटींदुर्विबद्युतिमादधानानीलांबरंसुन्दरमादिवर्णनम् ॥ मंजीरधीरध्वनिनूपुराणामाविभ्रतीशब्दमतीवमं
 जुम् ॥ ५ ॥ कांचीकलांककणशब्दमिश्रांहारांगुलीयांगदविस्फुरंतीम् ॥ श्रीनसिकामौक्तिकहंसिकाभिःश्रीकंठचूडामणिकुंडलाढ्याम् ॥ ६ ॥
 तत्तेजसाधर्षितआशुनन्दोनत्वाथतामाहकृतांजलिःसन् ॥ अयन्तुसाक्षात्पुरुषोत्तमस्त्वांप्रियासिमुख्यासिसदैवराधे ॥ ७ ॥ गुप्तंत्विदंगर्गमु
 खेनवेद्मिगृहाणराधेनिजनाथमंकात् ॥ एनंगृहंप्रापयमेवभीतंवदामिचेत्थंप्रकृतेर्गुणाढ्यम् ॥ ८ ॥ नमामितुभ्यंभुविरक्षमांत्वयथेप्सितंसर्वज
 नैर्दुरापम् ॥ श्रीराधोवाच ॥ अहंप्रसन्नातवभक्तिभावान्मद्दर्शनन्दुर्लभमेवनन्द ॥ ९ ॥ श्रीनन्दउवाच ॥ यदिप्रसन्नासितदाभवेन्मेभक्तिर्दृढा
 कौयुवयोःपदाब्जे ॥ सतांचभक्तिस्तवभक्तिभाजांसंगःसदामेथयुगेयुगेच ॥ १० ॥ श्रीनारदउवाच ॥ तथास्तुचोक्त्वाथहरिकराभ्यांजग्रा
 हराधानिजनाथमंकात् ॥ गतेथनन्देप्रणतेव्रजेशेतदाहिभांडीरवनंजगाम ॥ ११ ॥ गोलोकलोकाच्चपुरासमागताभूमीनिजंस्वंवपुरादधाना ॥
 यापद्मरागादिखचित्सुवर्णवभूवसाक्षात्क्षणमेवसर्वम् ॥ १२ ॥ वृंदावनन्दिव्यवपुर्दधानंवृक्षैर्वरैःकामदुघैस्सहैव ॥ कलिन्दपुत्रीचसुवर्णसार्धैःश्री
 रत्नसोपानमयीवभूव ॥ १३ ॥ गोवर्द्धनोरत्नशिलामयोभूत्सुवर्णशृंगैःपरितःस्फुरद्भिः ॥ मत्तालिभिर्निर्झरसुन्दरीभिर्दरीभिरुच्चांगकरीवराज
 न् ॥ १४ ॥ तदानिकुंजोपिनिजंवपुर्दधत्सभायुतंप्रांगणदिव्यमंडपम् ॥ वसंतमाधुर्यधरंमधुव्रतैर्मयूरपारावतकोकिलध्वनि ॥ १५ ॥ सुवर्णरत्ना
 दिखचिद्भटैर्वृतंपतत्पताकावलिभिर्विराजितम् ॥ सरःस्फुटद्भिर्भ्रमरावलीढितैर्विचर्चितंकांचनचारुपंकजैः ॥ १६ ॥ तदैवसाक्षात्पुरुषोत्तमो
 त्तमोवभूवकैशोरवपुर्वनप्रभः ॥ पीतांबरःकौस्तुभरत्नभूषणोवंशीधरोमन्मथराशिमोहनः ॥ १७ ॥ भुजेनसंगृह्यहसन्प्रियांहरिर्जगाममध्येसु
 विवाहमंडपम् ॥ विवाहसंभारयुतःसमेखलंसदर्भमद्धारिघटादिमंडपम् ॥ १८ ॥ तत्रैवसिंहासनउन्नतेवरेपरस्परंसंमिलितौविरेजतुः ॥ परं
 ब्रुवन्तौमधुरंचदंपतीस्फुरत्प्रभौखेचतडिद्वनाविव ॥ १९ ॥ तदांबरादेववरोविधिःप्रभुःसमागतस्तस्यपरस्यसन्मुखे ॥ नत्वातदंग्रीउशती
 गिराभिःकृतांजलिश्चारुचतुर्मुखोजगौ ॥ २० ॥ श्रीब्रह्मोवाच ॥ अनादिमाद्यंपुरुषोत्तमोत्तमंश्रीकृष्णचन्द्रानिजभक्तवत्सलम् ॥ स्वयंत्वसं

गर्गसं०
॥ २२ ॥

ख्यांडपतिपरात्परं राधापतिं त्वां शरणं ब्रजाम्यहम् ॥ २१ ॥ गोलोकनाथस्त्वमतीव लीलोलीलावतीयं निजलोकलीला ॥ वैकुण्ठनाथोसियदा
त्वमेवलक्ष्मीस्तदेयं वृषभानुजाहि ॥ २२ ॥ त्वं रामचन्द्रो जनकात्मजेयं भूमौ हरिस्त्वं कमलालयेयम् ॥ यज्ञावतारोसियदा तदेयं श्रीद
क्षिणास्त्रीप्रतिपत्तिमुख्या ॥ २३ ॥ त्वन्नारसिंहोसिरमाहृदीयं नारायणस्त्वं च नरेण युक्तः ॥ तदा त्वियं शान्तिरतीव साक्षाच्छायेव याता च त
वानुरूपा ॥ २४ ॥ त्वं ब्रह्मचेयं प्रकृतिस्तदस्था कालो देमां च विदुः प्रधानम् ॥ महान्यदा त्वं जगदंकुरोसिराधा तदेयं सगुणा च माया ॥ २५ ॥
यदांतरात्मा विदितश्चतुर्भिस्तदा त्वियं लक्षणरूपवृत्तिः ॥ यदा विराट् देहधरस्त्वमेवं तदा खिलं वा भुवि धारणेयम् ॥ २६ ॥ श्यामं च गौरं
विदितं द्विधामहस्तवैव साक्षात्पुरुषोत्तमोत्तम ॥ गोलोकधामाधिपतिं परेशं परात्परं त्वां शरणं ब्रजाम्यहम् ॥ २७ ॥ सदा पठेद्युगुलस्त
वम्परं गोलोकधामाप्रवरं प्रयातिसः ॥ इहैव सौंदर्यसमृद्धिसिद्धयो भवन्ति तस्यापि निसर्गतः पुनः ॥ २८ ॥ यदा युवां प्रीतियुतौ च दंपती परा
त्परौ तावनुरूपरूपितौ ॥ तथापि लोकव्यवहारसंग्रहाद्विधिं विवाहस्य तु कारयाम्यहम् ॥ २९ ॥ ॥ श्रीनारद उवाच ॥ ॥ तदा स
उत्थाय विधिर्हुताशनं प्रज्वालय कुण्डे स्थितयोस्तयोः पुरः ॥ श्रुतेः करग्राहविधिं विधानतो विधाय धाता समवस्थितो भवत् ॥ ३० ॥ स वा
हयामास हरिं च राधिकां प्रदक्षिणं सप्तहिरण्यरेतसः ॥ ततश्च तौ ते प्रणमय्य वेदवित्तौ पाठयामास च सप्तमंत्रकम् ॥ ३१ ॥ ततो हरेर्वक्षसिराधि
कायाः करं च संस्थाप्य हरेः करं पुनः ॥ श्रीराधिकायाः किल पृष्ठदेशके संस्थाप्य मंत्रांश्च विधिप्रपाठयन् ॥ ३२ ॥ राधाकराभ्यां प्रददौ च मालि
कां किंजलिकर्णीकृष्णगलेऽलिनादिनीम् ॥ हरेः कराभ्यां वृषभानुजागले ततश्च वह्निं प्रणमय्य वेदवित् ॥ ३३ ॥ संवासयामास सुपीठयोश्च तौ
कृतांजलीमौ नयुतौ पितामहः ॥ तौ पाठयामास तु पंचमंत्रकं समर्प्य राधां च पितेव कन्यकाम् ॥ ३४ ॥ पुष्पाणि देवाववृषुस्तदानृपविद्याधरी
भिर्न नृतुः सुरांगनाः ॥ गंधर्वविद्याधरचारणाः कलंसकिन्नराः कृष्णसुमंगलजगुः ॥ ३५ ॥ मृदंगवीणासुरयष्टिवेणवः शंखानकादुंदुभयः सता
लकाः ॥ नेदुर्मुहुर्देववरैर्दिवि स्थितैर्जयेत्यभून्मंगलशब्दमुच्चकैः ॥ ३६ ॥ उवाच तत्रैव विधिं हरिः स्वयं यथेप्सितं त्वं वद विप्रदक्षिणाम् ॥ तदा ह
रिं प्राह विधिः प्रभो मे देहित्व दंष्ट्रयोर्निजभक्तिदक्षिणाम् ॥ ३७ ॥ तथास्तु वाक्यं वदतो विधिर्हरेः श्रीराधिकायाश्च पदद्वयं शुभम् ॥ नत्वा करा

गो० सं० १
अ० १६

॥ २२ ॥

भ्यांशिरसापुनःपुनर्जगामगेहंप्रणतःप्रहर्षितः ॥ ३८ ॥ ततोनिकुंजेषुचतुर्विधात्रंदिव्यमनोज्ञप्रिययाप्रदत्तम् ॥ जघासकृष्णःप्रहसन्परात्मा
 कृष्णेनदत्तंकमुकंचराधा ॥ ३९ ॥ ततःकरेणापिकरंप्रियायाहरिर्गृहीत्वाप्रचचालकुंजे ॥ जगामजल्पन्मधुरंप्रपश्यन्वृंदावनंश्रीयमुनाल
 ताश्च ॥ ४० ॥ श्रीमल्लताकुंजनिकुंजमध्येनिलीयमानंप्रहसंतमेव ॥ विलोक्यशाखांतरितंचराधाजग्राहपीतांबरमाव्रजंती ॥ ४१ ॥ दुद्रा
 वराधाहरिहस्तपद्माङ्गकारमङ्गयोःप्रतिकुर्वतीकौ ॥ निलीयमानायमुनानिकुंजेषुनर्ब्रजंतीहरिहस्तमात्रात् ॥ ४२ ॥ यथातमालःकलधौत
 वल्याधनोयथाचंचलयाचकास्ति ॥ नीलोद्रिराजोनिकषाश्मखन्याश्रीराधयाद्यस्तुतथारमण्या ॥ ४३ ॥ श्रीरासरंगेजनवर्जितेपरेरेमेहरी
 रासरसेनराधया ॥ वृंदावनेभृंगमयूरकूजल्लतेचरत्येवरतीश्वरःपरः ॥ ४४ ॥ श्रीराधयाकृष्णहरिःपरात्माननर्तगोवर्द्धनकंदरासु ॥ मत्तालि
 पुप्रस्रवणैःसरोभिर्विराजितासुद्युतिमल्लतासु ॥ ४५ ॥ चचारकृष्णोयमुनांसमेत्यवरंविहारंवृषभानुपुत्र्या ॥ राधाकराल्लक्षदलंसपद्मंधावन्गृही
 त्वायमुनाजलेषु ॥ ४६ ॥ राधाहरेःपीतपटंचवंशीवेत्रंगृहीत्वासहसाहसंती ॥ देहीतिवंशीवदतोहरेश्चजगादराधाकमलञ्चुदेहि ॥ ४७ ॥
 तस्यैददौदेववरोथपद्मंराधाददौपीतपटंचवंशीम् ॥ वेत्रंचतस्मैहरयेतयोःपुनर्बभूवलीलायमुनातटेषु ॥ ४८ ॥ ततश्चभांडीरवनेप्रियायाश्च
 कारश्चृंगारमलंमनोज्ञम् ॥ पत्रावलीपावककज्जलाद्यैःपुष्पैःसुरत्नैर्व्रजगोपरत्नः ॥ ४९ ॥ हरेश्चश्चृंगारमलंप्रकर्तुःसमुद्यतातत्रयदाहिराधा ॥
 तदैवकृष्णस्तुबभूवबालोविहायकैशोरवपुःस्वयंहि ॥ ५० ॥ नंदेनदत्तंशिशुमेवयादृशंभूमौलुठंतंप्ररुदंतमाभयात् ॥ हरिर्विलोक्याशुरुरो
 दराधिकातनोषिमायांनुकथंहरेमयि ॥ ५१ ॥ इत्थंरुदंतीसहसाविषण्णामाकाशवागाहतदैवराधाम् ॥ शोचंनुराधेइहमाकुरुत्वंमनोरथ
 स्तेभविताहिपश्चात् ॥ ५२ ॥ श्रुत्वाथराधाहिहरिर्गृहीत्वागताशुगेहेव्रजराजपत्न्याः ॥ दत्वाचबालंकिलनंदपत्न्याउवाचदत्तंपथितेचभर्त्रा ॥
 ॥ ५३ ॥ उवाचराधानृपनंदगेहिनीधन्यासिराधेवृषभानुकन्यके ॥ त्वयाशिशुर्मैपरिरक्षितोभयान्मेवावृतेव्योमिभयातुरोवने ॥ ५४ ॥ सं
 पूजितासद्गुणश्लाघितासासनंदितासावृषभानुपुत्री ॥ यदाह्यनुज्ञाप्ययशोमतींसाशनैःस्वगेहंनिजगामराधा ॥ ५५ ॥ इत्थंहरेगुप्तकथाचवार्णि
 ताराधाविवाहस्यसुमंगलावृता ॥ श्रुताचयैर्वापठिताचपाठितातान्पापवृंदानकदास्पृशंति ॥ ५६ ॥ इति श्रीमद्भगवद्गीतासंहितायांगो०

गर्गसं०

॥ २३ ॥

श्रीनारदबहुलायश्वसंवादेश्रीराधिकाविवाहवर्णनं नाम षोडशोऽध्यायः ॥ १६ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ अथबालौकृष्णरामौगौरश्यामौमनोहरौ ॥
लीलयाचक्रतुरलंसुन्दरंनन्दमंदिरम् ॥ १ ॥ रिंगमाणौचजानुभ्यां पाणिभ्यांसहमैथिल ॥ व्रजतालपेनकालेन ब्रूवंतौमधुरं व्रजे ॥ २ ॥ यशोदयाचरोहि
ण्यालालितौपोषितौशिशू ॥ कदाविनिर्गतावंकात्कचिदंकं समाश्रितौ ॥ ३ ॥ मंजीरकिंकिणीरावंकुर्वंतौतावितस्ततः ॥ त्रिलोकींमोहयं
तौद्रौमायाबालकविग्रहौ ॥ ४ ॥ क्रीडन्तमादायशिशुंयशोदाऽजिरेलुटंतं व्रजबालकैश्च ॥ तडूलिलेपावृतधूसरांगंचक्रेह्यलंप्रोक्षणमादरेण ॥
॥ ५ ॥ जानुद्वयाभ्यांचसमंकराभ्यांपुनर्व्रजन्प्रांगणमैत्यकृष्णः ॥ मात्रंकदेशेपुनराव्रजन्सन्वभौव्रजेकेसरिबाललीलः ॥ ६ ॥ तंसर्वतोहैम
नचित्रयुक्तंपीतांबरंकंचुकमादधानम् ॥ स्फुरत्प्रभंरत्नमयंचमौलिद्विद्वामुतंप्रापमुदंयशोदा ॥ ७ ॥ बालमुकुंदमतिसुंदरबालकेलिद्विद्वामु
दमवापुरतीवगोप्यः ॥ श्रीनन्दराजव्रजमेत्यगृहंविहायसर्वास्तुविस्मृतगृहाःसुखविग्रहास्ताः ॥ ८ ॥ श्रीनन्दराजगृहकृत्रिमसिंहरूपद्विद्वाम्
जन्प्रतिरवन्नुपभीरुवद्यः ॥ नीत्वाचतन्निजमुतंगृहमाव्रजन्तीगोप्योव्रजेसघृणयाह्यवदन्यशोदाम् ॥ ९ ॥ ॥ श्रीगोप्यऊचुः ॥ ॥
क्रीडार्थंचपलं ह्येनंमावहिःकारयांगणात् ॥ बालकेलिदुग्धमुखंकाकपक्षधरंशुभे ॥ १० ॥ ऊर्ध्वदंतद्वयंजातंपूर्वमातुलदोषदम् ॥ अस्या
पिमातुलोनास्तितेसुतस्ययशोमति ॥ ११ ॥ तस्मादानंतुकर्तव्यंविघ्नानांनाशहेतवे ॥ गोविप्रसुरसाधूनांछन्दसांपूजनंतथा ॥ १२ ॥
॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ तदायशोदारोहिण्यौसुतकल्याणहेतवे ॥ वस्त्ररत्ननवान्नानादानंनित्यंचचक्रतुः ॥ १३ ॥ अथव्रजेरामकृष्णौ
बालसिंहावलोकनौ ॥ पद्भ्यांचलंतौघोषेषुवर्द्धमानौबभूवतुः ॥ १४ ॥ श्रीदामसुबलाद्यैश्चवयस्यैर्व्रजबालकैः ॥ यमुनासिकतेशुभ्रेलुटंतौ
सकुतूहलौ ॥ १५ ॥ कालिद्युपवनेश्यामैस्तमालैःसचनैर्वृते ॥ कदम्बकुंजशोभाद्येचेरतूरामकेशवौ ॥ १६ ॥ जनयन्गोपगोपीना
मानंदंबाललीलया ॥ वयस्यैश्चोरयामासनवनीतंघृतंहरिः ॥ १७ ॥ एकदाह्युपनंदस्यपत्नीनाम्नाप्रजावती ॥ श्रीनंदमंदिरंप्राप्तायशोदांप्रा
हगोपिका ॥ १८ ॥ ॥ प्रभावत्युवाच ॥ ॥ नवनीतंघृतंदुग्धंदधितक्रंयशोमति ॥ आवयोर्भेदरहितंत्वत्प्रसादाच्चमेभवत् ॥ १९ ॥ नाहं
वदामिचानेनस्तेयंकुत्रापिशिक्षितम् ॥ शिक्षांकरोषिनसुतेनवनीतमुषिस्वतः ॥ २० ॥ यदामयाकृताशिक्षातदाधृष्टस्तवांगजः ॥ गालिप्र

गो०खं० १

अ० १७

॥ २३ ॥

दानंदत्वायंद्रवतिप्रांगणान्मम ॥ २१ ॥ ब्रजाधीशस्यपुत्रोयंभूत्वास्तेयंसमाचरेत् ॥ नमयाकथितंकिंचिद्यशोदेतवगौरवात् ॥ २२ ॥ श्री
 नारदउवाच ॥ ॥ श्रुत्वाप्रभावतीवाक्यंयशोदानंदगेहिनी ॥ बालंनिर्भर्त्स्यतामाहसाम्नाप्रेमपरायणा ॥ २३ ॥ श्रीयशोदोवाच ॥ ॥
 गवांकोटिर्गृहेमेस्तिगोरसैराद्रिताचला ॥ नजानेदधिमुड्बालंनात्तिसोत्रकदाचन ॥ २४ ॥ अनेनमुषितंगव्यंतत्समंत्वंगृहाणमे ॥ तेशिशौ
 मेशिशौभेदोनास्तिकिंचित्प्रभावति ॥ २५ ॥ नवनीतमुखंचैनमत्रत्वंह्यानयिष्यसि ॥ तदाशिक्षांकरिष्यामिभर्त्सनंबंधनंतथा ॥ २६ ॥
 ॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ श्रुत्वावाक्यंतदागोपीप्रसन्नागृहमागता ॥ एकदादधिचौर्यार्थंकृष्णस्तस्यागृहङ्गतः ॥ २७ ॥ वयस्यैर्बालकैःसार्द्धपा
 र्श्वकुब्जेगृहस्यच ॥ हस्ताद्धस्तंसंगृहीत्वाशनैःकृष्णोविवेशह ॥ २८ ॥ शिष्यस्थंगोरसंदृष्ट्वाहस्ताग्राह्यंहरिःस्वयम् ॥ उलूखलेपीठकेचगो
 पान्स्थाप्यारुरोहतम् ॥ २९ ॥ तदपिप्रांशुनालभ्यंगोरसंशिष्यसंस्थितम् ॥ श्रीदाम्नासुबलेनापिदंडेनापितताडच ॥ ३० ॥ भग्नभाण्डात्सर्व
 गव्यंवहद्भूमौमनोहरम् ॥ जघाससबलोमकैःबालकैःसहमाधवः ॥ ३१ ॥ भग्नभाण्डस्वनंश्रुत्वाप्राप्तागोपीप्रभावती ॥ पलायितेषुबालेषुज
 ग्राहश्रीकरंहरेः ॥ ३२ ॥ नीत्वामृषाश्रुंभीरुश्चगच्छन्तीनन्दमन्दिरम् ॥ अग्रेनन्दंस्थितंदृष्ट्वामुखेवस्त्रंचकारह ॥ ३३ ॥ हरिर्विचिंत्ययन्नित्यं
 मातादंडंप्रदास्यति ॥ दधारतद्बालरूपंस्वच्छन्दगतिरीश्वरः ॥ ३४ ॥ सायशोदांसमेत्याशुप्राहगोपीरुषान्विता ॥ भाण्डंभग्रीकृतंसर्वसु
 षितंदध्यनेनवै ॥ ३५ ॥ यशोदातत्सुतंवीक्ष्यहसंतीप्राहगोपिकाम् ॥ वस्त्रांतंचमुखाद्गोपीदूरीकृत्यवदांहसः ॥ ३६ ॥ अपवादोयदादेयोनिर्वा
 संकुरुमेपुरात् ॥ युष्मत्पुत्रकृतंचौर्यमस्मत्पुत्रकृतंभवेत् ॥ ३७ ॥ जनलज्जासमायुक्तादूरीकृत्यमुखांबरम् ॥ सापिप्राहनिजंबालंवीक्ष्यवि
 स्मितमानसा ॥ ३८ ॥ निष्पदस्त्वंकुतःप्राप्तोव्रजसारोस्तिमेकरे ॥ वदन्तीत्थंचतंनीत्वानिर्गतानन्दमन्दिरात् ॥ ३९ ॥ यशोदारोहि
 णीनंदोरामोगोपाश्चगोपिकाः ॥ जहसुःकथयंतस्तेदृश्यायोब्रजेमहान् ॥ ४० ॥ भगवांस्तुबहिर्वीथ्यांभूत्वाश्रीनन्दनन्दनः ॥ प्रहसन्गो
 पिकांप्राहधृष्टांगश्चल्लक्षणः ॥ ४१ ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ पुनर्मौयदिगृह्णासिकदाचित्त्वांहिगोपिके ॥ तेभर्तृरूपश्चतदाभविष्यामि
 नसंशयः ॥ ४२ ॥ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ श्रुत्वासविस्मितागोपीगतागेहेथमौथिल ॥ तदासर्वगृहेगोप्योनगृहन्तिहरिंद्विया ॥ ४३ ॥

गर्गसं०
॥ २४ ॥

इति श्रीमद्गर्गाचार्यसं० गोलो० नार० श्रीकृष्णबालचरित्रेदधिस्तेयवर्णनं० सप्तदशोऽध्यायः ॥ १७ ॥ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ गोपीगृहेषु वि
चरन्नवनीतचौरः श्यामो मनोहरवपुर्नवकंजनेत्रः ॥ श्रीबालचन्द्रइववृद्धिगतोनराणांचित्तंहरन्निवचकारब्रजेचशोभाम् ॥ १ ॥ श्रीनंदनंदनम
तीवचलंगृहीत्वागेहं निधायमुमुहुर्नवनंदगोपाः ॥ सत्कंदुकैश्चसततंपरिपालयंतगायंतऊर्जितसुखानजगत्स्मरंतः ॥ २ ॥ ॥ राजोवाच ॥ न
वोपनंदनामानिवददेवऋषेमम ॥ अहोभाग्यंतुयेषां वैते पूर्वके इहागताः ॥ ३ ॥ तथा षड्वृषभानूनां कर्माणि मंगलानि च ॥ ॥ श्रीनारदउवा
च ॥ ॥ गयश्चविमलः श्रीशः श्रीधरो मंगलायनः ॥ ४ ॥ मंगलो रंगवल्लीशोरंगोजिर्देवनायकः ॥ नवनंदाश्च कथिता वभूवुर्गोकुले ब्रजे ॥ ५ ॥
वीतहोत्रोऽग्निभुक् सांवः श्रीकरोगोपतिः श्रुतः ॥ ब्रजेशः पावनः शांत उपनंदाः प्रकीर्तिताः ॥ ६ ॥ नीतिविन्मार्गदः शुक्रः पतंगो दिव्यवाहनः ॥
गोपेष्टश्च ब्रजे राजा ता षड्वृषभानवः ॥ ७ ॥ गोलोके कृष्णचंद्रस्य निकुंजद्वारमाश्रिताः ॥ वेत्रहस्ताः श्यामलांगानवनंदाः श्वते स्मृताः ॥
॥ ८ ॥ निकुंजे कोटिशो गावस्तासां पालनतत्पराः ॥ वंशीमयूरदक्षाढ्या उपनंदाश्च ते स्मृताः ॥ ९ ॥ निकुंजदुर्गरक्षायां दंडपाशधराः स्थिताः ॥
षड्वृषभानवः षड्वै कथिता वृषभानवः ॥ १० ॥ श्रीकृष्णस्येच्छया सर्वे गोलोकादागता भुवि ॥ तेषां प्रभावं वक्तुं हि न समर्थश्चतुर्मुखः ॥
॥ ११ ॥ अहं किमु वदिष्यामि तेषां भाग्यं महोदयम् ॥ तेषां आरोहमास्थाय बालके लिव भौहारिः ॥ १२ ॥ एकदा यमुनातीरे मृत्कृष्णेनावली
ढिता ॥ यशोदां बालकाः प्राहुरतिबलो मृदंतव ॥ १३ ॥ बलभद्रे च वदति तदासानंदगेहिनी ॥ करे गृहीत्वा स्वसुतं भीरुनेत्रमुवाच ह ॥ १४ ॥
॥ श्रीयशोदोवाच ॥ ॥ कस्मान्मृदं भक्षितवान्महाज्ञ भवान्वयस्याश्च वदंति साक्षात् ॥ ज्यायान्वलोयं वदति प्रसिद्धं मा एवमर्थं न जहाति नेष्ट
म् ॥ १५ ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ सर्वे मृषावादरता ब्रजार्भकामातर्मया क्वापि न मृत्प्रभक्षिता ॥ यदा समीचीनमनेन वाक्पथं तदा मुखं पश्य
मदीयमंजसा ॥ १६ ॥ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ अथ गोपीबालकस्य पश्यंती सुंदरं मुखम् ॥ प्रसारितं च ददृशे ब्रह्मांडं रचितं गुणैः ॥ १७ ॥ सप्त
द्वीपान्सप्तसिंधून्सखंडान्सगिरीन् दृष्ट्वा ॥ आब्रह्मलोकाल्लोकांस्त्रीन् स्वात्मभिः सव्रजैः सह ॥ १८ ॥ दृष्ट्वा निमीलिताक्षी सा भूत्वा श्रीयमुनातटे ॥
बालोऽयं मे हरिः साक्षादिति ज्ञानमयी ह्यभूत् ॥ १९ ॥ तदा जहास श्रीकृष्णो मोहयन्निव मायया ॥ यशोदा वै भवं दृष्ट्वा न स स्मारगतस्मृतिः ॥ २० ॥

गो० खं० १

अ० १८

॥ २४ ॥

इति श्रीमद्गर्गाचार्यसंहितायांगोलोकखण्डेनारदबहुलाश्वसंवादेब्रह्मांडदर्शनं नामाष्टादशोऽध्यायः ॥ १८ ॥ ॥ श्रीनारद उवाच ॥ ॥ एकदा
 गोकुले गोप्यो ममंथुर्दधिसर्वतः ॥ गृहे गृहे प्रगायन्त्यो गोपालचरितं परम् ॥ १ ॥ यशोदापि स मुत्थाय प्रातः श्रीनंदमंदिरे ॥ भांडेरायं विनिक्षि
 प्य ममंथदधिसुंदरी ॥ २ ॥ मंजीररावं संकुर्वन् बालः श्रीनंदनंदनः ॥ ननर्त्तनवनीतार्थरायः शब्दकुतूहलात् ॥ ३ ॥ बालके लिर्बभौ नृत्यन्मातुः
 पार्श्वमनुभ्रमन् ॥ सुनादिकिंकिणीसंघझंकारंकारयन्मुहुः ॥ ४ ॥ हैयंगवीनं सततं नवीनं याचन्समातुर्मधुरं ब्रुवन्सः ॥ आदाय हस्तेऽस्म सुतरु
 पासुधीर्विभेदकृष्णो दधिमंथपात्रम् ॥ ५ ॥ पलायमानं स्वसुतं यशोदा प्रधावती प्राप न हस्तमात्रात् ॥ योगीश्वराणामपि यो दुरापः कथं समा
 तुर्यहणे प्रयाति ॥ ६ ॥ तथापि भक्तेषु च भक्तवश्यता प्रदर्शिता श्रीहरिणानृपेश्वर ॥ बालं गृहीत्वा स्वसुतं यशोमतीव बंधरज्ज्वाथरुषा ह्युलूखले
 ॥ ७ ॥ आदाय यद्यद्बहुदामतत्तत्स्वलपं प्रभूतं स्वसुते यशोदा ॥ गुणैर्न बद्धः प्रकृतेः परोयः कथं सबद्धो भवती ह दाम्ना ॥ ८ ॥ यदा यशोदा गतव
 न्धनेच्छाखिन्नानिषण्णानृपछिन्नमानसा ॥ आसीत्तदायं कृपया स्वबंधे स्वच्छंदयानः स्ववशोपि कृष्णः ॥ ९ ॥ एवं प्रसादो न हि वीतकर्मणां
 ज्ञानिनां कर्मधियां कुतः पुनः ॥ मातुर्यथा भूतृप एष तस्मान्मुक्तिव्यधाद्भक्तिमलं न माधवः ॥ १० ॥ तदैव गोप्यस्तु समागतास्त्वरं दृष्ट्वाथ भग्नं
 दधिमंथभाजनम् ॥ उलूखले बद्धमतीव दामभिर्भीतं शिशुं वीक्ष्य जगुर्घृणातुराः ॥ ११ ॥ गोप्य ऊचुः ॥ अस्मद्गृहेषु पात्राणि भिनत्ति सततं
 शिशुः ॥ तदप्येनं नो वदामः कारुण्यान्नंदगेहिनि ॥ १२ ॥ गतव्यथेह्य करुणे यशोदे हे व्रजेश्वरि ॥ यष्ट्या निर्भर्त्सितो बालस्त्वया बद्धो घटक्ष
 यात् ॥ १३ ॥ श्रीनारद उवाच ॥ ॥ इत्युक्तायां यशोदायां व्यग्रायां गृहकर्मसु ॥ कर्षन्नुलूखलं कृष्णो बालैः श्रीयमुनां ययौ ॥ १४ ॥ तत्तटे
 च महावृक्षौ पुराणौ यमलार्जुनौ ॥ तयोर्मध्ये गतः कृष्णो ह स नृदामोदरः प्रभुः ॥ १५ ॥ च कर्षसहसा कृष्णस्तिर्यग्गतमुलूखलम् ॥ कर्षणेन समू
 लौ द्रौ पेततुर्भूमिमंडले ॥ १६ ॥ पतनेनाभिः शब्दो भूत्प्रचंडो वज्रपातवत् ॥ विनिर्गतौ च वृक्षाभ्यां देवौ द्वावेधसोऽग्निवत् ॥ १७ ॥ दामोदरं प
 रि क्रम्य पादौ स्पृष्ट्वा स्वमौलिना ॥ कृतांजली हरिन्नत्वानतौ तत्सम्मुखे स्थितौ ॥ १८ ॥ देवावूचतुः ॥ आवां मुक्तो ब्रह्मदंडात्सद्यस्ते च्युतदर्श
 नात् ॥ माभूत्ते निजभक्तानां हेलनं ह्यावयोर्हरे ॥ १९ ॥ करुणानिधये तुभ्यं जगन्मंगलशीलिने ॥ दामोदराय कृष्णाय गोविंदाय नमो नमः ॥

गर्गसं०

॥ २५ ॥

॥ २० ॥ श्रीनारदउवाच ॥ इतिनत्वाहरिन्तौद्रौउदीचींचदिशंगतौ ॥ तदैवह्यागताःसर्वेनंदाद्याभयकातराः ॥ २१ ॥ कथंवृक्षौप्रपतितौ
विनावातंत्रजार्भकाः ॥ वदताशुतदावालाऊचुःसर्वेव्रजौकसः ॥ २२ ॥ बालाऊचुः ॥ अनेनपातितौवृक्षौताभ्यांद्रौपुरुषौस्थितौ ॥ एनंनत्वा
गतावद्यतावुदीच्यांस्फुरत्प्रभौ ॥ २३ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ इतिश्रुत्वावचस्तेषांनतेश्रद्धाधिरेततः ॥ मुमोचनंदःस्वंबालंदाभ्रावद्धमुलूखले
॥ २४ ॥ संलालयन्स्वांकदेशेसमाधायशिशुंनृप ॥ निर्भत्स्यभामिनीनंदोविप्रेभ्योगोशतंददौ ॥ २५ ॥ श्रीबहुलाश्वउवाच ॥ काविमौपु
रुषौदिव्यौवददेवर्षिसत्तम ॥ केनदोषेणवृक्षत्वंप्रापितौयमलार्जुनौ ॥ २६ ॥ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ नलकूबरमणिग्रीवौराजराजसुतौप
रौ ॥ जग्मतुर्नन्दनवनंमंदाकिन्यास्तटेस्थितौ ॥ २७ ॥ अप्सरोभिर्गीयमानौचेरतुर्गतवाससौ ॥ वारुणीमदिरामत्तौयुवानौद्रव्यदर्पितौ ॥
॥ २८ ॥ कदाचिद्देवलोनाममुनींद्रोवेदपारगः ॥ नग्नौदृष्ट्वाचतावाहदुष्टशीलौगतस्मृती ॥ २९ ॥ देवलउवाच ॥ युवांवृक्षसमौदृष्टौनिर्लज्जौ
द्रव्यदर्पितौ ॥ तस्माद्वृक्षौतुभूयास्तांवर्षाणांशतकंभुवि ॥ ३० ॥ द्वापरांतेभारतेचमाथुरेव्रजमंडले ॥ कलिंदनंदिनीतीरेमहावनसमीप
तः ॥ ३१ ॥ परिपूर्णतमंसाक्षात्कृष्णंदामोदरंहरिम् ॥ गोलोकनाथंतदृष्ट्वापूर्वरूपौभविष्यथः ॥ ३२ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ इत्थंदेवलशा
पेनवृक्षत्वंप्रापितौनृप ॥ नलकूबरमणिग्रीवौश्रीकृष्णेनविमोचितौ ॥ ३३ ॥ इति श्रीमद्गर्गाचार्यसंहितायांगोलोकखण्डेनारदबहुलाश्वसंवादे
यमलार्जुनभंगोनामैकोनविंशोऽध्यायः ॥ १९ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ एकादाकृष्णचंद्रस्यदर्शनार्थपरस्यच ॥ दुर्वासामुनिशार्दूलोव्रजमंडल
माययौ ॥ १ ॥ कालिंदीनिकटेपुण्येसैकतेरमणस्थले ॥ महावनसमीपेचकृष्णमाराददर्शह ॥ २ ॥ श्रीमन्मदनगोपालंलुठंतंबालकैःसह ॥
परस्परंप्रयुद्धयंतंबालकेलिमनोहरम् ॥ ३ ॥ धूलिधूसरसर्वांगवक्रकेशादिगंबरम् ॥ धावंतंबालकैःसार्द्धहरिवीक्ष्यसविस्मितः ॥ ४ ॥ श्रीमुनिरु
वाच ॥ सईश्वरोयंभगवान्कथंबालैर्लुठन्भुवि ॥ अयन्तुनंदपुत्रोस्तिनश्रीकृष्णःपरात्परः ॥ ५ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ इत्थंमोहंगतेतत्रदुर्वास
सिमहामुनौ ॥ क्रीडन्कृष्णस्तत्समीपेतदंकेह्यागतःस्वयम् ॥ ६ ॥ पुनर्विनिर्गतोह्यंकाद्रालसिंहावलोकनः ॥ हसन्कलंब्रुवन्कृष्णःसम्मुखःपु
नरागतः ॥ ७ ॥ हसतस्तस्यचमुखेप्रविष्टःश्वसनैर्मुनिः ॥ ददर्शान्यमहालोकंसारण्यंजनवर्जितम् ॥ ८ ॥ अरण्येषुभ्रमंस्तत्रकुतःप्राप्तइतिब्रु

गो०खं० १

अ० २०

॥ २५ ॥

वन् ॥ तदेवाजगरेणापिनिगीर्णोभून्महामुनिः ॥ ९ ॥ ब्रह्मांडंतददृशेसलोकंसविलंपरम् ॥ भ्रमन्द्दीपेषुसमुनिःस्थितोभूत्पर्वतेसिते ॥ १० ॥
 तपस्ततापवर्षाणांशतकोटिप्रभुंभजन् ॥ नैमित्तिकारूपेप्रलयेप्राप्तेविश्वभयंकरे ॥ ११ ॥ आगच्छन्तःसमुद्रास्तेप्लावयंतोधरातलम् ॥ वहं
 स्तेषुचदुर्वासानप्रापांतंजलस्यच ॥ १२ ॥ व्यतीतेयुगसाहस्रेमग्नोभूद्विगतःस्मृतिः ॥ पुनर्जलेषुविचरन्नंडमन्यंददर्शह ॥ १३ ॥ तच्छिद्रेच
 प्रविष्टोसौदिव्यांसृष्टिगतस्ततः ॥ तदंडमूर्धिलोकेषुविधेरायुःसमंचरन् ॥ १४ ॥ एवंछिद्रंतत्रवीक्ष्यप्राविशत्सहरिंस्मरन् ॥ बहिर्विनिर्गतो
 ह्यंडाददर्शाशुमहाजलम् ॥ १५ ॥ तस्मिन्जलेतुलक्ष्यंतेकोटिशोह्यण्डराशयः ॥ ततोमुनिर्जलंपश्यन्ददर्शविरजानदीम् ॥ १६ ॥ तत्पा
 रंप्रगतःसाक्षाद्गोलोकंप्राविशन्मुनिः ॥ वृदावनंगोवर्द्धनंयमुनापुलिनंशुभम् ॥ १७ ॥ दृष्ट्वाप्रसन्नःसमुनिर्निकुंजंप्राविशंस्ततम् ॥ गोपगोपी
 गणवृतंगवांकोटिभिरन्वितम् ॥ १८ ॥ असंख्यकोटिमातैडज्योतिषांमंडलेततः ॥ दिव्येलक्षदलेपद्मेस्थितंराधापतिंहरिम् ॥ १९ ॥ परिपू
 र्णतमंसाक्षाच्छ्रीकृष्णंपुरुषोत्तमम् ॥ असंख्यब्रह्मांडपतिंगोलोकंस्वंददर्शह ॥ २० ॥ श्रीकृष्णस्यापिहसतःप्रविष्टस्तन्मुखेमुनिः ॥ पुनर्वि
 निर्गतोऽपश्यद्बालंश्रीनन्दनन्दनम् ॥ २१ ॥ कालिंदीनिकटेपुण्येसैकतेरमणस्थले ॥ बालकैःसहितंकृष्णंविचरंतंमहावने ॥ २२ ॥ तदामु
 निश्चदुर्वासाज्ञात्वाकृष्णंपरात्परम् ॥ श्रीनन्दनन्दनंनत्वानत्वाप्राहकृतांजलिः ॥ २३ ॥ श्रीमुनिरुवाच ॥ बालंनवीनशतपत्रविशालनेत्रंवि
 बाधरंसवनमेघरुचिमनोज्ञम् ॥ मन्दस्मितंमधुरसुन्दरमन्दपानंश्रीनन्दनन्दनमहंमनसानमामि ॥ २४ ॥ मंजीरनूपुररणन्नवरत्नकांचीश्रीहा
 रकेसरिनखप्रतियंत्रसंघम् ॥ दृष्ट्वातिहारिमषिर्विंदुविराजमानंवन्देकलिंदतनुजातटबालकेलिम् ॥ २५ ॥ पूर्णेंदुसुन्दरमुखोपरिकुंचिताग्राःके
 शानवीनवननीलविभाःस्फुरन्ति ॥ राजन्तआनतशिरःकुतुकस्ययस्यनन्दात्मजायसबलायनमोनमस्ते ॥ २६ ॥ श्रीनन्दनन्दनस्तोत्रंप्रा
 तरुत्थाययःपठेत् ॥ तन्नेत्रगोचरोयातिसानन्दनन्दनन्दनः ॥ २७ ॥ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ इतिप्रणम्यश्रीकृष्णंदुर्वासामुनिसत्तमः ॥ तं
 ध्यायन्प्रजपन्प्रागाद्दय्यार्श्रममुत्तमम् ॥ २८ ॥ ॥ श्रीगर्गउवाच ॥ ॥ इत्थंदेवर्षिवर्येणनारदेनमहात्मना ॥ कथितंकृष्णचरितंबहुला
 श्रायधीमते ॥ २९ ॥ मयातेकथितंब्रह्मन्यशःकलिमलापहम् ॥ चतुःपदार्थदंदिव्यंकिंभूयःश्रोतुमिच्छसि ॥ ३० ॥ शौनकउवाच ॥ बहुला

गर्गसं०
॥ २६ ॥

शोमैथिलेन्द्रः किंप्रच्छमहामुनिम् ॥ नारदं ज्ञानदंशांतं तन्मे ब्रूहि तपोधन ॥ ३१ ॥ ॥ श्रीगर्ग उवाच ॥ ॥ नारदं ज्ञानदं नत्वामानदो मैथिलो
नृपः ॥ पुनः प्रच्छ कृष्णस्य चरितं मंगलायनम् ॥ ३२ ॥ ॥ श्रीबहुलाश्व उवाच ॥ ॥ श्रीकृष्णो भगवान् साक्षात् परमानंदविग्रहः ॥ अपरं च
कार किंचित् चरित्रं वद मे प्रभो ॥ ३३ ॥ पूर्वावतारैश्चरितं कृतं वै मङ्गलायनम् ॥ अपरं किन्तु कृष्णस्य पवित्रं किमतः परम् ॥ ३४ ॥ ॥ श्रीना
रद उवाच ॥ ॥ साधुसाधुत्वया पृष्टं चरित्रं मङ्गलं हरेः ॥ तत्तेऽहं सम्प्रवक्ष्यामि वृन्दारण्ये च यद्यशः ॥ ३५ ॥ इदं गोलोकखण्डश्च गुह्यम् परम
मद्भुतम् ॥ श्रीकृष्णेन प्रकथितं गोलोके रासमण्डले ॥ ३६ ॥ निकुंजे राधिकायै च राधामह्यं ददाविदम् ॥ मया तुभ्यं श्रावितं च दत्तं सर्वार्थदम्प
रम् ॥ ३७ ॥ इदं पठति विप्रस्तु सर्वशास्त्रार्थगो भवेत् ॥ श्रुत्वेदं चक्रवर्ती स्यात् क्षत्रियश्चण्डविक्रमः ॥ ३८ ॥ वैश्यो निधिपतिर्भूयाच्छूद्रो मुच्ये
त बन्धनात् ॥ निरुफलो योऽपि जगति जीवन्मुक्तः स जायते ॥ ३९ ॥ यो नित्यं पठते सम्यक् भक्तिभावसमान्वितः ॥ स गच्छेत् कृष्णचन्द्रस्य गोलोकं प्र
कृतेः परम् ॥ ४० ॥ ॥ इति श्रीमद्गर्गाचार्यसंहितायां गोलोकखण्डे नारदबहुलाश्वसंवादे भगवज्जठरगतदुर्वासो ब्रह्माण्डगोलोकदर्शनं तेन श्रीनंद
नन्दनस्तोत्रकरणं विंशोऽध्यायः ॥ २० ॥

॥ छ ॥

॥ छ ॥

॥ छ ॥

॥ छ ॥

गो० खं० १
अ० २०

इति श्रीमद्गर्गाचार्यसंहितायां प्रथमो गोलोकखण्डः समाप्तः ।

॥ २६ ॥

इदं श्रीमद्भर्गाचार्यसंहितायां गोलोकखंडः मुम्बय्यां श्रीकृष्णदासात्मज
खेमराजेन स्वकीये “श्रीवेङ्कटेश्वर” मुद्रणालयेमुद्रितम् ।
सं० १९५४, शके १८१९.

इति श्रीमद्गर्गाचार्यसंहितायां गोलोकखंडः समाप्तः

[OrderDescription]
,CREATED=24.06.20 16:17
,TRANSFERRED=2020/06/24 at 16:23:40
,PAGES=55
,TYPE=STD
,NAME=S0003217
,Book Name=M-3027-SHRIMAD GOCHARYA SANHITA GOLAKKHAND
,ORDER_TEXT=
,[PAGELIST]
,FILE1=00000001.TIF
,FILE2=00000002.TIF
,FILE3=00000003.TIF
,FILE4=00000004.TIF
,FILE5=00000005.TIF
,FILE6=00000006.TIF
,FILE7=00000007.TIF
,FILE8=00000008.TIF
,FILE9=00000009.TIF
,FILE10=00000010.TIF
,FILE11=00000011.TIF
,FILE12=00000012.TIF
,FILE13=00000013.TIF
,FILE14=00000014.TIF

FILE15=00000015.TIF
,FILE16=00000016.TIF
,FILE17=00000017.TIF
,FILE18=00000018.TIF
,FILE19=00000019.TIF
,FILE20=00000020.TIF
,FILE21=00000021.TIF
,FILE22=00000022.TIF
,FILE23=00000023.TIF
,FILE24=00000024.TIF
,FILE25=00000025.TIF
,FILE26=00000026.TIF
,FILE27=00000027.TIF
,FILE28=00000028.TIF
,FILE29=00000029.TIF
,FILE30=00000030.TIF
,FILE31=00000031.TIF
,FILE32=00000032.TIF
,FILE33=00000033.TIF
,FILE34=00000034.TIF
,FILE35=00000035.TIF
,FILE36=00000036.TIF
,FILE37=00000037.TIF

FILE38=00000038.TIF
,FILE39=00000039.TIF
,FILE40=00000040.TIF
,FILE41=00000041.TIF
,FILE42=00000042.TIF
,FILE43=00000043.TIF
,FILE44=00000044.TIF
,FILE45=00000045.TIF
,FILE46=00000046.TIF
,FILE47=00000047.TIF
,FILE48=00000048.TIF
,FILE49=00000049.TIF
,FILE50=00000050.TIF
,FILE51=00000051.TIF
,FILE52=00000052.TIF
,FILE53=00000053.TIF
,FILE54=00000054.TIF
,FILE55=00000055.TIF
,